

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Kehittämishanke

Sosiaalisen median käyttö opetuksessa

– kokemuksia opettajien ja opiskelijoiden valmiuksista

Pohjavirta, Hillervo
Sundström-Pullinen, Marja
Wickman-Viitala, Tiina

Työn ohjaaja Sirpa Levo-Aaltonen
Tampere 2009
Kehittämishanke arvioitu erinomaiseksi

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Pohjavirta, Hillervo; Sundström-Pullinen, Marja; Wickman-Viitala, Tiina
Sosiaalisen median käyttö opetuksessa – kokemuksia opiskelijoiden ja opettajien valmiuksista
89 sivua
Marraskuu 2009
Työn ohjaaja Sirpa Levo-Aaltonen

TIIVISTELMÄ

Kehittämishanke käsittelee internetin ns. sosiaalisen median käyttöä opetuksen tukena. Sosiaalisen median välineitä ei niiden tarjoamiin mahdollisuuksiin nähden hyödynnetä vielä laajasti opetuksessa. Työssä selvitettiin, mitä sosiaalinen media tarkoittaa. Sen jälkeen selvitettiin opettajien ja opiskelijoiden suhdetta sosiaaliseen mediaan, heidän verkko-taitojaan ja etsittiin mielekkäitä tapoja hyödyntää sosiaalista mediaan opettajan ammatillisenä välineenä.

Tutkimuskysymykset olivat seuraavat: 1. Mitä sosiaalinen media pitää sisällään syksyllä 2009? 2. Millaiset valmiudet opettajilla ja opiskelijoilla on käyttää sosiaalisen median välineitä? 3. Miten hyödyntää sosiaalista mediaa opetuksessa?

Työn empiirinen osa koostuu opettajille ja opiskelijolle tehdyistä sosiaalisen median käyttöön liittyvistä selvityksistä: 1. Kysely toisen asteen opettajille sosiaalisen median käytöstä 2. Kysely ammatillisen korkea-asteen opiskelijoille sosiaalisen median käytöstä ja 3. Verkko-opetuskokeilu ammatillisen toisen asteen täydennysopiskelijoille.

Tutkittujen opettajien ja opiskelijoiden tietotekninen laitekanta, verkkotaidot ja kiinnostus sosiaalista mediaa kohtaan vaihtelevat. Kaikilla ei ole internet-liittymää kotona. Opettajalta verkko-ohjaus näyttää edellyttävän asennetta, verkko-ohjaustaitoja, opettajan ammattiin suoraan kuulumattomia teknisiä valmiuksia ja aikaa. Osa opettajista suhtautuu kielteisesti tietokoneisiin, osa odottaa oman opetuksen siirtyvän verkkoon ja osa on tottunut ohjaamaan verkossa erilaisilla oppimisalustoilla. Opettajat tarvitsevat sosiaalisen median käytölleen aikaa, teknistä tukea, yhteisöllisyyttä, konkreettisia esimerkkejä ja suoraa ammatillista hyötyä kokeiluista.

Opiskelijoitakin sosiaalisen median välineet kiinnostavat, mutta he eivät vaadi itselleen verkko-opetusta. Opiskelijoille ”yksityisen” Facebook-minän ja julkisen opiskeluminän yhdistäminen on uusi ajatus.

Avainsanat: sosiaalinen media, verkko-opetus, oppimisympäristö, toisen asteen oppilaitos, ammattikorkeakoulu

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	5
1.1 KEHITTÄMISHANKKEEN TAVOITE, TARKOITUS JA TEHTÄVÄ	7
1.2 TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	8
1.3 RAKENNE JA ETENEMINEN	8
2. KÄSITTEET	10
	10
2.1. SOSIAALISEN MEDIAN KÄSITE.....	10
2.2. SOSIAALISEN MEDIAN VAIKUTUKSET	13
2.3. TEKNOLOGIANA WEB 2.0	15
2.4. SOSIAALISEN MEDIAN VÄLINEITÄ.....	15
2.4.1 Yleistä välineistä ja teknologiasta	15
2.4.1. Sisällöntuottamisen ja julkaisemisen välineet.....	17
2.4.2. Sisältöjen jakamisen välineet.....	20
2.4.3. Sosiaaliset verkostoitumispalvelut.....	21
2.4.4. Kollektiivituotannot	22
2.4.5. Virtuaaliset maailmat	23
2.4.6. Liitännäiset.....	26
2.6 SOSIAALINEN MEDIA JA PEDAGOGINEN VUOROVAIKUTTEISUUS	27
3. SOSIAALINEN MEDIA TYÖVÄLINEENÄ VERKKO-OPETUKSESSA	29
3.1 SOSIAALISEN MEDIAN KÄYTTÖNOTON SYITÄ OPETUKSESSA	29
3.2 SOSIAALISEN MEDIAN KÄYTTÖNOTON ESTEITÄ JA SUOSITUKSIA ONGELMIEN VOITTAMISEKSI	32
3.3 VERKKO OPETUS- JA OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ	33
3.3.1 Oppijaryhmän innostava, vastuullinen löytöretki	33
3.3.2 Verkko-opettajan työ – mielekästä, mutta aikaa vievää	35
3.3.3 Mitä verkkotaitoja opettaja tarvitsee?.....	36
4. SELVITYS SOSIAALISEN MEDIAN KÄYTÖSTÄ TOISEN ASTEEN OPPILAITOKSESSA	38
4.1 SELVITYKSEN TAUSTAA.....	38
4.1.1 Etäopisto ja Etäcafé-projekti.....	38
4.1.2 Kyselyn suorittaminen ja vastaajien kuvaus	40
4.2 ETÄOPETTAJAKYSELY – HAVAINTOJEN TARKASTELUA.....	41
4.2.1 Etäopettajien yleiset kokemukset verkonkäytöstä	41
4.2.2 Etäopettajien verkonkäyttö opetuksen tukena.....	45
Etäcafé-kohtauspaikan käyttö.....	48
4.3 YHTEENVETO KYSELYSTÄ ETÄOPETTAJILLE	49
4.3.1 Kadon syyt.....	49
4.3.3 Tiivistelmä, tulosten pohdintaa ja toimenpide-ehdotuksia	50
5. SELVITYS AMMATTIKORKEAKOULUN OPISKELIJOIDEN VALMIUKSISTA	53
5.1 KYSELYN TOTEUTUS JA VASTAUKSET	53
5.2 YHTEENVETO KYSELYSTÄ AMMATTIKORKEAKOULUN OPISKELIJOILLE.....	56
6. KOKEMUKSIA WIKISTÄ SULJETUSSA VERKKOYMPÄRISTÖSSÄ YHDELLÄ OPINTOJAKSOLLA	59
7. JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO	62
LÄHTEET	65
LIITTEET	69

LIITE 1:	SOSIAALISEN MEDIAN SANASTOA	69
LIITE 2:	KYSELY TOISEN ASTEEN OPPILAITOKSEN OPETTAJILLE.....	74
LIITE 3:	TOISEN OPPILAITOKSEN OPETTAJILLE TEHDYN KYSELYN TULOKSET	78
LIITE 4:	KYSELY AMMATTIKORKEAKOULUN OPISKELIJOILLE.....	.87

1. JOHDANTO

Kuva: Hillervo Pohjavirta 2007

Tämän työn aiheena on internetin ns. sosiaalisen median opetuskäyttö. Työssä selvitetään, mitä internetin sosiaalisella medially tarkoitetään tutkimusajankohtana (syksy 2009), millaiset valmiudet opettajilla ja opiskelijoilla on käyttää sosiaalista mediaa opetuksen ja opiskelun tukena sekä miten sosiaalisen median välineitä voi käyttää opettajan ammatillisena välineenä.

Tieto- ja viestintätekniiikan merkitys osana Suomen koulutusjärjestelmää sekä keskeisenä maan tulevaisuuden menestystekijänä siirryttäessä jälkitekollisesta yhteiskunnasta tietoyhteiskuntaan, on huomioitu hallituksen asettamissa tietoyhteiskuntastrategioissa jo vuodesta

1995 lähtien. Näiden rinnalle synnyttiin opetusalan oma tietoyhteiskuntastrategia, jonka myötä tieto- ja viestintäteknikkaa ja sen mahdollistamaa verkko-opetusta on kehitetty järjestelmällisesti muun muassa lukuisien hankkeiden puitteissa. Suomi ei ole ollut kehittämässä tieto- ja viestintäteknikkaan perustuvaa opetusta yksin, vaan työtä on koordinoitu myös EU:n tasolla, esimerkkeinä EU:n komission eLearning – ohjelma (2004 – 2006), jolla tähdättiin muun muassa verkko-opetuksen sekä opettajien tietoteknisten valmiuksien kehittämiseen EU:n jäsenvaltioissa. (kehitystyö jatkuu verkossa, portaalissa www.elearningeuropa.info). Kansallisten sekä EU-vetoisten kehittämishankkeiden lisäksi tietoyhteiskunnan luomia koulutuksen uudistustarpeita on selvittänyt kansainvälisellä tasolla muun muassa OECD (Schooling for Tomorrow –hanke).

Sosiaalinen media valikoitui tutkimushankkeen aiheeksi, sillä uusi oppijasukupolvi eli ns. New Millennium Learners (vuosina 1980–2000 syntyneet, käytetään myös termiä ”Y-sukupolvi”) on huomattavasti tottuneempi verkkopalvelujen käyttäjä kuin aiemmat sukupolvet (Pedro, 2006). He ovat tottuneet elämään verkon ympäröiminä, jopa verkossa. Tätä uutta oppijasukupolvea varten on ilmennyt tarvetta rakentaa aivan uutta oppimismaisemaa. Kehityksen teknisenä veturina toimivat tätä kirjoitettaessa Web 2.0 -perustaiset, niin sanottu sosiaalisen tiedonkäsittelyn sovellukset (Punie & Carneiro 2009). Koska hanketyöryhmämme jäsenet edustavat opettajina ammatillista aikuiskoulutusta, ammatillista korkeastetta sekä vapaata kansansivistystyötä, päätimme lähestyä aihetta opettajan sekä aikuisten ja nuorten aikuisten oppijoiden näkökulmista, joskaan kohderyhmä ei kaikilta osin edustakaan edellä määriteltyä Y-sukupolvea.

Suomessa on kehitetty Opetushallituksen johdolla tieto- ja viestintäteknikan opetuskäyttöä (erityisesti lukuisissa virtuaalioppimishankkeissa: esimerkiksi Trio-projekti 1999–2000), laadittu verkko-oppimateriaalin laatukriteereitä sekä suunniteltu opetushenkilökunnan tieto- ja viestintäteknistä täydennyskoulutusta (OPH 2005). Kenties verkko-oppiminen ja -opiskelu nähdään meillä tehokkaana prosessina, joka toteutuu parhaiten ylhäältä päin ohjatussa, ja pedagogisesti tarkoin kontrolloidussa, ’puhdasoppisessa’ toimintaympäristössä, jossa opettajien sekä oppilaiden oletetaan toimivan. Keskitetyn koordinoinnin tarvetta on perusteltu muun muassa oppimisympäristöjen yhdenmukaistamisen tarpeella sekä tietoturvaan liittyvillä kysymyksillä. (OPH 2005, 6.) Tässä työssä tuommekin lukijan pohdittavaksi kysymyksen, miten sosiaalisen median villi ja jopa anarkistinen luonne istuu säädeltyyn, valvottuun ja yhdenmukaistettuun suomalaisen verkko-opetuksen maisemaan. Verk-

ko-opetukseen kytkeytyy niin ikään lukuisia mielenkiintoisia sivujuonteita, kuten opettajien koulutukseen sekä palkkaukseen liittyvät kysymykset, samoin kuin oppilaitosten johtamismallit ja -strategiat. Tutkimusalueen rajaamiseksi näitä seikkoja ei pohdita tämän hankkeen puitteissa.

Kytkemme työssämme sosiaalisen median opetuskäytön osaksi verkko-oppimisprosessia. Kokemusta sosiaalisen median opetuskäytöstä on saatu muun muassa ammattikorkeakoulujen yhteisen Virtuaaliammattikorkeakoulun Tietie-opintojen (Tietojenkäsittelyä tietotekniikan avulla) puitteissa. Tarkastelemme käsillä olevassa työssä sosiaalisen median mahdollisuuksia muun muassa liiketalouden opetuksen näkökulmasta. Tehtävä on haasteellinen, sillä kotimaista tutkimustietoa ja painettua lähdekirjallisuutta alalta on vähän. Työn pedagogisen viitekehyksen muodostaa yhteisöllinen, tutkiva oppiminen sosiaalisen median mahdollisuuksien näkökulmasta katsottuna.

1.1 Kehittämishankkeen tavoite, tarkoitus ja tehtävä

Tämä opinnäytetyö on määritelty kehittämishankkeeksi. Siten työmme tavoitteena on kehittää sosiaalisen median hyödyntämistä opetuksessa. Konkreettinen tavoite on tarkentaa kuvaa sosiaalisesta mediasta ja erityisesti sen opetuskäytöstä. Sosiaalisesta mediasta on tätä kirjoitettaessa (syyskuu 2009) saatavilla niukahkosti kotimaista tieteellistä tutkimustietoa. Saatavilla oleva ajankohtainen tieto perustuu usein käyttäjien kokemuksiin ja pohdintoihin eikä sitä ole julkaisu perinteisessä julkaisumuodossa.

Oleellinen osa uudesta tiedosta löytyy internetin luonteen mukaisesti erilaisten epävirallisten verkkoyhteisöjen sivustoilta blogeina tai wikeinä. Sosiaalisen median lähteiden valikoiva hyödyntäminen tieteellisessä tutkimuksessa onkin uutta verrattuna perinteiseen tapaan noteerata tiedeyhteisöjen julkaisut ainoiksi valideiksi tiedonlähteiksi.

Haastamme lukijan mukaan yhteiselle tutkimusmatkalle sosiaalisen median kiehtovaan maailmaan. Matkalla tarvitaan maalaisjärkeä ja avointa mieltä!

1.2 Tutkimuskysymykset

Kehittämishankkeessa etsitään vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. *Mitä sosiaalinen media pitää sisällään syksyllä 2009?*
2. *Millaiset valmiudet opettajilla ja opiskelijoilla on käyttää sosiaalisen median välineitä?*
3. *Miten hyödyntää sosiaalista mediaa opetuksessa?*

Kehittämishanketyöryhmä selvittää, mitä sosiaalisella mediallyä tarkoitetaan tutkimusajan-kohtana. Onko sosiaalisen median käsitteellä esimerkiksi sama sisältö sekä kansallisesti että kansainvälisesti? Ryhmä kokeilee itse sosiaalisen median välineitä, kartoittaa opettajien ja opiskelijoiden sosiaalisen median valmiuksia sekä etsii mielekästä tapaa käyttää sosiaalista mediaa opettajan ammatillisena välineenä.

1.3 Rakenne ja eteneminen

Käsillä olevassa *Johdannossa* kuvataan tutkittavan aiheen tausta sekä lähtökohdat, joista ainetta lähestytään. Johdannossa perustellaan, miksi tämän nimenomaisen aiheen tutkiminen on ryhmämme mielestä tärkeää. Työn *toisessa luvussa* (Luku 2: Käsitteet) avataan hankkeen keskeiset käsitteet sekä esitellään tutkimuksellinen viitekehys eli tutkivan oppimisen malli. *Kolmas luku* (Luku 3: Sosiaalinen media työvälineenä verkko-opetuksessa) jatkaa johdanto-osuudessa esitettyjen teemojen puitteissa. Siinä pyritään sovittamaan laajat yhteiskunnalliset trendit käytännön työhön muutamassa erityyppisessä oppilaitosympäristössä.

Luvut neljä, viisi ja kuusi sisältävät hankeryhmän jäsenten tekemiä selvityksiä ja kokemuksia sosiaalisesta mediasta kunkin jäsenen omassa opetusympäristössä. *Luvussa neljä* (Luku 4: Selvitys sosiaalisen median käytöstä toisen asteen oppilaitoksessa) kuvaillaan Kansanvalistusseuran Etäopiston opettajien suhdetta internetiin ja sosiaaliseen mediaan opetusvälineenä. *Luvussa viisi* (Luku 5: Selvitys ammattikorkeakoulun oppilaiden valmiuksista) tarkastellaan Pirkanmaan ammattikorkeakoulun Ikaalisten yksikön opiskelijoiden sosiaalisen median käytön aktiivisuutta. *Luvussa kuusi* (Luku 6: Kokemuksia wikistä suljetussa verkkoympäristössä yhdellä opintojaksolla) käydään läpi Sastamalan koulutus-

kuntayhtymän työnjohtokoulutuksen verkko-opiskelukokeilusta saatuja kokemuksia opettajan näkökulmasta.

Hankeryhmän jäsenten tavoitteena on kehittää omaa opetustyötään sosiaalisen median tarjoamin mahdollisuuksin myös tulevaisuudessa, joten käytännön selvityksillä ja kokemuksilla on suuri merkitys jatkoa ajatellen. Hankeryhmän jäsenet lähestyvät tutkimusaihetta kriittisesti, joten käytännön kokeilut tuovat tuulahduksen realismia sosiaalisen median osin yltiöpositiiviseen virtuaalimaailmaan. Sellaista laajaa kotimaista tutkimusta, jolle hankeryhmä voisi perustaa näkemyksiään, ei ole (lokakuuhun 2009 mennessä) julkaisu, joten pienetkin omat selvitykset ja kokeilut ovat työn tavoitteiden kannalta tärkeitä.

Seitsemännessä luvussa (Luku 7: Johtopäätökset ja yhteenveto) vedetään yhteen selvitysten tulokset ja esitetään johtopäätökset. *Liitteisiin* on koottu lukijan avuksi sosiaalisen median sanastoa sekä kyselyjen lomakkeistoa ja tulosten graafisia kuvauksia.

Hankeryhmä on työstänyt aihetta yhdessä, mutta kullakin jäsenellä on ollut osio, jossa hänen tekstinsä tulee muita voimakkaammin esille. Nämä osiot jakaantuvat seuraavasti: johdanto (Marja Sundström-Pullinen), käsitteet ja käyttöönotto (Tiina Wickman-Viitala) sekä johtopäätökset ja yhteenveto (Hillervo Pohjavirta). Kukin jäsen on vastannut itsenäisesti oman empiirisen osuutensa toteuttamisesta.

2. KÄSITTEET

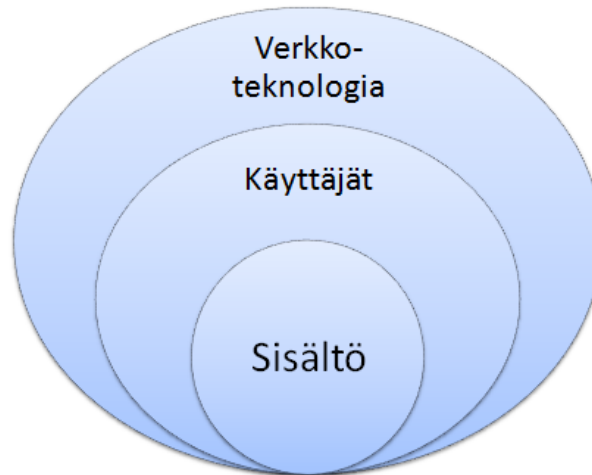
Kuva: Hillervo Pohjavirta 2009

2.1. Sosiaalisen median käsite

Sosiaalinen media saatetaan helposti mieltää käsitteenä vain joksikin monista tietoteknisistä välineistä, vaikka web-ympäristö ja toimivat verkkoteknologiat ovat vain mahdollistamassa sosiaalisen median ilmentymistä. Sosiaalinen media on ennemminkin prosessi, johon käyttäjät, yksilöt ja ryhmät, osallistuvat tuottaen sisältöä, joka heitä kiinnostaa, yhdistäen, luoden uusia merkityksiä, luoden yhdessä uutta oppimista. Teknologiasidonaisuus on kuitenkin hyväksyttävä, mikä toisaalta vaikeuttaa sosiaalisen median käyttöönottoa, koska se vaatii kaikilta uuden opettelua ja paneutumista uusiin tietoteknisiin välineisiin. Usein myös luullaan ja pelätään, että uusi teknologia korvaisi kokonaan ihmisten välisen kanssakäymisen – näinhän ei suinkaan ole, vaan päinvastoin: uusi teknologia lisää ihmisten välistä kanssakäymistä, sillä eihän sosiaalisessa mediassa kukaan ’seurustele’ tietokoneen kanssa, vaan toisen samanhenkisen käyttäjän kanssa tietoverkon ylitse.

Kuviossa 1 määritellään sosiaalisen median käsitteen ytimeksi sisältö, teema, esimerkiksi harrastus, fanitus tms. mielenkiinnon kohde, joka saa käyttäjät kokoontumaan yhteen, sosiaalisen median tapauksessa virtuaalisesti, teknologian ainoastaan toimiessa virtuaalisessa ympäristössä toimimisen mahdollistajana, ns. teknologisenä alustana. Ennen sosiaalista

mediaa sama asia tapahtui todellisessa elämässä kokoontumalla kerhoiltoihin ja seuroihin - mikä ei edelleenkään ole poissuljettu, mutta nyt virtuaalikokoontuminen mahdollistaa samanhenkisten ihmisten kanssakäymisen kylän, kaupungin ja maan rajojen sekä aikavyöhykkeiden ylitse.

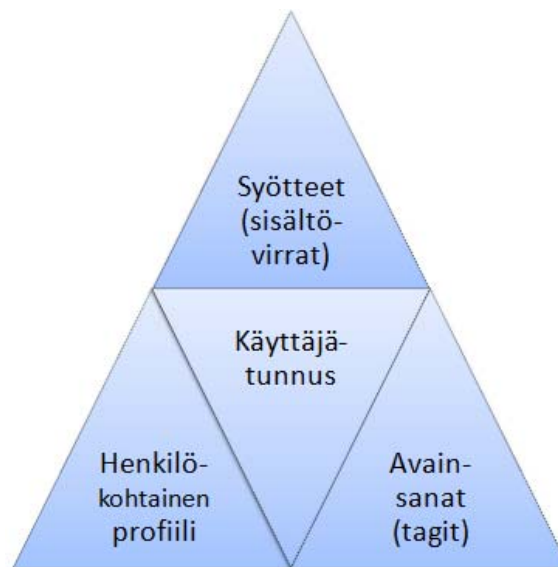

Kuvio 1. Sosiaalisen median käsite tulkittuna kuvaksi Erkkolan mukaan (Erkkola 2008)

Erkkola (2008) on omassa lopputyössään tutkinut sosiaalisen median käsitettä, ja päätenyt toteamaan, että sosiaalinen media on jälkiteollinen ilmiö. Tämä tarkoittaa sitä, että sosiaalisella medially on ja tulee olemaan yhä enenevässä määrin vaikutuksia yhteiskuntaan, talouteen ja kulttuuriin, sillä se on muuttanut nuorempien sukupolvien ajattelua ja käyttäytymistä, ja luonut täysin uudenlaisia tuotanto- ja jakelurakenteita niin kaupankäyntiin kuin tiedonvaihtoon ja - rakenteluun. Nyt myös yksityiset henkilöt voivat toimia sisällöntuottajina ja saattaa mielipiteensä, ajatuksensa, valokuvansa, halutessaan koko maailman tietoisuuteen, avoimesti internetiin kaikkien luettavaksi, nähtäväksi ja kommentoitavaksi. Ihmiset oppivat vapaa-aikanaan tuottavampaan tiimityöhön kuin opiskeluympäristössä edellytetään. Pitäisi siis opetuksessakin siirtyä yksilösuoritusten ja yksilöarviointien sijaan yhteistyötä ja taitoja painottavaan kulttuuriin. Kulttuurista muutosta siis tarvitaan sosiaalisen median käytön lisäämiseksi, ja toisaalta taas sosiaalisen median käyttöä tarvitaan kulttuurisen muutoksen aikaansaamiseksi.

Lietsala (2008 A) määrittelee sosiaalisen median perusosiksi henkilökohtaisen profiilin, avainsanat (tagit) ja syötteet eli ns. sisältövirrat, joilla tietoa liikutellaan paikasta toiseen

sen sijaan, että käyttäjä itse liikkuisi. Henkilökohtainen profiili luo käyttäjälle www-maailmaan kiinnepohdan, jonka kautta hän voi hallita web-ympäristöään, ja avainsanoilla käyttäjä merkitsee valtavasta tietotulvasta itselleen merkityksellisiä asioita, ja voi palata löydöksiinsä helposti. Kuvio 2 esittää Lietsalan luettelemat ominaisuudet, joihin perustuva palvelu internetissä voidaan lukea sosiaalisen median piiriin.

Kuvio 2. Sosiaalisen median käsite tulkittuna kuvaksi Lietsalan mukaan (Lietsala 2008 A)

Sosiaalisen median käsitteessä sisällön ei suinkaan aina tarvitse olla jotakin aivan uutta. Lietsala määrittelee sisällöntuotannon muodoiksi kolme tapaa UGC (user generated content), käyttäjien jalostamat sisällöt, UCC (user created content), käyttäjien luomat sisällöt ja UDC (user-driven content), käyttäjien muualta internetistä tuomat sisällöt, linkit, kuvat tms. Toisin sanoen, käyttäjät luovat sisällöstä merkittävän osa, vaikkeivät kaikkea. Myös suosikkilistat muodostuvat käyttäjien omista suosituksista (tägimerkinnät).

Jotta jokin internet-palvelu tai sivusto voitaisiin lukea sosiaalisen median piiriin, on siinä löydettävissä seuraavia piirteitä (Lietsala & Sirkkunen 2008, 24.):

- sivustolla on jokin paikka, jossa sisältöä voidaan jakaa
- sivuston käyttäjät voivat luoda, jakaa ja arvioida kaikkia tai lähes kaikkia sisältöjä
- koko toiminta perustuu sosiaaliseen kanssakäymiseen

- koko sisältö on linkitettävissä URLin avulla mihin tahansa ulkopuoliseen verkkoon tai verkostoon
- sivuston aktiivisilla käyttäjillä on oma ns. profiili-sivunsa, jonka kautta he voivat linkittyä valittujen kumppanien kanssa, linkittyä valitsemiinsa sisältöihin ja itse alustaan, sekä mahdollisiin liitännäissovelluksiin.

Lisäksi Lietsala on luetellut vielä muutaman muun piirteen, joita palvelussa voi olla, mutta ei välttämättä:

- palvelu antaa vaikutelman yhteisöstä, se tuntuu yhteisölliseltä
- käyttäjät osallistuvat toimintaan vapaaehtoisesti, ilman rahallista korvausta
- sivustolla on olemassa jonkinlainen tägi-systeemi, joka mahdollistaa ns. folksonomian eli avoimen luokittelujärjestelmän
- sisältöä voidaan jakaa syötteinä sivustolle ja sivustolta ulos
- tekninen alusta ja työkalut ovat koko ajan kehityksen ja muutoksen alla, avoin lähdekoodi mahdollistaa tämän.

Lietsala oli tutkimuksessaan havainnut samat neljä ominaispiirrettä, jotka jo Burns'n tutkimuksessa oli määritelty sosiaalista mediaa luokitteleviksi ominaisuuksiksi. Nämä ovat avoin ja vapaa osallistumismahdollisuus kaikille, ja kaikilla mahdollisuus kommentoida ja sanoa oma mielipiteensä asiasta, jolloin muodostuu ns. yhteisöllinen evaluointi. Yhteisöllä ei ole kiinteää hierarkiaa, vaan tilannekohtaisesti kukin yhteisön jäsen voi olla 'puheenjohtajan' tai keskustelun vetäjän roolissa. Kyseessä on jatkuva, loppumaton prosessi, missä tuote tai asia ei ole koskaan "valmis" tai "lopullinen versio". Ja edellisestä seuraa, että lopputuote on yhteisön omaisuutta, vaikkakin yksittäisiä toimijoita voidaan palkita.

2.2. Sosiaalisen median vaikutukset

On siis tapahtunut merkittävä muutos ihmisten suhtautumisessa yksityisyyteen ja jakamiseen ja omistusoikeuksiin. Koska kaikille on tullut yhtäläinen mahdollisuus toimia uusien asioiden ja ajatusten 'lanseeraajina' ja siten toimia opettajamaisessa roolissa, voidaan jo olettaa, että muutoksia tulee tapahtumaan myös yrityksissä, oppilaitoksissa ja yliopistoissa

ns. opettajälähtöisissä hierarkkisissa rakenteissa. Sosiaalisen median eri välineet, Facebook, Youtube, SecondLife, Twitter, ovat nuorille täysin luonnollinen viestintämuoto vapaa-aikanaan, siten olisi luonnollista, että myös koulu- ja opetusympäristössä käytettäisiin työvälineitä, jotka he ovat jo omaksuneet. Esimerkiksi Tampereen kaupunki on pilotoinut alakoululaisten reissuvihkon tilalle erilaisia internet-pohjaisia, lähinnä vanhempien sähköpostiin viestejä lähetettäviä ratkaisuja, joista nyt syksyllä 2009 otettiin laajempaan käyttöön Helmi (www.helmi.fi). Helmeenkaan ei kuitenkaan vielä saada kaikkia vanhempia mukaan, mikä tarkoittaa sitä, että joudutaan ylläpitämään kahta tiedottamiskanavaa, mikä käy opettajalle tällä hetkellä raskaaksi. Todennäköisesti kahden rinnakkaisen tiedottamiskanavan ylläpitämisestä, internet-pohjainen ja perinteinen reissuvihko, päästään siirtymään lopulta internet-pohjaiseen koulujen ja kodin väliseen yhteistyöhän, kun nettisukupolven nuorista itsestään tulee koululaisten vanhempia. Tällöin oletettavasti myös tekniset ongelmat, kaistanopeudet jne. on saatu ratkaistuksi niin, että internet on yhtä itsestäänselvyys kuin toimiva puhelinyhteys tänään.

Korkeakouluissa on jo ennen 2000-luvulle siirtymistä ollut erilaisia suljettuja oppimisasi-
 stus- ja oppimisympäristöjä (Moodle, Blackboard, Pedanet yms.), jotka ovat toimineet lähinnä jaettavan oppimateriaalin säilytyspaikkoina. Oppimisasi-
 stukset ovat toki kehittyneet, ja niissä on tänään verkko-
 keskustelumahdollisuudet, chatit, blogit ja wikipediat, ja oppilaat voivat lähettää sen kautta viestejä ja palauttaa tehtäviään. Kaikki tapahtuu kuitenkin suljetussa verkossa, johon koulun ulkopuolisilla ei ole mahdollisuuksia osallistua. Sosiaalisen median ilmiömäinen vaikutus onkin ollut se, että sen käyttäjät ovat tottuneet laittamaan tuotoksiaan avoimeen verkkoon ja jakaa niitä kaikkien nähtäville. Miten tämä ajattelutapa sopii koululaitosympäristöön, missä oppimateriaalit ovat olleet usein maksullisia tai lisensoituja, koulukohtaisia, luokkakohtaisia tms. Varsinkin opettajien omat materiaalit, powerpointit jne. eivät yleensä ole olleet vapaasti jaettavissa, vaan tekijänoikeuksista on pidetty tiukkaan kiinni. Missä vaiheessa opettajat ovat valmiita asiantuntijoina opettamaan toisiaan ja jakamaan tietoa? Mahdollisuus tähän on jo olemassa, esimerkiksi LeMill, joka toimii samalla sekä oppimateriaalivarantona, että opettajien yhteisönä.

Otala ja Pöysti (2008) puhuvat kirjassaan ns. toimintatapa- ja toimintakulttuuriratkaisusta, jota he kutsuvat 'yhteisöllisen tiedon kulttuuriksi'. Ydinajatuksena on, että kaikkien osallisuuden ja tietämystä arvostetaan, riippumatta asemasta. Miten opettajavetoisessa hierarkiaorganisaatiossa käy, kun myös oppilas voi toimia uuden tiedon jakajana ja välittäjänä?

Asennemuutosta varmasti tarvitaan, jopa enemmän kuin vain teknisen ratkaisun it-tukea. (Ojala & Pöysti 2008, 22.)

2.3. Teknologiana web 2.0

Web 2.0 on kattokäsite, jolla viitataan kokonaiseen toimintakonseptiin. Tämän konseptin yhteyteen luetaan joukko uudehkoja toimintatapoja, joita sovelletaan verkkopalvelujen suunnittelussa, ohjelmoinnissa, markkinoinnissa sekä strategisessa suunnittelussa. Kysymyksessä ei ole yksiselitteisesti määriteltävissä oleva toimintamalli tai tekniikka, ohjelmointityökalusta puhumattakaan. Web 2.0 sisältää runsaasti elementtejä jo aiemmin kehitellyistä tekniikoista (ns. Web 1.0), mutta vasta nyt, tehokkaiden laajakaistayhteyksien sekä riittävän tallennuskapasiteetin aikakaudella, niitä kyetään hyödyntämään mielekkäästi ja tarkoituksenmukaisesti. (Hintikka 2007, 7.)

Terminä Web 2.0 on varsin tuore. Sen keksijänä pidetään Tim O'Reillyä, joka esitteli termin artikkelissaan vuonna 2005 (O'Reilly 2005). Web 2.0 ei itse asiassa kata kaikkia internetin kehityssuuntia, näistä esimerkkeinä vaikkapa varsinaiset Internet 2.0 –tekniikat tai mobiilipalvelut. Kuitenkin suuri tekninen muutos on tapahtunut, kun perinteiset tietokoneohjelmat ovat muuttuneet www-alustaisiksi ja päätelaiteriippumattomiksi palveluiksi (esimerkkinä perinteiset liiketoimintasovellukset, kuten toiminnanohjausjärjestelmät). Eräs keskeisimmistä ajattelutavan muutoksen eroista liittyy sisältöjen hallintaan ja jakamiseen. Kun Web 1.0 –aikakaudella keskityttiin kehittämään suljettuja sisällönhallintapalvelujärjestelmiä (Content Management), niin Web 2.0 on tuonut tullessaan sisältöjen avoimen jakamisen. (Hintikka 2007, 9). Web 2.0 –perusteisista toimintatavoista ja työkaluista lisää jäljempänä kappaleessa 2.4.

2.4. Sosiaalisen median välineitä

2.4.1 Yleistä välineistä ja teknologiasta

Uusia tietoteknisiä sosiaalisen median välineitä syntyy jatkuvasti, sillä avoimen lähdekoodin kulttuuri mahdollistaa ja innostaa käyttäjiä tekemään oman mielensä mukaisia uudis-

tuksia erilaisiin ohjelmistoihin. Näitä kaikkia ei tarvitse onneksi opetella eikä niistä mitään tietääkään, sillä tärkeintä opettajalle olisi oppia tuntemaan internetin ja erilaisten sosiaalisen median välineiden tarjoamien mahdollisuuksien yleisperiaatteet, ja hallita joitakin yleisimmistä ja globaalisti käytetyimmistä sovelluksista. Täytyy kuitenkin tehdä valinta, mihin välineeseen keskittyy ja mikä esimerkiksi omassa koulussa valitaan mahdollisesti yhteisesti käyttöön, etteivät tekniset hankaluudet estä itse ohjaus- ja oppimisprosessia. Välinehän ei kuitenkaan ole tässä itse tarkoitus, vaan todellakin vain väline oppimisprosessissa tapahtuvan kollektiivisen kommunikoinnin lisäämiseksi. Lisäksi, kun välineitä koko ajan tulee uusia ja parempia, niin itse uusien välineiden käytön oppimisen taito tulee aina vain tärkeämmäksi, niin opettajalle kuin työelämään siirtyvälle oppijalle.

Sosiaalisen median välineet voidaan jakaa lajityypeittäin seuraavasti (Lietsala & Sirkkunen 2008):

- sisällöntuottamisen ja julkaisemisen välineet (blogit, wikit ja podcastit)
- sisältöjen jakamisen välineet (sovelluksia esim. Flickr, YouTube, del.icio.us, Digg.com, 24päivää)
- sosiaaliset verkostoitumispalvelut (sovelluksia esim. LinkedIn, Facebook, Friendster, MySpace, IRC-Galleria)
- kollektiivituotannot (sovelluksia esim. OhMyNews, Wikipedia, Wetpaint)
- virtuaaliset maailmat (sovelluksia esim. Second Life, Habbo Hotel, Warcraft)
- liitännäiset (sovelluksia esim. GoogleMaps, RockYou, Amazon Grapewine, Friends for Sale!)

Taulukossa 1 (oma suomennos, Lietsala & Sirkkunen 2008), esitetään yhteenvetona sosiaalisen median lajityypit sekä päätoimintatapa, mitä sovelluksilla tehdään tai miten niiden toimintaan osallistutaan.

Taulukko 1. Sosiaalisen median lajityypit (Lietsala & Sirkkunen 2008, 26)

Lajityyppi	Toiminnan tapa
Sisällön tuottaminen ja julkaiseminen	Tuottaminen, julkaiseminen, aktiivinen sisällön levittäminen
Sisältöjen jakaminen	Jaetaan kaikenlaista sisältöä eri ryhmittymien kesken
Sosiaaliset verkostoitumispalvelut	Ylläpidetään vanhaa sosiaalista verkostoa sekä rakennetaan uusia sosiaalisia verkostoja, mainostetaan suosittamalla itse
Kollektiivituotannot	Osallistutaan erilaisiin yhteistuotantoihin esim. StarWreck-movie
Virtuaaliset maailmat	Pelaamista, eläytymistä virtuaalisessa 3D-maailmassa
Liitännäiset	Eri yhteisöjä yhteen liittävä sovellus, toisesta toiseen. Kolmannen osapuolen sovellus, jota ei olisi ilman pääsovellusta. Tuottaa lisäarvoa itse pääsovellukselle lisäämällä uusia piirteitä käyttäjien käyttöön.

Seuraavassa käsitellään tarkemmin kutakin lajityyppiä ja selvitetään, mitä kukin yläkäsite tarkoittaa ja miten sovelluksia voisi käyttää opetuksessa. Verrataan jakoa myös Kalliala ja Toikkasen jakoon, jossa ryhmittelyyn on käytetty tutumpaa sanastoa (ajan tasalla pysyminen, tietotulvan suodattaminen, kirjoittaminen ja julkaisu, kirjoittaminen ja julkaisu muiden kanssa, multimedia, viestintä, yhteisöt, virtuaalimaailmat, oppimisympäristön koostaminen sosiaalisen median välinen; Kalliala & Toikkanen, 2009). Esimerkkisovellukset ovat tämän hetken, vuoden 2009, käytössä olevia yleisesti käytettyjä sovelluksia.

2.4.1. Sisällöntuottamisen ja julkaisemisen välineet

Lietsala ja Sirkkunen sisällyttävät blogit, wikit ja podcastit kaikki sisällöntuotannon ja sisällönjulkaisemisen ryhmään. Kalliala ja Toikkanen taas erittelevät nämä kolme sovellustyyppiä seuraavasti: blogit kuuluvat ryhmään kirjoittaminen ja julkaisu, wikit kuuluvat ryhmään kirjoittaminen ja julkaisu muiden kanssa, ja podcastit menevät otsikon multimedia alle. Kyse on siis erityyppisestä yksilön tuottamasta ja verkkoon esille laittamasta sisällöstä. Voidaan ajatella, että on kyse web-sivusta, joilla on erilainen rakenne. (Lietsala & Sirkkunen 2008; Kalliala & Toikkanen 2009)

Blogi on lyhenne englannin sanasta weblog (web-päiväkirja). Henkilö luo itselleen blogin, ja kirjoittaa siihen usein, lähes päivittäin, ajatuksiaan ja artikkeleitaan, jotka näyttyvät blogissa aikajärjestyksessä, uusien ensin. Lukijat voivat ilman mitään käyttäjätunnuksia kommentoida artikkeleita, ja kommentit solahtavat kunkin artikkelin perään. On havaittu, että blogi toimii tietynlaisena virtuaalikeskustelualustana, ts. yleensä vain uusinta artikkelia kommentoidaan, ja vanhat ovat ikään kuin jo vanhentuneet, eikä niitä usein enää myöhemmin kommentoida. Bloggeja on nykyään lähes kaikilla poliitikoilla ja vaikuttajahahmoilla. Mielenkiintoista on, että eräät poliitikot ovat estäneet blogikirjoitustensa kommentoinnin omilla sivustoillaan (Kasvi 2007). Bloggeista koostuvaa tietokokonaisuutta nimitetään blogosfääriksi.

Wiki on puolestaan lyhenne Havai'in kielisestä sanasta Wiki wiki, joka tarkoittaa suomeksi 'hopi hopi' eli kiirettä. (Kalliala & Toikkanen 2009, 55.) Wiki-sivulle voivat kirjoittaa ja kirjoitusta editoida kaikki ne, joille annetaan siihen oikeus. Wikin rakenne on kuitenkin yksittäisestä dokumentista poikkeava, siinä on yleensä useita sivuja, jotka linkittyvät toisiinsa (eivät siis seuraa toisiaan sivunumerojärjestyksessä).

Podcast on kuten blogi, mutta äänitallenteen muodossa. Nimitys tulikin ääniblogaamiseen laitevalmistajien markkinavoittajan, Applen iPod-musiikkisoittimen mukaan. Monesti podcast liitetään omaan blogiartikkeliin mp3-muodossa, ja äänite voi olla vaikkapa haastattelu, pakina, äänikirja, kuunnelma tai luento- tai konferenssitallenne. Applen ylläpitämässä amerikkalaisessa iTunes U –virtuaaliylipistossa jo kolmisenkymmentä yliopistoa jakavat luentotallenteitaan avoimesti, mm. Stanford, UC Berkeley ja MIT (Massachusetts Institute of Technology). Monet odottavat, että Applen avaisi kyseisen palvelun myös eurooppalaisille yliopistoille mahdollisimman pian (Multisilta 2008).

Miten bloggeja, wikejä ja podasteja sitten voisi hyödyntää opetuksessa? Yllä jo mainittiinkin, että eräät yliopistot jakavat luentotallenteitaan verkossa. Erittäin hyödyllistä olisi, jos esimerkiksi vierailevien luennoitsijoiden esitykset voitaisiin tallentaa, ja laittaa kouluissa edes intranettiin – yleensähan kyse on jostakin kalliista luennoitsijasta, mutta tosiasia on, että kaikki eivät pääse luennon ajankohtana paikalle, ja luento siten voisi olla seurattavissa myöhemminkin, vaikka vain viikon tai kaksi. Tekijänoikeuskysymykset voivat muodostua ongelmaksi – kumpi omistaa esityksen, sen ostanut ja maksanut taho vai esittäjä? Useilla oppilailla on jo olemassa mp3-soitin, joilla he voisivat kuunnella luentoja koulumatkoil-

laan, joko palauttaa mieliin jonkun luennon vaikka tenttiin mennessään tai kuunnella esityksiä, joita ei ole päässyt seuraamaan koululle.

Blogeja on kokeiltu vaihtelevasti, esimerkiksi opettajan kurssiblogi, jossa opettaja tiedottaa ajankohtaisista asioista ja oppilaat voivat esittää kysymyksiä, myös pienryhmät voivat tehdä omat bloginsa, ”tuunata” ne omannäköisiksi, ja ne voidaan linkittää kurssiblogiin. Jokaisella opiskelijalla voi tuki olla myös oma oppijabloginsa, joista avainsanoja eli tageja käyttämällä ja linkittämällä muodostuu vuorovaikutteinen blogiverkosto. Podcastin lisäykyseisiin blogeihin on vain toinen tekninen muoto tuottaa sisältöä äänitteenä tekstin kirjoittamisen sijaan. Kirjassa Sosiaalinen media opetuksessa (Kalliala & Toikkanen 2009, 42-43.) kerrotaan seikkaperäisesti, miten blogitekniikkaa voisi soveltaa opetuksessa. Blogisovelluksia on useita, mm. Wordpress, Blogger, Edublogs, Vuodatus, Omasana, Jaiku vain muutamia mainitaksemme.

Miten käytännössä opettajayhteisö voisi keskenään harjoitella blogien käyttöä, jotta sen moninaiset mahdollisuudet tulisivat tutuiksi? Ehkä voisi perustaa rehtorin ylläpitämän Opettajanhuone-blogin. Yrity maailmassa useat toimitusjohtajat pitävät blogia yrityksen intrassa, missä tiedotetaan henkilöstölle asioista, ja toisaalta työntekijät voivat kommentoida takaisin.

Tunnetuin wiki-sovellus lienee Wikipedia, (kts. myös kappale 2.3.4 Kollektiivituotannot) maailman laajin sanakirja, joka on Wikimedia-säätiön ylläpitämä. Vastaava palvelu avoimille multimediaresursseille on Wikimedia Commons, josta löytyy kuvia, ääntä ja videota. Wikipedian kuvitus on linkitetty Wikimedia Commonssiin. Wikimedia Commonsin materiaalia voi myös käyttää ilman korvausta missä tahansa tarkoituksessa, siten myös opetuksessa. Jyväskylän yliopisto on ottanut juuri huhtikuussa 2009 tuotantokäyttöön Confluence-wikin, jota he tarjoavat ympäristöksi maksua vastaan. Confluencessa on mahdollista perustaa myös suljettuja wikejä käyttäjätunnusten taakse. Confluence-sovellusta pilotoitiin menestyksekkäästi talvella 2008–2009 TAMKIn ja PIRAMKIn käydessä yhdistymisneuvottelujaan – eri alajaostojen kokousten muistioita ja työryhmäraportteja koottiin ja luotiin yhdessä Confluencessa (Kallioniemi 2009).

Opetuksessa voisi kokeilla Google Docs-wikisovellusta, jolloin on mahdollista oppilaiden kirjoittaa yhteistä dokumenttia, ilman, että lähetellään sähköpostilla mitään doc-versioita,

joista hetken päästä ei tiedetä, mikä on viimeisin versio. Google Docsin voisi ottaa myös opettajien hallinnolliseen käyttöön, kun laaditaan esimerkiksi opetussuunnitelmia tai laatu-käsikirjan tyyppisiä dokumentteja, joihin useiden henkilöiden on tehtävä korjauksia ja lisäyksiä; vastaavanlainen sovellus on siis myös esimerkiksi jo aiemmin mainittu Confluence. Google Docsin ja varsinaisen wikin ero on juuri se, että Docsissa olevaa dokumenttia voi kukin käyttäjätunnusten omaava muokata, ja lopputuloksena syntyy esim. wordiin siirrettävä raportti, opinnäytetyö, tms. Wikin puolella tehty yhteinen kirjoittelu palvelee paremmin yhteistä tiedonrakentelua linkitysmahdollisuuksillaan, eikä tarkoitus välttämättä ole tulostaa wikiä lainkaan.

2.4.2. Sisältöjen jakamisen välineet

Sisältöjen jakaminen on käyttäjille tärkeää, ja yksityishenkilöt haluavatkin usein jakaa lähinnä valokuviaan ja kotivideoitaan verkossa. Suosituin kuvapalvelu on Flickr, jossa voidaan säilyttää ja jakaa kuvia sekä alle 30 sekunnin pituisia videoita (Kalliala & Toikkanen 2009, 135.) joiden jaon mukaan kyse on multimedialta. Youtubessa voidaan tallettaa alle 10 minuutin videoita ja animaatioita. Nämä voivat toki olla myös luento- ja opetusvideoita. Käyttäjät tekevät tänne myös paljon ns. huumorivideoita, sekä ns. viraalivideoita, jotka ovat remix-kulttuurin tuotteita, joissa yleisö ottaa videoista osia ja yhdistää niihin omavalmista ääntä ja musiikkia, ja linkit kyseisistä videoista leviävät kaveriporukoille. Videoita voi erittäin hyvin käyttää opetuksessa kaikenlaisten tehtävien suorittamisen neuvontavideoina, esimerkiksi hoitotieteiden puolella potilaalle suoritettavat erilaiset hoidot tai asennovaihdot sekä tekniikan puolella esimerkiksi erilaisten laitteiden kokoaminen ja purkaminen.

Delicious on omien suosikkilinkkien jakopalvelu, joka Kallialan & Toikkasen (2009, 28) jaon mukaan kuuluu tietotulvan suodattamisen ryhmään. Linkkien jakopalvelu toimisi varmasti sopivana kurssin oppilaiden löytämien linkkien kokoamispaikkana, jonka kautta oppimateriaaliin olisi yksi tie, ja kukin oppija voi tuoda yhteiseen jakopalveluun omat nettilyödyksensä. Opettaja voi myös tarkkailla, miten oppilaiden tiedonhaku etenee ja lisätä tärkeiksi katsomiaan linkkejä, jos ne eivät tunnu löytyvän listalle. Digg on myös tunnettu uutisten suodatuspalvelu, jonne käyttäjät tallentavat itseään kiinnostavia linkkejä. Suosituimmuuslistat näyttävät kävijöille, mitä uutisia muut pitävät kiinnostavimpina.

2.4.3. Sosiaaliset verkostoitumispalvelut

Kalliala & Toikkanen (2009, 82–83) käyttävät verkostoitumispalveluista yksikertaisesti luokittelua Yhteisöt. Lähinnä erona edellä esitettyihin valokuvien, videoiden, linkkien ja dokumenttien yhteiskäyttöön on se, että kyseessä on sovellusalusta, jonka avulla käyttäjät kertovat omiksi ystävikseen linkatuille omista kuulumisistaan, menoistaan, lähettävät tervehdyksiä, voivat myös näyttää ja jakaa valokuvia, sekä viihteellisiä pikku sovelluksia ’päivän piristykseksi’. Käyttäjillä on oma profiili, jota he voivat muokata, ja liittyä erilaisiin ryhmiin sekä luoda niitä itse ja kutsua muitakin mukaan. Kalliala ja Toikkanen huomauttavatkin (2009, 82), että yhteisöstä on kyse vasta sitten, kun sosiaalisen verkostopalvelun käyttäjät muodostavat pitkäaikaisen yhteisön, jolle muodostuu oma toimintakulttuuri ja viestintätavat. Yhteisön ominaispiirteisiin kuuluu, että jäseniä liittyy ja eroaa, ja ryhmällä on joku tavoite tai aatteellinen tausta, jota se ajaa tai kannattaa.

Laajimmin käytettyjä verkostoitumispalveluja ovat Facebook (15.7.09 käyttäjiä sivuston mukaan 250 miljoonaa) ja MySpace (käyttäjämäärä alle puolet Facebookin käyttäjämäärästä (Sektorin 2009). LinkedIn on lähemmin tarkoitettu ammattilaisten ammatilliseen verkostoitumiseen. Eri maissa ja maanosissa on myös omia ’kotimaisia’ yhteisöpalveluja (Britanniassa Bebo, Kaakkois-Aasiassa Friendster, Mixi Japanissa, Odnoklassniki Venäjällä). Lisäksi yli 10-vuotiaille lapsille on oma suomalaisten kehittämän Habbo Hotelli, jota on jo 29 eri maassa. Sen Lietsala ja Sirkkunen (2008, 26) lukevat virtuaalimaailmaksi, mikä se kolmiulotteisuudessaan onkin.

Miten hyödyntää sosiaalista verkostopalvelua opetuksessa? Ensisijaisesti on muistettava, että mikään vuorovaikutus ei synny verkostopalvelussa itsessään, vaan on tarjottava mahdollisen kurssin aiheet, aikataulut ja ohjaamiset hyvin suunniteltuina oppilaille. Toimimalla avoimena, ilman ryhmänmuodostamista, kurssin seuraaminen on mahdollista kaikille muillekin, ja esimerkiksi työelämäyhteistyössä tai koulujen välisessä yhteistyössä tällä voisi olla merkitystä. Pohdittavaksi jää, olisivatko opettaja ja oppilaat valmiita näin avoimeen kurssiin ”näkyen kuin näyttämöllä”? Lisäksi profiilin muodostaminen ja ryhmiin kuulumisen tai kuulumattomuus saattavat muodostua ongelmaksi sekä opettajan että myös oppilaan ’opettaja/oppilas’ - roolin ja yksityisen minä-roolin ollessa käytännössä sama – ts. omaan sosiaaliseen verkostoon hyväksytyt kontaktit näkevät kaikki toisilleen lähettämät seinäkirjoitukset ja kommentit, jollei käytetä kahdenvälistä viestienvälitystä. Opettajalla on

silloin mahdollisuus nähdä ja seurata oppilaittensa ”yksityiselämän” viestejä, samoin kuin oppilaat voivat seurata opettajan ystäväpiiriä. Ryhmien käyttäminen ei sinänsä poista tätä ongelmaa, se ainoastaan sulkee ryhmään kuulumattomille mahdollisuuden tietää, mitä ryhmän sisäisessä viestinnässä tapahtuu. Lisäksi varsinaisia tehtävien palautuksia ja yhteisen raportin kirjoittamista ei voi tehdä verkostoitumispalvelun kautta.

Opettajan kannattaisi liittyä ja tutustua esimerkiksi opetusalan sometu.ning.com - yhteisöön, joka on Ning.com palvelun alainen pienryhmä. Ning tarjoaa pienyhteisöpalvelua, minne kuka tahansa voi perustaa oman yhteisön, julkisen tai yksityisen, ja jokaisella liittyjällä on mahdollisuus pitää omaa blogia. Vinkkiverkko.ning.com ja eduspaces.net (engl.) ovat myös opetusalan ja opetusverkkoteknologian yhteisöpalveluja.

Omana kokeiluna (TWV) olen perustanut Facebookiin ns. opinnäytetyöryhmän, johon olen kutsunut oppilaitani. Facebookin kautta voi nimittäin lähettää hyvin ryhmäsähköposteja, sillä opinnäytetyövaiheessa oppilaat ovat jo enimmiltä osin irtautuneet koulumaailmasta, eivätkä lue enää koulun sähköpostia. Koulumme sähköpostin ongelma on, että sitä ei ole saanut käännettyä mihinkään muuhun sähköpostiosoitteeseen, mistä johtuen esim. Moodlen kautta lähetetyt viestit eivät tavoita kaikkia. Lisäksi Facebookin kautta voi myös saada yksittäiseen oppilaaseen kontaktia ehkä helpommin, kuin lähettämällä ’normaalilla’ sähköpostia, jota nuoremmat sukupolvet eivät enää juurikaan käytä yksityiselämässään. Digiajan natiivit, eli ns. N-sukupolvi (syntynyt 1985 tai sen jälkeen) todellakin kommunikoiivat yhteisöissä, eivätkä sähköposteilla (Viteli 2009). Ns. chattailu tai mesetys ovat suomenkielen vakiintuneita termejä synkronisesta tekstiviestinnästä, eli pikaviestinnästä (engl. instant messaging, IM), jutustelu eli chattailu (engl. chat). MSN Messenger on Microsoftin vastaava tuote, josta tullut lyhenne ’mese’.

2.4.4. Kollektiivituotannot

Kohdassa 2.3.1 käsiteltiin jo Wikipediaa, yhdessä kirjoittamisen muotoa. Näillä sovelluksilla on tarkoituksena mahdollistaa yhdessä kirjoittaminen, opetella ns. prosessikirjoittamista. Kaikki kirjallisia töitä tehneet tietävät, että kirjoitus ei tule valmiiksi ensimmäisellä kirjoituskerralla, vaan tekstiä on muokattava, tiivistettävä ja paranneltava useaan otteeseen.

Kun tätä työtä tekee useampi ihminen, saadaan prosessikirjoitukseen lisäarvoa, kun erilaiset kirjoittajat lataavat työhön oman panoksensa.

Wikipedia lienee kaikille se tunnetuin kollektiivituotanto. Opettajien olisi hyvä tutustua myös Wikibooksiin, jolla suomalainenkin versio Wikikirjasto. Tarkoituksena on rakentaa oppikirjoja eri kielillä vaihtoehdoksi nykyisin kalliille ja usein nopeasti vanhentuville kurssikirjoille. (Kalliala & Toikkanen 2009, 148.) Wikikirjasto on vasta aluillaan, mutta mielekkäintä wikin opettelu lienee, kun yrittää saada jotakin oikeaa aikaiseksi, ja kaikilla opettajilla varmasti on paljonkin annettavaa tälle wikisivustolle. Voihan sinne opetusmielessä laittaa myös oppilaat tekemään mieleistään kurssiaineistoa!

OhMyNewsiin jokainen voi lähettää uutisia ja toimia 'reportterina' (englanninkielinen palvelu). Korealaisten tarjoaman palvelun vakituinen toimituskunta valvoo uutistoimitusta kokonaisuudessaan. Uutisten sisällöstä kuitenkin vain 20 prosenttia on toimittajien tuottamaa, kaikki loput on yleisön eli yhteisön itsensä tuottamaa tai koostamaa.

Wetpaint tarjoaa ilmaiseksi wiki-palvelua, tätä siis voisi käyttää opetustarkoituksessa antamalla oppilaiden perustaa sinne esimerkiksi kurssintehtävän wikimuodossa. Se tarjoaa hierarkiamahdollisuudet, ja myös keskusteluja voi liittää linkkeinä sivuille. Merkittävää on muuten huomata, että opettajan ei todellakaan tarvitse itse luoda kaikkea 'sosiaalisen median' materiaalia, vaan ideana on, että oppilaat tekevät sen! Eikö tästä löydy se hyöty, mitä opettaja mahdollisesti tarvitsee porkkanaksi innostuakseen sosiaalisesta mediasta?

2.4.5. Virtuaaliset maailmat

Sosiaaliset verkostoitumispalveluissa, kohdassa 2.3.3, mainittiin jo lasten virtuaalimaailma Habbo Hotelli. Toinen lasten virtuaalimaailma on habbomainen WeeWorld, missä myös ns. moderaattorit valvovat toimintaa ja keskusteluja, että ne pysyvät lapsille sopivina. Lasten Habbo ei myöskään ole aina auki kuten aikuisten vastaavanlainen maailma Second Life, myöhemmin tekstissä SL.

Virtuaalimaailma (engl. virtual world, tai MUVE, multi-user virtual environment) tarkoittaa kolmiulotteisella tietokonegrafiikalla rakennettua todellisen tuntuista maailmaa, missä käyttäjä liikkuu luomallaan hahmolla (avatar), jolla on oma nimi ja profiili. Virtuaalimaailmassa voi tehdä kaikkia samoja asioita kuin todellisessa elämässä, yleisesti on tarjolla viihdettä, shoppailua, pelejä, opiskelua, seurustelua, myös seksiä ja rikollisuutta. Peli-maailmoista suosituin on World of Warcraft. Myös useat suuryritykset ovat ostaneet SecondLifestä 'maata' ja laajentaneet toimintansa sinne. SL:ssa on oma rahansa LindenDollar (omistajansa LindenLabin mukaan). Oikealla rahalla voi ostaa tai vuokrata maata, jolle sitten rakennetaan esim. koulu ja opetustiloja, ja käyttäjä voi ladata luottokortiltaan oikeaa rahaa linden-rahaksi, ja tehdä sillä virtuaaliosastoja. Yritykset myös pyrkivät tätä kautta tavoittamaan haluamaansa kohderyhmää, ei pelkästään markkinoimalla tuotteitaan vaan myös rekrytoimalla SL:n kautta. Miksei siis koulumaailmakin olisi läsnä siellä, missä opiskelijat vapaa-aikanaan? (Kallialla & Toikkanen 2009, 144.)

Suomen eOppimiskeskus ry onkin perustanut SecondLifeen EduFinland – saaren (EduFinland 2009), joka on tarkoitettu oppilaitoksille turvalliseksi ympäristöksi tutustua SecondLifeen. EduFinlandissa ovat jo Vaasan ja Helsingin yliopistot (alueillaan Kumpulankampus ja Opetusteknologiakeskus ja tiedekirjasto Tritonia), sekä ammattikorkeakoulut HAMK, Laurea ja TAMK, jonka mukana myös PIRAMK yhdistymisen kautta ensi lukuvuonna. Kirjoittamishetkellä elokuussa 2009 TAMK-PIRAMK yhteistyössä on valmistunut SecondLifeen virtuaalisairaala, jossa hoitotyön opiskelijat voivat infektio-osastolla harjoitella infektio- ja tartuntatautipotilaiden hoitokäytäntöjä. Hyvinkin ajankohtaista nyt H1N1-viruksen epidemiauhan alla (Junttila & Karjalainen 2009).

SL:n etuina muihin oppimisympäristöihin pidetään sitä, että käyttäjälle syntyy vahva yhdessäolon tunne, kun hän näkee ruudulla itsensä lisäksi muut samassa tilaisuudessa (esim. luennolla) olevat avattaret. (Kallialla & Toikkanen 2009, 91.) SL:ssa myös käyttäjä voi toimia sisällöntuottajana, rakentaa taloja, huonekaluja, autoja, vaatteita jne. ja myydä niitä toisille käyttäjille. PIRAMK virtuaalisairaalassa oppiminen tapahtuu pelaamisen muodossa, pisteitä keräämällä: kun oppilas suorittaa työvaiheita oikein oikeassa järjestyksessä, pistesaalis kasvaa (Junttila & Karjalainen 2009). Tapa on uusi myös SecondLife-oppimisympäristössä, missä tavallisin opetuksen muoto on tähän asti ollut luentotyypinen toiminta (Junttila & Karjalainen 2009).

Omille maille rakennetuissa virtuaalituloissa koulut voivat järjestää luentoja, näyttelyitä, tapahtumia, kokouksia yms. tilaisuuksia, jotka voivat olla joko avoimia tai suljettuja. Koska virtuaalimaailmassa ollaan 'paikalla' reaaliajassa, keskustelu käydään chatin avulla, joko julkisesti (lähellä olevat "kuulevat" puheesi) tai kahdenkeskiseen kanavaan siirtyen. SecondLifeen voidaan siirtää omia kuvia ja videoita esitettäväksi. Vain mielikuvitus toiminee rajana siitä, mihin SecondLifea voisi opetustarkoituksessa käyttää! Opettajien koulutukseen on kuitenkin panostettava paljonkin, sillä vasta uudemmat sukupolvet ovat tottuneita Gameboy-, Playstation- ja Xbox-virtuaalipeleissä harjaantuneina liikkumaan sujuvasti kolmiulotteisessa virtuaalimaailmassa. Siellä avatar-hahmolla on myös kyky lentää, vaikkakaan esim. seinien läpi avatar ei pääse, vaan ne täytyy kiertää.

Kalliala ja Toikkanen (2009, 91) ehdottavat SecondLifea oppimisympäristöksi esimerkiksi erilaisten oppilaille annettavien projektitöiden toteuttamiseksi. Ympäristö voidaan rakentaa mielikuvituksellisen luovasti, ja projektipalavereita voidaan pitää kyseisissä tiloissa, esimerkiksi meren rannalla palmupuiden katveessa. Oppilaille pitää antaa kaikki SecondLifen mahdollisuudet avoimesti käyttöön, ja ryhmän itse löytää omat toimintatapansa ja -sääntönsä, jotka toki pitää olla. On tutkittu, että pakottamalla ihminen johonkin toimintatapaan ainoastaan päädytään karkottamaan hänet asian piiristä (Kalliala & Toikkanen 2009, 92). Käyttäjälle on annettava tunne, että hän hallitsee ympäristöään ja toimintaansa, ja SecondLifessa onkin paljon mahdollisuuksia muokata avattarensa ulkonäköä sekä ympäristöä, rakentamalla uutta ja "kustomoimalla" eli räätälöimällä jo olemassa olevia ns. objekteja (esineet, kohteet) persoonallisiksi, 'omiksi' tunnistettaviksi esineiksi (engl. customize) (Kalliala & Toikkanen 2009, 92).

Oppimistarkoituksen ollessa pääasiassa on muistettava selkeät pelisäännöt, annettu tai ryhmän muodostama tavoite, sekä palaute ja arviointi. Näistä käytänteistä olisi hyvä opettajien käydä keskenään pohdintoja sekä vaihtaa kokemuksia niiden kanssa, jotka ovat jo opettaneet virtuaalimaailmassa. Ero 'perinteiseen' verkkokurssiin on selvä – SecondLife on online-tilanne, vaikka sinne voi Moodlen tapaan toki varastoida oppimateriaalia (videot, powerpoint-esitykset jne.). Ohjaajan läsnäolo ja palautteen antaminen tehtävien tekemisen aikana on palkitsevinta, aivan kuten 'peleissä' palaute tulee välittömästi. Moodlen tyyppisissä verkkokursseissahan oppilas ei aina tehtävänsä palautettuaan saa arviointia ennen kuin vasta kaikki muutkin ovat palauttaneet tehtävän, tämä tietysti on paljon resurssointikysymys. Kenellä opettajalla on mahdollisuus olla läsnä sekä oikeassa koulussa että virtu-

aalikoulussa? Loppuunpalamisen vaaraa saattaa olla, jos innostuu virtuaalimaailmasta, ja kuvittelee hoitavansa opetuksen siellä muun toimen ohella. Virtuaalimaailmoiden on myös todettu aiheuttavan nettiriippuvuutta samoin kuin pelaamisen (Heinonen 2009).

2.4.6. Liitännäiset

Liitännäinen (parasiitti, add-on) toimii ennalta määritellyssä, jo olemassa olevassa palvelussa tai sen jatkeena. (2009 B) Liitännäinen ei sekoita tai haittaa varsinaisen palvelusovelluksen toimintaa tai sen käyttäjiä, vaan toimii pääpalvelun rinnalla lisämausteena. Pääpalvelusovellus on kuitenkin liitännäisen elinehto, eikä sitä olisi olemassa ilman ydinpalvelua. Liitännäissovelluksia ovat esim. GoogleMaps, RockYou, Amazon Grapewine, Friends for Sale!

GoogleMaps on karttapalvelu, jonka voi upottaa erilaisiin muihin web-sivuihin tai blogeihin, Facebookiin jne. Karttapalvelun tarkoituksena on avustaa osoitehakemistoja, esittää osoitteet ja kohteiden väliset ajoreitit, ja löytää tietyiltä alueilta yrityksiä ja palveluita (yritykset maksavat päästäkseen listoille). (Kalliala & Toikkanen 2009, 137.)

Rockyou.com yhdistää portaalin lailla edellä mainittuja sosiaalisia verkostopalvelusovelluksia - mm. Facebookin, MySpacen, Friersterin ja Bebon - tarjoamalla näihin sovelluksiin yhteydessä olevia musiikkia, valokuvia, videoita, powerpoint-esityksiä ja syntymäpäiväkortteja sekä ylipäätään kaikenlaista pientä viihdyttävää sovellusta, joita voi siten välittää ystäväpiirilleen. Friends for Sale! on Facebookissa levitettävä peli, jossa ystäviä myydään ja ostetaan lemmikkieläinen lailla (Lietsala & Sirkkunen 2008).

Voisiko liitännäisiä hyödyntää opetuksessa? Tässä vaiheessa se on vaikea sanoa, koska kirjoittajilla itsellään ei ole vielä kokemusta liitännäisten käytöstä, eikä niistä löydy juuri vielä tietoa kirjallisuudesta. Yhteisökäsityksemme, etenkin uuden sukupolven, on muuttumassa, ja virtuaaliset ja semivirtuaaliset verkostot tulevat vaikuttamaan elämäämme halusimmepa tai emme. Voimme tietysti tehdä valinnan ja jäädä myös niiden ulkopuolelle, mutta työelämässä oleville tämä ei taida enää onnistua. Digiajan natiivit eli sukupolvi Y, kutsutaan myös sukupolveksi N, joka syntynyt 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alussa,

(Ojala & Pöysti 2008, 17.), ei enää kommunikoi sähköpostissa vaan yhteisöissä, sillä teknologia ja verkkoyhteisyys ovat heille osa luontaista elämää (Viteli 2009). Voimme vain kuvitella, miten liitännäissovellukset ja niiden aktiivinen käyttö luo läsnäolon ja huomionsaamisen tunnetta verkossa.

2.6 Sosiaalinen media ja pedagoginen vuorovaikutteisuus

”Sosiaalisen median on nähty muuttavan opetusta monella tapaa. Opetuksen arvellaan muuttavan ajan ja paikan käsityksiä opetuksessa, opettajan ja opiskelijan roolia, opetusta ja oppimisprosessia sekä tieto- ja totuuskäsityksiä.” (SMOOT 2007, 97)

Miettiessään, kuinka kehittää omaa opetustaan, saattaa opettaja toisinaan virheellisesti ajatella, että opetuksen ja oppimisen laatu jollain lailla kehittyisi, jos siirtäisi vanhojen piirtoheitinkalvojen sisällön powerpointeille. Samanlainen harha voi piillä nyt hurahdettaessa ns. uuteen sosiaalisen median teknologiaan, että kunhan vaan kaikilla on käytössä verkkomateriaalit ja moodlet, niin opetus jollain lailla olisi kehittyneempää. Tosiasia kuitenkin on, että ihmisen aivoissa ajattelu ja oppiminen tapahtuu samalla tavalla kuin ennen koko digiaikaa, ja oppiminen perustuu edelleen kommunikaatioon, kieleen, puheeseen, kielen symboliikkaan ja vuorovaikutteisuuteen (Joutsenvirta 2006).

Pedagoginen eli opetuksellinen vuorovaikutteisuus tarkoittaa opettajajohtoisesti suunniteltua, opetusta ja oppimista varten erityisesti kehitettyä vuorovaikutusprosessia. (Joutsenvirta 2009). Kansanen tarkentaa vielä, että opetuksellisessa vuorovaikutteisuudessa on erotettavissa suunnittelu, toiminta ja arviointi, jotka muodostavat johonkin opetukselliseen sisältötavoitteeseen johtavan syklin. On hyvä tunnistaa nämä vaiheet, jotka tyypillisesti puuttuvat niin sanotusta ’muusta vuorovaikutuksesta’. Eron havaitseminen on tärkeää, jotta opettajalle itselleen kävisi selväksi, milloin on kyse ”ohjauksesta” ja milloin ”opetuksesta” .

Opetuksellisessa vuorovaikutuksessa ajatellaan, että opettajalla on aina ”jotakin tietoa enemmän” kuin opiskelijoilla. Opiskelijoiden kollektiivisesti kerätessä tietoa opiskeltavasta asiasta voi kuitenkin käydä niin, että vuorovaikutus muuttuukin ’asiantuntijoiden’ väliseksi tasavertaisemmaksi kommunikoinniksi (Kansanen 2003) – opettajakin oppii uutta.

Opettajan on omalla ammattitaidollaan osattava sulauttaa uusi tieto aiemmin kerättyyn tietoon, ja pitää 'oppiminen itse asiassa', ettei lähdetä sivuraiteille.

Sosiaalisen median käyttö mahdollistaa tämänsuuntaisen pedagogisen vuorovaikutteisyyden muodostumisen, mutta opettajien ei tarvitse pelätä joutuvansa työttömiksi – pedagoginen vuorovaikutteisuus ei synny itsestään! Opettajalla on siis suunnittelijan ja ohjaajan rooli verkossa tapahtuvan keskustelun eteenpäin viemisessä kohti pedagogista tavoitetta (mitä ollaan siis oppimassa). Verrattuna esimerkiksi behavioristiseen opettajajohtoiseen vuorovaikutukseen, missä opettaja kysyi ja opiskelijat vastaavat, on tilanne siis toisenlainen. Opettajan on osattava toimia (verkko)keskustelujen avaajina ja katalysaattoreina, antamalla valmiiksi 'oikeita' vastauksia, lisäksi opettajan on avoimesti kunnioitettava ja arvostettava opiskelijoiden yhteiseen tietovarantoon tuomaa tietoa, joka, kuten edellä mainittiin, asettaa opettajankin yhtä lailla oppijan rooliin.

Käytettäessä sosiaalisen median välineitä opetuksessa, on opettajalle suuri haaste siirtää osa tiedonrakentelun vastuusta opiskelijoille, vaikkakin samanlainen vastuunsiirtohan tapahtuu myös ilman sosiaalisen median käytönottoa esimerkiksi käytettäessä muita konstruktivistisia opetusmetodeja, esimerkiksi tutkivaa oppimista tai problem based learning – mallia (Hakkarainen, Lonka & Lipponen 1999). Virtuaaliympäristössä opettajan on huolehdittava samalla lailla kuin luokkatilassakin, oppimista edistävän ilmapiirin luomisesta. Virtuaaliympäristöön kirjoitettaessa saattaa mahdollisesti provosoiva kirjoitustapa synnyttää kiivastakin mielipiteiden vaihtoa, vaikka samat asiat ääneen lausuttuina eivät ehkä olisi aikaansaaneet niin kovia vastareaktioita, tai ainakin väärin ymmärretyt kommentit voidaan nopeammin oikaista. Opettaja siis toimii ristiriitojen tasoittelijana ja ohjaa kaiken aikaa keskustelua oppimistavoitteen suuntaan.

Opettaessa sosiaalisen median välineitä opetuskäyttöön tulisi kaiken kaikkiaan huomioida siis nimenomaan pedagogiset lähtökohdat, eikä suinkaan esimerkiksi arvioinnin tai kurssi- tai opintohallinnon näkökulma. Varsinaiset sovellusmuodot ja käyttötarkoitukset, joissa hyödynnetään sosiaalisia mekanismeja, tulisi jättää mahdollisimman sekä avoimeksi että käyttäjien itsensä määriteltäviksi. Lähtökohtana tulisi aina olla avoimuuden ja vuorovaikutuksen lisääminen. (SMOOT 2007, 46)

3. SOSIAALINEN MEDIA TYÖVÄLINEENÄ VERKKO-OPETUKSESSA

Kuva: Hillervo Pohjavirta 2009

3.1 Sosiaalisen median käyttöönoton syitä opetuksessa

"Parhaassa tapauksessa joukkovoiman avulla tietomäärä kasvaa ja paranee. Huonommillaan tieto vääristyy tai sitä ei löydetä, vaikka teknisesti kaikki olisikin kunnossa. Helpoin tapa aloittaa on arvioida, ovatko omat verkkosivustot ja digitaaliset aineistot liian kaukana käyttäjistään. Pohdi, oletteko sulkeneet ovia ja mitä seuraisi, jos nämä ovet avaisi laajemmalle yleisölle."

Lietsala (2008 B) kiteyttää hyvin nykytilanteen, missä kouluilla avointen sivustojen lisäksi toimii suljettu, vain koulun oppilaille ja henkilökunnalle tarkoitettu intra ja oppimisympäristö Moodle. Vallitsevalla asenteella tuntuu kovin vieraalta se, että kaikki muutkin näkisivät kurssiemme tarkempia sisältöjä, oppimateriaalia jne. Eikö avoimuus toisi lisää kilpailua ja Lietsalan sanoin tietomäärä kasvaisi ja paranisi, kun 'ulkopuolisetkin' voisivat antaa oman tietopanoksensa? Etenkin ammatillisella ja ammattikorkeakoulusektorilla työelämäyhteistyön lisääminen avoimella kommunikaatiomenetelmillä toisi lisämahdollisuuksia tiedon vaihtoon ja yhteistyöhön ilman lisäkustannuksia (KOTE 2009).

Kaikilla opettajilla lienee muodostuvan melko nopeasti työvuosien karttuessa suuri arsenaali erilaista omaa opetusmateriaalia, osin itse tehtyä, lainailtua, artikkelikopioita jne. Muistetaanhan, että jo aikanaan powerpointin yleistyessä eivät kaikki opettajat suinkaan innostuneet kirjoittamaan kalvojaan uusiksi powerpointeille, jos ja kun sisältö olisi ollut aivan sama. Tavoitteenahan olisi samalla parantaa aineiston sisällöllistä tasoa. Ei siis voida ajatella, että monikaan pelkästä innostuksesta ottaa jonkun uuden tietoteknisen välineen kokeillakseen sitä opetuksessaan. Käyttäjät pitää saada kiinnostumaan sosiaalisen median käytöstä sitä kautta, mitä suoranaista hyötyä siitä on hänelle itselleen. Helpottaako uuden teknologian hallinta jokapäiväistä työtäni?

Lietsala (2008 B) myös ehdottaa, että opettajat voivat kätevästi ylläpitää yhteyksiä myös muihin kouluihin sosiaalisen median välineillä. Voisiko luoda esimerkiksi koulujen yhteiswikissä opetuskokonaisuuksia tai ainakin aineistoja yhdessä kollegojen ja koulujen kumppanien kanssa?

Otala ja Pöysti (2008, 49–52) ovat kirjassaan selvittäneet yritysten erilaisia ongelmia, joita sosiaalisen median käyttöönotto on ratkaissut. Yrityksissä, kuten opetusorganisaatioissa-kin, asiantuntijatiedon hallinta on ratkaisevaa, ja kaikkia organisaatiossa palvelisi, että kaikkien asiantuntijuus on kaikkien yhteisessä käytössä. Asiantuntijatyö on monimuotoista, ja henkilöiden saaminen samaan aikaan yhteisiin tapaamisiin ja kokouksiin, on eräs suurimmista ongelmista, mitä laajemmasta organisaatiosta on kyse. Virtuaalinen työtila ja virtuaaliset neuvottelut ovat jo usein käytetty ratkaisu, millä on paljon hyviä puolia jo matkustusajan vaihtamisesta tehokkaaksi työajaksi, aina ekologisiin syihin asti. Opetusorganisaatioissakin voitaisiin ajatella sosiaalisen median käytön aloittamista nimenomaan opettajan hallinnollisen työn helpottamisen kautta, jolloin käyttäjä saavuttaisi selviä hyötyjä palkkioksi siitä, että joutuu opettelemaan uusia välineitä.

Yrityksissä kilpailu osaavasta työvoimasta aiheuttaa sen, että yritysten tarjoamien työvälineiden täytyy olla ajantasaisia ja 'muodikkaita', jotta työpaikasta tulee nuoria osaajia houkutteleva. (Otala & Pöysti 2008, 17.) Osin kyse on myös siitä, että rekrytointi ylipäättään voidaan toteuttaa välineellä, joka tavoittaa halutun kohdeyleisön. Myös korkeakoulut kohtaavat nykypäivänä kilpailua hyvästä oppilasaineksesta, siten myös niiden olisi pystyttävä tavoittamaan hakijat välineillä, joita nuoret käyttävät vapaa-aikanaan. Opiskelu sosiaalisen median käytön kautta sulautuu vaivattomasti nuoren opiskelijan moniin muihin elämän

osa-alueisiin, harva kun enää pitää opiskeluaikaansa päätyönään. Tämä tietysti pätee myös aikuisopiskelijaan, ja elinikäisen oppimisen tukemiseen sosiaalisen median välineet sopivatkin hyvin.

Jyväskylän yliopiston tutkimuksessa (Hintikka 2008) koottiin yhteen tuloksia Sosiaalinen media aktivoivan oppimisen välineenä -hankkeessa saaduista kokemuksista. Sen mukaan nähtiin valtavasti uusia mahdollisuuksia organisaatioiden ja verkostojen uudenaikaisina toimintatapoina korkeakoulu- ja ammatillisessa opetuksessa sekä työelämässä. Koulumaailmassa, miksei myös yrityspuolella niukkojen resurssien aikana, sovellusten maksuttomuus eli ei lisenssiointimaksuja, erittäin nopea omaksuttavuus (jopa minuuteissa!) ja joustavuus eri käyttötarkoituksiin ovat tärkeitä hankittaville uusille sovelluksille asetettavista vaatimuksista. Säästäminen koulutuskuluissa ja käyttöönottoprosessin lyhytaikaisuus (sählyskustannukset uuden sovelluksen käyttöönottovaiheessa) voivat olla esimerkkejä merkittävistä säästöistä. Yleensä kuormitettu atk-tukihenkilöstö arvostanee sitä, että asentamista tietokoneille ei tarvita, vaan sovellus on käytettävissä kaikkialta missä on internet-yhteys. Tietysti vaatimukset tietoturvalle kasvavat avointa verkkoa käytettäessä, toisaalta kuitenkin verkon valvontaa voidaan toteuttaa yhdestä työpisteestä etätyönä, mikä säästää resurssia (Hintikka 2008).

Sosiaalisen median välineiden todettiin edellä mainitun raportin mukaan soveltuvan erittäin hyvin peruskouluun ja lukioon, koska koulutettavat vaihtuvat vain vähän, verrattuna korkeakouluympäristöön, missä opiskelu on yksilöllistä, eikä opetusta voida perustaa aiemmin opitun päälle. Sosiaalista mediaa käytettäessä käyttäjän oppiminen muodostuu kerrokselliseksi, ja aiemmin opitut ja käyttöönotetut välineet mahdollistavat yhä monimuotoisempia toimintamalleja. Sosiaalisen median käyttö tukee ryhmätyötä sekä korostaa ja tuo esiin merkityksellisen tiedon jakamisen tärkeyttä informaatiotulvan sijasta. Kaiken kaikkiaan sosiaalisen median käyttö ei välttämättä tuo ajallisia säästöjä, mutta se lisää kumulatiivista kollektiivista sosiaalista pääomaa. (Hintikka 2008.)

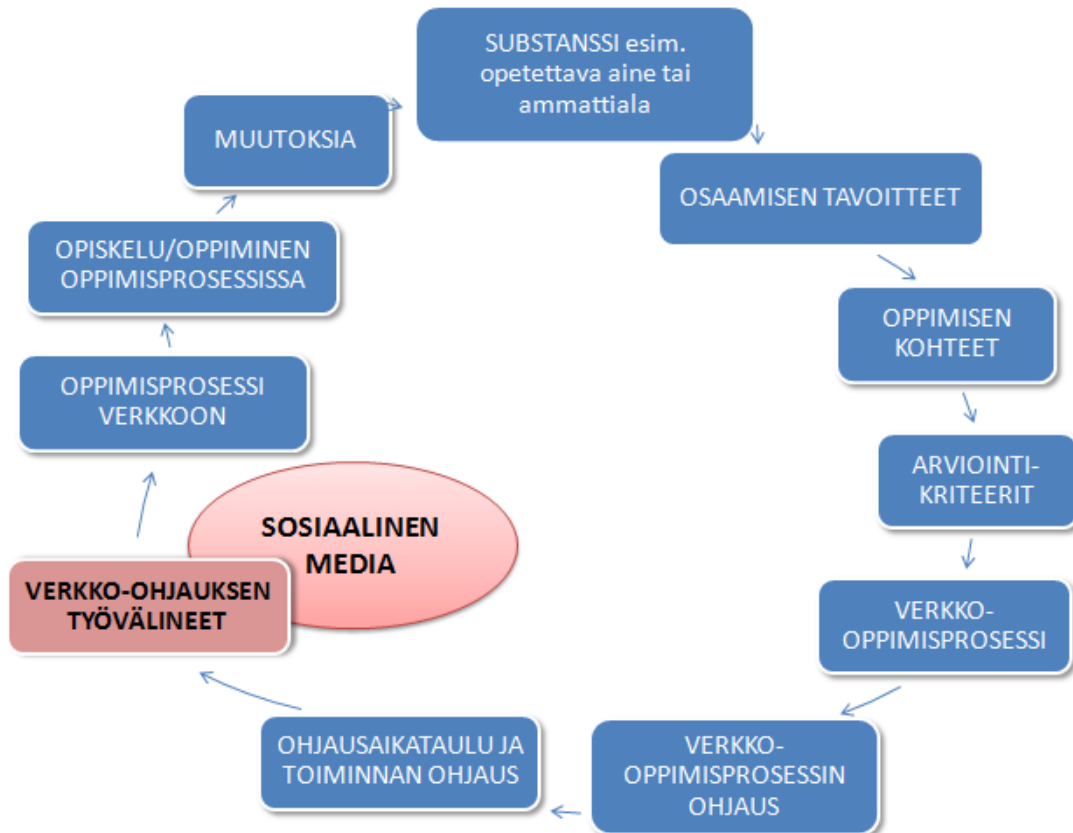
3.2 Sosiaalisen median käyttöönoton esteitä ja suosituksia ongelmien voittamiseksi

Otala ja Pöysti (2008, 87) ovat kirjassaan todenneet, että sosiaalisen median käyttöönotto yrityksissä vaatii vakiintuneen toimintatavan muutosta. Näin on varmasti myös kouluympäristössä. Koko opetuskulttuuriin tulee sosiaalinen media vaikuttamaan merkittävästi, mutta millä aikataululla? Opettajakunnassa lienee paljon ennakkoluuloja, pelkoa ja osamattomuutta, mikä luo muutosvastarintaa. Tässä korostuukin nimenomaan johtaminen ja johtamiskulttuuri: sosiaalisen median käyttöönottoa ei voida jättää vain joidenkin innokkaiden nuorempien harrastajien kokeiluiksi, vaan koulukohtaisesti mietittävä it-strategian ja pedagogisten valintojen kanssa yhteensopiva sosiaalisen median käyttöönoton strategia. Tämä tarkoittaa isoa projektia ja paljon työtä, joka on myös resurssoitava, ja opettajien kokonaisvaltainen kouluttaminen valittujen välineiden käyttöön on ratkaisevassa asemassa.

Jyväskylän yliopiston raportin (Hintikka 2008) toimenpidesuosituksien listalla esitettiin erilaisia näkökulmia, esimerkiksi juuri miten sosiaalinen media huomioidaan opetuksen laadun ja henkilökunnan kannalta. Olisi tärkeää koota koulussa kaikkien opettajien kokemukset ja käytännöt keskitetyksi, jotta osaaminen ja oppiminen saadaan kaikkine yhteiseen käyttöön. Kehäpäätelmänä voidaan todeta, että tähän tapahtuisi parhaiten juuri käyttämällä sosiaalisen media välineitä eli esimerkiksi kirjoittamalla kollektiivisesti yhteistä toimintamalliopasta. Johdolta olisi saatava pelkän sosiaalisen median välineiden käytön luvasta enemmänkin selkeää kannustusta välineiden pilotointiin, ja mahdollistettava itseorganisoiduvien oppimisverkostojen kehittyminen tukemalla toimintaa myös taloudellisin resurssein. Esimerkiksi Jyväskylän kokemuksissa todettiin, että atk-osaston helpdesk -tyyppinen tuki sosiaalisen median välineiden käytön tukemiseksi ja etenkin sen tavoitettavuus myös virka-ajan ulkopuolella (huomioiden nimenomaan aikuisopiskelijoiden ja työsäkävien yksilölliset opiskeluajat) toimi hyvin pelkästään siinä roolissa, että opiskelijat tiesivät tarvittaessa saavansa jostakin apua. Käytännössä opastusta tarvittiin jokseenkin harvoin. Todettiin myös, että oppilaat innostuivat käyttämään kurssien aikana opittuja sosiaalisen median välineitä myös vapaa-aikanaan, joten oppilaitosten rooli tässäkin mielessä on tärkeää tukea kaikenikäisiä opiskelijoita aktiiviseen kansalaisuuteen ja vaikuttamiseen (OPM 2006).

3.3 Verkko opetus- ja oppimisympäristönä

Sosiaalinen media on vain yksi mahdollinen työväline verkko-ohjauksen kokonaisuudessa. Pohdittavaksi jää, milloin valituksi oppimisympäristöksi valittaisiin suljettu verkkoympäristö (esim. Moodle), ja milloin kurssi voitaisiin ja kannattaisi toteuttaa avoimessa verkossa (Ks. Kuvio 3).

Kuvio 3. Sosiaalisen median rooli verkko-ohjausprosessissa (mukaillen Koli 2008, 26)

3.3.1 Oppijaryhmän innostava, vastuullinen löytöretki

Kallialan (2002) mukaan opettajuus on muuttunut: Perinteinen opettaja on esiintyvä taiteilija tai luentosalin ovella ryhmän mukaan orientoituvaa ”ovenriipaopettaja”. Verkko-opettaja puolestaan ohjaa monimuoto-opiskelua ja itseopiskelua. Verkko-opinnoissa opiskelijalle suunnitellaan oppimispolku etukäteen: Mietitään materiaalit, tehtävät ja opiskelijan mieleen tulevat kysymykset. Kurssin pitää olla kokonaisuus, vaikka opettajan oikean läsnä-

olon korvaavat pelkkä ääni ja kuva. Verkko-opettaja neuvoo ja antaa palautetta. Hän kertoo, milloin on paikalla, ottaa yhteyttä eikä unohda verkko-oppijoitaan. Vaikka verkossa opettaminen säästää fyysistä vaivannäköä, verkko-opettajan on hyvä myös osata säästää itseään. Opiskelijalle verkko-opettajan palaute on tärkeä. Se voi auttaa oivaltamaan ja näkemään asioita uusista näkökulmista. (Kalliala 2002, 124–137.)

Kalliala ja Toikkanen (2009) antavat modernista oppimisprosessista hallitun ja ihanteellisen kuvan. Opettaja on oppimisen asiantuntija, joka pystyy auttamaan jokaista oppijaa saavuttamaan parhaan mahdollisen tuloksen oppimisprosessissaan. Opettaja toimii kuin valmentaja, joka ohjaa, kannustaa ja seuraa jokaista oppijaa tämän oppimispolulla. Oppijoilla on erilaisia osaamisprofiileja. Oppijaryhmä pystyy yhteistyössä toisten oppijoiden kanssa saavuttamaan tuloksia, joihin kukaan ei yksin pystyisi. Opetustilanne on parhaimmillaan innostava löytöretki uuteen, yhteiseen muuttuvaan tietämykseen, kokemukseen ja tekemiseen, joka haastaa jokaisen ottamaan vastuun omasta näkemyksestään ja osaamisestaan ja jakamaan sen muiden kanssa. Nykyoppimisessa on tärkeää, että ymmärtäminen ja asian soveltaminen testataan vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa: Opitulle löytyy käyttöä eikä se jää vain tentissä muistetuksi tiedoksi. (Kalliala & Toikkanen 2009, 11–14.)

Sulautuvassa opetuksessa yhdistyvät perinteisen lähiopetuksen ja verkko-opetuksen menetelmät. Se mahdollistaa laajan opetus- ja opiskelumuotojen kirjon traditionaalisesta luokahuoneopetuksesta täysin verkossa suoritettaviin opetusohjelmiin. Laajasti ajateltuna sulautuvaa opetusta voi tarkastella eri aktiviteettien (lähijaksojen, online e-oppimisen, itseopiskelun) kannalta, jolloin niissä yhdistyvät opettajajohtoiset, itseorganisoidut ja verkko-perustaiset vuorovaikutustilanteet. (Joutsenvirta & Kukkonen 2009, 9–16.)

Jyväskylän yliopiston sosiaalisen median hankkeen (Hintikka 2008) mukaan opiskelijoiden kokemukset sosiaalisesta mediasta ovat vain myönteisiä. Opiskelija kokivat kurssien aikana oppineensa enemmän ja syvemmin kuin perinteisillä menetelmillä. Toisten opiskelijoiden tuotosten näkeminen ja kommentoiminen jalosti omaa ajattelua ja oppimista. Sosiaalinen media rohkaisi omien mielipiteiden ja tuotosten esittäminen ”julkisesti” kursсилаisten kesken. Henkilökunnan palaute kannusti opiskelijoita. Kurssien välietapit päivämäärineen jäsensivät omaa työskentelyä. Internet-lähteet täydensivät ja syvensivät teoreettista lähteistöä. Vaikka työskentely tapahtuisi itsenäisesti ja etänä internetin kautta, orientaatiojakso ja lähiopetustapaamiset koettiin tärkeiksi. (Hintikka 2008, 4–5.)

Opettajat kärsivät ajanpuutteesta, mutta opiskelijallakin voi olla vaikeuksia löytää aikaa opiskelulle ja verkolle. Matikaisen mukaan verkko-opiskelun valitseminen voi kertoa myös siitä, ettei opiskelija pysty säännölliseen lähiopiskeluun. Aikuiselle etäopiskelijalle, jolla lähitapaamisia ei ole, verkko-kontakteilla voi olla erityinen merkitys. Haasteena ei ole niinkään lähiopetuksen ja verkon yhdistäminen vaan järkevä verkonkäyttö sekä opiskelun mielekkyyden luominen ja säilyttäminen. (Joutsenvirta & Kukkonen 2009, 31.)

3.3.2 Verkko-opettajan työ – mielekästä, mutta aikaa vievää

Vainionpään (2006) väitöskirjaansa varten tutkimat verkko-opettajat kokivat opetuksen toisaalta mielekkäänä ja itselleen opettavaisena, toisaalta työläänä ja aikaa vievänä. Parasta verkko-opetuksessa oli ajasta ja paikasta riippumattomuus. Kolmannes verkko-opettajista kaipasi enemmän kontakteja opiskelijoihin. Vainionpään mukaan verkko-opiskelu puoltaa paikkaansa koulujärjestelmässä, sillä se mahdollistaa opiskelun tilanteissa, joissa perinteiseen lähiopetukseen perustuva opiskelu ei käy. Verkko-opiskelu mahdollistaa omaa oppilaitosta laajemman kurssitarjonnan. (Vainionpää 2006, 154–163.)

Perusopetuksen opettajien teknologia-asenteita tutkineen Haaparannan (2007) mukaan opettajat osaavat käyttää teknologiaa ja sen sovelluksia, mutta eivät tiedä, miten käyttää sitä opetuksen tukena. Kyse on siis ”pedagogisesta osaamisesta”. Haaparannan mukaan teknologian opetuskäytön ongelmat liittyvät riittämättömään ja toimimattomaan laitekantaan. Opettajat eivät tiedä, miten teknologia otetaan omilla oppilailta käyttöön, etenkin silloin, kun joku oppilaista ei opi. Haaparanta on huolestunut nuorista opettajista, jotka eivät ole innostuneita sisällyttämään teknologiaa ja tietokoneita osaksi arkiopetustaan. Tunnollinen opettaja voi myös turhautua, jos koulun resurssit tai omat voimat eivät tunnu riittävän teknologian käyttöönottamiseen. Opettajien ja koulujen suhde teknologian opetuskäyttöön voi eriarvoistaa opettajia keskenään ja jopa erotella kouluja eri ”leireihin”. (Haaparanta 2007, 28–33.)

3.3.3 Mitä verkkotaitoja opettaja tarvitsee?

Haaparannan mukaan jokainen opettaja tarvitsee henkilökohtaisen tietokoneen. Opettajat tarvitsevat myös koulutusta, jossa oppilaat ovat läsnä. Eniten teknologian opetuskäytön määrään luokissa vaikuttaa opettajien keskinäinen epämuodollinen yhteistyö, jota on kokemusten jakaminen parhaista käytännöistä ja erilaisista ongelmatilanteista. (Haaparanta 2007, 28–33.)

Verkkoympäristöön aikovalle opettajalle riittää, että tuntee Webin mahdollisuuksista yleisraamit ja tutustuu tusinaan keskeisimpiä palveluita. Jos opettaja käyttää oikeasti sosiaalisen median palveluita, hänen on syytä tutustua kunnolla käyttämänsä välineen mahdollisuuksiin, jotta tekniset ongelmat eivät rasittaisi oppijoita. (Kalliala & Toikkanen 2009, 11–14.) Se, mitä pitäisi hallita, riippuu tarjottavasta verkko-opetuksesta. Verkko-opettajan työtä on esimerkiksi aineiston etsiminen verkosta, sen tallentaminen, liitetiedostojen hallinta, keskusteluryhmien hyödyntäminen, tietosuoja- ja tekijänoikeusasioiden sekä teknisten ongelmien selvittely. Se, mitä pitäisi hallita, riippuu siitä, millaista verkko-opetusta ollaan tarjoamassa. (Kalliala 2002, 127.)

Kommunikaation, etenkin verkko-ohjaajan roolien hallitseminen, on haaste verkossa opettavalle. Verkko voi olla luonteeltaan nopeatempoinen, etäinen, paljastava, pirstaleinen, yllätyksellinen, kerroksellinen ja vangitseva. Verkko-opettajan rooli on olla vuoroin osallistuja, vuorovaikuttaja, vertaisohjaaja, mentoroija tai vastuukouluttaja. (Ihanainen 2002, 154–156, 169–172.)

Jyväskylän yliopiston Sosiaalinen media aktivoivan oppimisen välineenä –hankkeessa selvisi, että henkilökunnalla on kokemusta sosiaalisen median palvelujen peruskäytöstä kuluttajana, muttei niinkään sisältöjen tuottajana, koordinoijana tai hallinnoijana. Henkilökunta oppii helposti yksittäisen välineen käytön ja perushallinnon. Henkilökunta tarvitsee yleisten tietoteknisten taitojen ja sosiaalisen median tietojen lisäksi myös halua jakaa ideoita muiden kanssa, kyky sietää ei-valmista tekstiä myös tuntemattomien silmissä ja digitaalisten tekijänoikeuksien yleistuntemus. (Hintikka 2009, 29–30.)

Kuopion yliopiston SMOOT-hankkeeseen (Sosiaalinen Media Opetuksen ja Oppimisen tukena) osallistuneet ammattikorkeakouluopiskelijat käyttivät opettajiin enemmän Web

2:n palveluja. Näillä opettajilla oli puolestaan kokemusta yhteisöllisen webin palveluista opiskelu- ja opetuskäyttöön sovellettuina. (Laitinen & Rissanen 2007, 22–23.) Ei kuitenkaan ole ihme, jos uusi teknologia ahdistaa opettajia. SMOOT-hanke on listannut opettajilta vaadittavia taitoja. Opettaja tarvitsee taitoja eri aloilta: ohjelmiston käyttö, kielet, viestintä, erilaiset menetelmät, tiedonhaku, tiedonkäsittely ja prosessointi. Opettajan pitäisi osata esittää kysymyksiä, arvioida kriittisesti tietoa ja tuottaa asiantuntijadokumentteja. Opettaja tarvitsee verkkotyöskentelyn hallintataitoja, abstraktin ajattelun taitoa, taitoa erottaa oleellinen epäoleellisesta, taitoa hahmottaa kokonaisuuksia, kykyä työskennellä itsenäisesti, kykyä itseohjautua ja oppia elinikäisesti. Kaiken edellisen lisäksi opettaja tarvitsee metataitoja sekä erityisesti halua kokeilla asioita ja sietää epävarmuutta. (Laitinen ym. 2007, 73–74.)

4. SELVITYS SOSIAALISEN MEDIAN KÄYTÖSTÄ TOISEN ASTEEN OPPILAITOKSESSA

Kuva: Hillervo Pohjavirta 2009

4.1 Selvityksen taustaa

4.1.1 Etäopisto ja Etäcafé-projekti

Selvityksen kohteena on sosiaalisen median opetuskäyttö toisen asteen oppilaitoksessa. Kyselyllä selvitettiin Kansanvalistusseuran Etäopiston etäopettajien suhdetta sosiaalisen median välineisiin ja tietokoneisiin yleensä.

Kansanvalistusseuran Etäopisto, alkuaan Kansanvalistusseuran kirjeopisto (perustettu vuonna 1920) toimii Oriveden Opiston yhteydessä. Koulutusaloja on kuusi. Vuonna 2009 kursseja on 60. Opetus on toisen asteen yleissivistävää koulutusta. Etäopisto tekee valtion tukemana vapaata kansansivistystyötä yhdessä kansanopistojen kanssa sillä erotuksella, että se ei tarjoa lähiopetusta. Etäopiskella voi kirjeitse tai sähköpostitse sekä osin myös verkkoympäristössä. Kurssit koostuvat opintoyksiköistä, ja yksi opintoyksikkö edellyttää opiskelijalta 15–20 tunnin työpanosta. Opiskelija saa opettajalta henkilökohtaisen palautteen jokaisen suorittamansa opintoyksikön tehtävistä. (Assola-Virta 2009, 4.)

Kansanvalistusseuran Etäopiston etäopettajien työyhteisö toimii hajallaan eri puolilla Suomea. Etäopettajat eivät muodosta perinteistä yhdessä toimipisteessä työskentelevää kiinteää työyhteisöä. Etäopettajat tapaavat etäopettajatapaamisissa kasvokkain kerran, pari vuodessa, jos silloinkaan. Hajallaan olevan työyhteisön kaikki jäsenet eivät tunne toisiaan. Opettajat ovat sivutoimisia, sillä opistolla ei ole riittävästi työtä eri alojen päätoimisille opettajille. (Assola-Virta 2009, 3–5.)

Etäopiston opettajien työtyytyväisyyttä selvittäneen Assola-Virran (2009) mukaan etäopettajat kokevat työn imua. Heille on tärkeää tehdä itsenäisesti etätyötä. He ovat työlleen omistautuneita ja uppoutuvat työhönsä. Heidän voimavarojaan ovat motivoituneet opiskelijat, merkityksellinen ja haastava työ, oma henkilökohtainen kehittyminen, oma osaaminen, luovuuden hyödyntäminen työssä. Opettajat kaipaavat etäopettajien välistä vuorovaikutusta, joka tapahtuu kasvokkain tai verkossa esimerkiksi verkkotyökalujen ja -ohjelmistojen käytön harjoittelun muodossa. (Assola-Virta 2009, 26–27.)

Vaikka perinteinen kirjeitse opiskelu ja nykyään myös sähköpostitse opiskelu ovat opiskelijoiden suosiossa, verkko-opetuksen kehittäminen on opistolle tärkeää koulutuskilpailun lisääntyessä. Verkkoyhteisöllisyys voi parhaimmillaan monipuolistaa opiskelua ja ohjausta, tukea opiskelijoita opiskeluprosessissa, tukea opiskelijoita suorittamaan kurssinsa loppuun ja käyttämään Etäopiston palveluja jatkossakin.

Etäcafé on Etäopiston opiskelijoiden ja opettajien yhteinen virtuaalikauppa internetissä osoitteessa <http://kvs.moodle.fi/>. Etäcafé aloitti toimintansa elokuussa 2005 Opetushallituksen virtuaalikouluavustuksen tuella. Etäcafé-hankkeen tavoite on ollut palvella opiskelijoiden sosiaalisia ja informatiivisia tarpeita. Etäcafé-virtuaalikohtauspaikka on toiminut neljä vuotta. Etäcafé tarjoaa etäopettajien käyttöön yhteisöllisen verkkoympäristön ja -työkalut helpottamaan etäkommunikointia. Opettajille Etäopiston Etäcafé-kohtauspaikka tarjoaa heiltä maantieteellisten etäisyyksien vuoksi puuttuvan opettajainhuoneen keskusteluineen. Etäcafé 3:n loppuraportissa todetaan, että Etäcafé on tavoitteensa mukaisesti tuottanut etäopiskelijoiden opiskelua tukevan verkkoyhteisöllisen paikan, jossa voi tavata opiskelijoita yli kurssirajojen, poiketa vaihtamaan ajatuksia, hakea tietoa opiskeluun liittyvistä asioista ja solmia uusia tuttavuuksia. Sen sijaan opiskelijoiden ja etäopettajien sekä etäopettajien keskinäinen yhteisöllisyys on jäänyt vähälle. Moodle-oppimisympäristön mahdollistama tietotekniikan harjoittelu ja mahdollinen myöhempi soveltaminen omassa

opetuksessa oli alkutekijöissään. Muutamia poikkeuksia lukuunottamatta henkilökunnan jäsenet eivät ole olleet erityisen innostuneita esim. kokeilemaan Moodlen työkaluja käytännössä. (Mattheiszen 2006, 11–14.)

Etäopettajat eivät käytä Etäcafé-kohtauspaikkaa opettajainhuoneineen siinä mitassa kuin on tarkoitus. Tähän tarpeeseen kehitettiin Etäcafé 4 -projekti. Kevät-kesällä 2009 toteutettu Etäcafé 4 -projekti ”Etäcafé pedagogisen henkilöstön aktivoijana” oli opettajien mento-
rointiprojekti, jonka tarkoitus oli saada Etäopiston etäopettajat käyttämään Etäcafé-
kohtauspaikkaa opettajuutensa tukena ja tekemään eri opintoaloille sopivia vapaavalintaisia verkko-opiskelutehtäviä. Projekti tarjosi mahdollisuuden kokeilla kokonaan uusia työ-
kentelytapoja yhdessä toisten opettajien kanssa ja tilaisuuden tutustua opiskelijoiden aja-
tuksiin kahvilafoorumien tarjoamassa epävirallisessa ilmapiirissä. (Opetushallitus 2009.)

Heinäkuussa 2009 päättynyt Etäcafé 4 -projekti tarjosi Opetushallituksen avulla mahdolli-
suuden hankkia kokemusta verkkotehtävien tekemisestä, verkko-ohjauksesta ja opettajien
keskinäisestä verkkoyhteistyöstä. Kourallinen uusia etäopettajia kiinnostuikin Etäcafé 4 -
projektista. (Mattheiszen 2009, 1–7.) Etäopettajien suhde tietokoneisiin ja verkkoon etä-
opettajan ammatillisena välineenä alkoi kiinnostaa kehittämishankkeen tutkimuskohteena
tältä pohjalta.

4.1.2 Kyselyn suorittaminen ja vastaajien kuvaus

Kansanvalistusseuran Etäopiston opettajille tehty kysely valottaa etäopettajien suhdetta
verkkoon ammatillisena välineenä. Kysely liittyy välillisesti Opetushallituksen rahoitta-
maan Etäcafé-virtuaalihakvilahankkeeseen Etäopistolla.

Lomakekysely lähti toukokuussa 2009 sähköisenä 50 Kansanvalistusseuran Etäopiston
etäopettajalle. Kannustuskirjeen jälkeen kyselyyn vastanneita oli 44 % (eli 22/50). Etäopet-
tajille tehdyn kyselyn perusjoukko jäi pieneksi eikä vastanneiden prosentuaalinen osuus
perusjoukosta ole tilastollisesti edustava, joten tuloksia tarkastellaan laadullisesti. *Aineis-
tosta tehtävät havainnot ovat ainoastaan suunta-antavia.* Anttilan (2009) mukaan kyselyn
kato on suuri, jos palautusprosentti on 70 % tai alle sen. Kadon syiden pohtiminen on tär-
keää, sillä vastaamatta jättäneet voivat olla niitä, joita asia ei kiinnosta tai jotka vastustavat

tai arastelevat kyselyn aihetta. Kun vastanneiden osuus on pieni, tutkimuksen tuloksiin on syytä suhtautua varauksella. (Anttila 2009, 26.)

Kyselylomake (liitteessä 2) sisälsi stukturoituja ja avoimia kysymyksiä. Kyselyn pääteemoja oli neljä:

1. *Vastaajan tausta*: Sukupuoli, ikä, opetusala Etäopistolla, opetuskokemus vuosina, verkko-opetuskokemus vuosina
2. *Verkonkäyttö*: Verkon eli internetin ja joidenkin sosiaalisen median välineiden tuttuus ja käyttö, omat hyvät ja huono kokemukset verkkokäytöstä
3. *Verkon opetuskäyttö*: verkkokäyttö omassa opetuksessa, omaa verkon opetuskäyttöä hillitsevät ja innostavat tekijät, oma näkemys järkevästä verkon opetuskäytöstä.
4. *Etäcafé:n käyttö*: Etäcafé-kohtauspaikan käyttö ja näkemys sen mahdollisuuksia tukea etäopettajaa työssä.

Kyselyyn osallistui 22 etäopettajaa. Vastanneista 73 % (16) on naisia ja 27 % (6) miehiä. Vastanneet opettajat ovat *iältään* he keskimäärin 53-vuotiaita, useimmat 40–70-vuotiaita. Nuorin etäopettaja on 33- ja vanhin 75-vuotias. Opettajia osallistui kyselyyn kaikilta *opin-toaloilta*: Kasvatus- ja psykologia, kielet, kuvataide, yritys- ja yhdistystoiminta, musiikki ja kirjoittaminen, jonka opettajia oli aineistossa eniten. *Opetuskokemusta* vastanneilla on vaihtelevasti 4–50 vuotta. Keskimäärin opetuskokemusta oli vähintään 16 vuotta. Verkkoo-petuskokemusta useimmilla oli 1–10 vuotta. Kaikki kyselyyn osallistuneet opettajat olivat yhtä lukuunottamatta käyneet etäopistolaisten nettikohtauspaikalla, Etäcaféssa ainakin kerran tai pari. Joka viides vastannut oli Etäcafé:n säännöllinen käyttäjä. Kyselyssä tehtyjä havaintoja esitellään seuraavassa luvussa. Etäopettajien kyselyvastaukset löytyvät taulukoina ja kuvina liitteistä.

4.2 Etäopettajakysely – havaintojen tarkastelua

4.2.1 Etäopettajien yleiset kokemukset verkkokäytöstä

Etäopettajilta tiedusteltiin, mitä internetin ja sosiaalisen median välineitä he tuntevat ja käyttävät opetuksen tukena sekä millaisia hyviä ja huonoja kokemuksia heillä on verkon ja

tietokoneenkäytöstä ylipäätään. Opettajilta kysyttiin myös, mitkä asiat ovat omiaan innostamaan heitä verkkokäyttöön tai hillitsemään heidän verkkokäyttöään opetustarkoituksiin (Liite 3: Taulukot ja kuvat).

Tutut sosiaalisen median välineet

Yleisesti voi sanoa, että etäopettajille ovat tuttuja internetin peruskäyttö ja oppimisympäristöt, mutta eivät niinkään virtuaalimaailmat. Lähes kaikki kyselyyn vastanneet etäopettajat käyttävät säännöllisesti sähköpostia, internetin hakupalveluita ja asiointipalveluita kuten pankki-, viranomais- ja kirjastopalveluja. Silloin tällöin tai säännöllisesti erilaisia oppimisympäristöjä kuten Moodlea tai Optimaa käyttivät muutamaa lukuunottamatta kaikki vastaajat (86 %). Noin kaksi kolmesta (68 %) ollut tekemässä verkkokurssia tai opettanut sellaisella tai opiskellut itse verkossa (64 %) sekä käynyt etäopistolaisten kohtauspaikalla Etäcaféssa (77 %). Ohjelmien ja musiikin lataaminen verkosta on myös tuttua useimmille.

Lähes kaikille tuttuja ja muutaman (18 %) säännöllisesti käyttämiä ovat myös internetin yhteydenpitovälineet (kuten Skype, Messenger, Connect Pro). Osalle täysin vieraita, mutta osan käyttämiä ovat sisällöntuottamis- ja julkaisuvälineet (kuten blogit, wikit ja podcastit, käyttäjiä 45 %) ja sosiaaliset verkostoitumispalvelut (esim. Facebook, IRC, Galleria, MySpace, käyttäjiä 32 %). Vähiten tunnettuja tiedustelluista sosiaalisen median välineistä etäopettajien keskuudessa ovat sosiaaliset verkostoitumispalvelut, sisältöjen jakamisvälineet (esim. Youtube, del.icio.us, kuva-albumit) ja etenkin sosiaaliset virtuaalimaailmat kuten Second Life ja Habbohotel, joita käytti vain 5 % vastanneista.

Parhaat kokemukset tietokoneenkäytöstä

Myönteistä tietokoneenkäytössä etäopettajille on avoimien vastausten perusteella välineen tarjoama fyysinen helppous, riippumattomuus ajasta ja paikasta, tiedonvälityksen nopeus ja reaaliaikaisuus. Positiivista on niinkään työssä tarvittavien välineiden toimiminen ja yhteydenpidon paraneminen. Omatoiminen selviytyminen tietokoneen kanssa on tärkeä positiivinen kokemus etäopettajille. Kirjoittamisen opettaja kuvaa kokemustaan näin: ”Kun

kaikki toimii ihanteellisesti, se johtaa miltei hurmokselliseen tilaan.” Etäopettajat kuvailevat parhaita kokemuksiaan tietokoneen parissa tähän tapaan:

Parhaat kokemukset liittyvät yksinkertaisesti siihen, kun yhteydet pelaavat ja työt saadaan tehtyä. Myös siihen, että opiskelijatkin innostuvat työskentelemään...keskustelemaan verkossa ja saadaan tuloksia aikaan.

Kun tietokone toimii, enkä tarvitse kenenkään apua. Tarvitsen tietokonetta enimmäkseen tekstin kirjoittamiseen ja tietojen hakuun eli googlaamiseen. Sähköposti on mainio keksintö myös. En chättäile, enkä tiedä mitään sosiaalisesta mediasta. Lähiopetustyötä tekevänä aikani ei yksinkertaisesti riitä verkossa roikkumiseen. Olen sosiaalinen luokkahuoneessa!

Suurin hyöty on, että voi määrätä ajan ja paikan työskentelyn suhteen, sekä pitää yhteyttä opiskelijoihin ja työtovereihin reaaliaikaisesti.

Sähköpostin käyttö jopa maailman ääriin, yhteydenpito sukulaisten ja tuttavien kanssa, Messenger-tyyppisten ohjelmien maksuton käyttö, omien kirjallisten harrastusten vaivaton käyttö, valokuvien säilytys ja käsittely, jopa muokkaaminen monella eri tavalla, tietokone mahdollistaa myös kuvaohjelmalla tehdyn mainoslehtisen tms. Pääsy erilaisiin tiedostoihin kuten sanomalahdet, kuva-arkistot, sukusivustot, näitä olisi loputtomiin.

Toimivien etäyhteyksien lisäksi tyydytystä tuottaa se, että osaa käyttää tarvittavia ohjelmia työssään.

Taittokursseista on jäänyt myös erityisen hyvät muistot. Tietokone antaa mahdollisuuden muokata kokonaisuuksia, joissa tekstiin yhdistyy kuvaa jne, ja tästä voi muokata erisävyisiä kokonaisuuksia.

Hahaa. Olen sitä sukupuolvea, joka opetteli vielä kirjoittamaan kirjoituskoneella! Tietokoneella kirjoittaminen on ihan toista. Lyöntivirheitä saa tehdä mielin määrin, ja ne voi korjata helposti, tekstiä voi muunnella sujuvasti jne.

Skype-keskustelut silloin, kun kuuloyhteys toimii. Netin käyttö ulkomaalaisen median seuraamiseen.

Monet hyvin pienetkin oppimiskokemukset (”Nyt opin lähettämään liitteitä”) jne. Vähäisiä asioita, itselleni joskus aika suuriakin.

Oman työn ergonomisuuskin on parantunut:

Suomennan kirjoja työkseni. Ranteet kipeytyvät vähemmän kuin vanhalla Remingtonilla.

Huonoimmat kokemukset tietokoneenkäytöstä

Huonoja kokemuksia tietokoneenkäytöstä etäopettajille ovat teknisten ongelmien selvitteily, ohjelmienkäytön opettelun hitaus ja nettivuorovaikutuksen hankaluudet. Tekniset ongelmat kiusaavat vastaajia eniten. Koneen käyttäjänä joutuu itse selvittelemään kohtuuttoman suuriksi paisuvia teknisiä ongelmia: ”Tekniset murheet, joista en ymmärrä mitään, enkä kykene niistä ottamaan edes selvää.” Huolta aiheuttavat koneen toimintahäiriöt ja virukset, joiden selvittely vie aikaa, joka on pois opetustyöstä:

Tietokoneen vaihtoon liittyneet kummalliset kuviot, joihin en saanut apua sekä uusien ohjelmien omaehtoinen opetteleminen silloin, kun opastajaa ei ole mailla halmeilla –täältä periferiasta oppaita ei yksinkertaisesti löydy, kaikki on opeteltava kantapäähän kautta. Se turhauttaa joskus, koska siihen kuluu luvattoman paljon aikaa. Tosin oppimisen ilo korvaa osan vaivannäköä.

Tekniset ongelmat. Olen opiskellut tietokoneen käyttöä suurimmaksi osaksi itsekseni. Edelleenkin söhellän ja tumpeloin.

Yhteyksien jumittuminen...asialle ei voi tai ei osaa tehdä mitään...jokin tärkeä jää kesken... harmittaa, raivostuttaa..

Takavuosien roskaposti, ehkä siitä aletaan päästä pikku hiljaa.

Kun kone tiltaa jne, ja sitten asia, jonka piti olla kolmen minuutin juttu, kestääkin kolme tuntia! Ärsyttävän riippuvaiseksi ihmiset koneesta tehdään. Ikävää on se, että pitää palvella itse itseään ja vielä maksaa siitä!

Tiedostot katoavat ja kone menee kokonaan rikki ukkosmyrskyssä.

Kun työskentelee verkossa enemmän, elämä muuttuu toimivista yhteyksistä ja ohjelmista huolimatta monimutkaiseksi ja mieltä vaivaavat ”aikataulutaminen ja asioiden kasassa pitelyn ongelmat”. Työkalujen käytön opettelu vielä paljon aikaa. Nettityökalut voivat olla kömpelöitä eivätkä palvele aina parhaalla tavalla.

Skype ei aina kuulu tai kuuluu pätkittäin, jos keskustelijoita on useita. Moodle on huono työkalu kielen harjoituskirjatyypisten tehtävien laatimiseen/ tekemiseen. Väline vaatii ”idiotisoimaan” monia tehtävätyyppejä. Lisäksi siinä ei pysty harjoittamaan järkevällä tavalla edes lyhyitä käännöslauseita. Etäopistossa kokeiltiin jotakin äänitustyökalua, joka heitti minut useasti pois ohjelmasta eli en saanut toimimaan.

Kun lähettää kokonaisen kirjan liitetiedostona, olen hyvin epävarma siitä, menikö teksti yleensä kustantajalle. Eli tuleeko sieltä sitä rahaa!

---monet etenkin tekstin ulkoasuun ja taittoon tms. graafisiin seikkoihin liittyvät jutut vievät tuhotomasti aikaa. Yksinkertaiselta näytävä työ vaatii tolkkottomasti tunteja....Tämän huomaa kyllä helposti myös ihan tavallisessa opetustyössä, vaikkapa Moodle-tehtävien työstämisessä on paljon pientä näppereltävää. Yleensä enemmän, kuin etukäteen on osannut arvoida.

Vuorovaikutuksen luonne internetissä ei aina ole sitä, mitä etäopettaja toivoisi. Harmittaa saattaa ”tekstipohjaisen kommunikaation vaikeus” ja nettiketin puute, kuten se, ”että asialliseen postiin ei vastata”. Tarpeettomalta tuntuvat myös ”joutavat jorinat” ja oman ajan kuluminen netissä roikkumiseen.

Se antaa mahdollisuuden leikkiin. Tyypiesimerkkinä vaikka ”rentouttavan” pasianssin peluuseen. Että tuolloin aikansa voisi kenties käyttää muuhunkin toimintaan.

Sähköposti on yksi pirun rakkine, se varastaa aikaani huomaamatta. Sähköpostiin tulee kirjoitettua myös ajattelematta, ehkä käyttäjät pitäisi panna ajokouluun ennen kuin saa luvan avata s-postiliittymän.

4.2.2 Etäopettajien verkkokäyttö opetuksen tukena

Etäopettajilta kysyttiin, miten he käyttävät verkkoa opetuksensa tukena. Heiltä kysyttiin myös, mitä sosiaalisen median välineitä he käyttävät ja miten sekä mikä olisi heistä järkevä tapa käyttää verkkoa opetuksen tukena.

Verkon käyttö opetuksen tukena

Lähes kaikki vastaajat ilmoittavat käyttävänsä ainakin silloin tällöin sähköpostia ja internetin hakupalveluita opetuksen tukena. Säännöllisesti käytti sähköpostia 73 % ja internetin hakupalveluita 62 % . Merkittävä osa, noin kolmannes vastaajista, on säännöllisesti verkkokurssin tekemisen tai sellaisella opettamisen kanssa tai oppimisympäristöjen kanssa. Liitännäisiä käytti opetuksen tukena 27 %.Vähiten etäopettajat käyttivät opetuksessaan sisältöjen jakamisvälineitä, sosiaalisia verkostoitumispalveluita ja liitännäisiä. Säännöllisesti ei edellisiä käytä yksikään vastanneista.

Avoimissa vastauksissaan etäopettajat kertovat, että he hakevat verkosta tietoa, pitävät yhteyttä (muullakin kuin sähköpostilla), tekevät kursseja ja tehtäviä verkkoon ja ohjaavat opiskelijoita. Opetuksen verkkopainotteisuuden opettajat kokevat olevan kiinni paitsi omasta kiinnostuksesta ja taidoista, myös opiskelijoiden tarpeista ja välineistä.

Käytän sähköpostia, blogeja ja erilaisia verkkoympäristöjä (Optima, Moodle, WebCt, Pedanet). Opetan kirjoittamista ja viestintää, joten tehtävät voi laittaa verkkoon ja opiskelijat palauttavat tehtäviään. Annan palautetta myös. Vertaispalaute mahdollistuu nopeasti ja keskusteluakin syntyy.

Käytän verkkoa tiedonhakuun (Google ym.) sekä oppikurssien/opintojaksojen toteuttamiseen (ryhmätyöskentelyä –keskustelut, oppimateriaalin ja tehtävien tuottaminen, tehtävien varastointi...) Tällä hetkellä työskentelen Moodle, - Optima- ja Generation (R5) oppimisympäristöillä. Verkkoympäristöihin olen linkittänyt ACP-toimintoja mm. video.

Opettajat käyttävät verkkoa esimerkiksi opetusta tukevaan tiedon hakuun. Käytettyjä ovat etäopettajien kertoman mukaan ”verkon staattiset ja vuorovaikutteiset sivustot”, Etäopiston kirjoittajakoulutuksen Teletopelius-sivusto, yhteisöllisesti tuotettu tietosanakirja Wikipedia ja verottajan sivut. Opettajat käyttävät verkkoa yhteydenpitoon sähköpostitse, Skypellä tai blogien avulla:

Tällä hetkellä minulla on vain yksi sähköpostiopiskelija ja häneltä saan äänitiedostoja. Mielestäni tämä on yksinkertainen verkko-opiskelutapa, joka ei vaadi opiskelijaltakaan suuren suurta askelta kohti verkko-opiskelua. Laitteni ovat kannettava tietokone, kuulokemikrofoni ja Vistan ääninauhuri.

Toisen opiston kurssilla pidän Skypessä kielen keskustelukurssia. Kahdessa ryhmässä käytämme myös blogia kurssilla.

Yksi aineopiskelijablogi toimii yhä, jo kolmatta vuotta.

Tällä hetkellä lähetän sähköpostitse Kerron elämästäni –kurssin opiskelijapalautteita ja keskustelen opiskelijoiden kanssa.

Osa opettajista ei käytä verkkoa opetuksen tukena, koska aika menee ammattiohjelmien käyttöön tai opiskelijoilla tai lähiopiskeluluokassa ei ole tarvittavia välineitä. Osa opettajista ei osaa tai haluakaan käyttää verkkoa opetuksensa tukena:

Opettamani kurssi ei ole sovelias verkko-opetukseen ilman oppilaan taloudellista panostusta laitteisiin. Häneltä vaadittaisiin myös laitteiden hyvää hallintaa. Tavallisen tietokoneen lisäksi tarvittaisiin välttämättä ainakin skanneri ja ehkä muitakin laitteita.

Minulla on yksi verkkokurssi laadittuna, mutta opiskelijat eivät ole sitä vielä kovasti löytäneet.

En halua käyttää verkkoa opetuksessa. Pidän hiljaisuudesta ja kynän rahinasta paperilla, hahmotan tekstin paremmin paperilta. Joskus kyllä vastaan sähköpostissa. Mutta olen liikaa koneella, koska päätyöni on kirjoittaminen; juttu ja kritiikit. Ei ihmistä ole tarkoitettu koneen jatkeeksi.

En ole vielä käyttänyt. Olen vasta opiskelemassa asiaa. Ja väline on läppäri ja siihen liittyvä mo-deemijohto.

Verkonkäyttöön innostavat ja sitä hillitsevät tekijät

Etäopettajilta tiedusteltiin, mitkä asiat ovat omiaan innostamaan tai estämään heitä käyttämään verkkoa opetuksensa tukena. *Innostavia* tekijöitä olivat selkeä ammatillinen hyöty verkkokäytöstä ja konkreettiset esimerkit käyttötavoista. Muita kannustimia olivat opiskelijoiden tarpeiden muuttuminen sekä omat harrastuksista ja muista töistä opitut verkkotaidot. Ammattijärjestön tuki ei erityisesti innosta opettajia käyttämään verkkoa. Eniten mielipiteet hajosivat sen suhteen, innostavatko yhteisprojektit ja palkallinen verkkokäytön harjoittelu lisäämään verkkokäyttöä vai eivät. Vastanneista 38 % koki Etäopiston ja 24 % Etäcafé'n kannustavan verkon opetuskäyttöön melko tai hyvin usein.

Tekijöitä, jotka *hillitsevät* tai *estävät* etäopettajaa käyttämästä verkkoa opetuksensa tukena oli ajanpuute ja se, että opetettava asia tai opiskelijat eivät tunnu edellyttävän sitä vielä. Toisaalta mielipiteet hajosivat eniten sen suhteen, vaativatko opiskelijat verkko-opetusta ja onko pelkoa työmäärän kasvamisesta. Verkkokäyttöä eivät estä pelko koukuunjämisestä ("ei lainkaan" = 91 %), huonot kokemukset verkon käytöstä ("ei lainkaan" = 86 %) tai sopivien laitteiden puute ("ei lainkaan" = 68 %) tai se, ettei opettaja tiedä, miten verkkoa voisi käyttää opetuksessa ("ei lainkaan" = 59 %).

Järkevin tapa käyttää verkkoa opetuksen tukena

Opetuksen järjestäminen verkossa ei ole välttämätöntä kaikkien etäopettajien mielestä.

Kaikkien mielestä verkko ei aina tue oppimista parhaalla tavalla.

Henkisenä tukena. Oppilas kyllä ”oppii”, kun saa lähestyä asiaa oman mielikuvituksensa kautta. Opettajan ongelma on pysyä ”vain” vauhdissa mukana.

--- Oppiminen on paljon muutakin kuin näiden vekkottimien kanssa värkkäämistä. Sen olen huomannut vuosia kesäyliopiston kursseja vetäessäni. Tunnelman aistii luokassa, ihmiset kurssin tekevät. Joissain asioissa pitäisi jarruttaa ja panna hidistusvaihe päälle, ihmisten ilon vuoksi.

Osa opettajista pitää hyvänä, että verkkokurssit järjestetään erillään lähiopetuksesta:

Internet toimii eri tavalla kuin reaali maailma. Verkkokurssin tulisi suunnitella internetin ehdoilla ja mahdollisuuksilla ilman paperin painoista kurssikirjaa. Pitäisin verkkotoiminnot erillään lähiopinnoista, jottei verkkotoiminnot olisi vain tukevassa asemassa.

Luulen, että opetus ja oppiminen sujuisivat jopa selvästi nopeammassa tempossa kuin nykyisillä postin hoitamilla menetelmillä.

Opiskelijalähtöisyys on etäopettajille on tärkeää: Opiskelijoiden tulee saada sellaista koulutusta, mitä he tarvitsevat suhteessa omiin mieltymyksiinsä ja verkkotaitoihinsa.

Aluksi pitää varmistaa, että kaikki osaavat käyttää tiettyä pohjaa, ympäristöä ja ovat halukkaita siihen, jotta oppiminen on edelleen innostavaa. Verkko on vain väline, jossa kuitenkin pitää syntyä dialogia, hyödytöntä, jos sitä ei synny tai jos se pelottaa tai jos välineet eivät ole tuttuja.

Osalle opiskelijoista olisi hyvä laatia kurssit verkkoon. On myös opiskelijoita, joilla ei ole mahdollista käyttää verkkoa (huonot yhteydet ja puutteelliset taidot).

Moodle-oppimisympäristö vaikuttaa järkevältä –olen takavuosina kokeillut. Kaikki opiskelijat eivät vain ole ihastuneet ympäristöstä vaan haluaisivat kommunikoida tavallisella sähköpostilla.

Verkko voi toimia materiaali- ja tehtäväpankkina, jonne sijoitetaan vaikkapa digitaaliset hopsit ja portfoliot:

Kohtaamispaikkana, materiaalipankkina, etäopetuksen keskeinen paikka, materiaalien varasto ja lähde. En itse ole innostunut viimeisimistä sosiaalisen median muodoista, Second Life-tyyppisistä ympäristöistä, Facebookista tms.

Vieraan kielen oppimisessa autenttiset teksti- ja esimerkiksi uutisten kuuntelumateriaalit

Etäyhteisöllisyys, verkon toimiminen opiskelijoiden ja opettajien kohtaamispaikkana ja keskusteluvälineenä, on etäopettajien mielestä verkon järkevää käyttöä:

Yhteisöllisemmin kuin edellä. Opiskelijat toistensa tukena ja arvioijina.

Ajatus chatista kielikurssinpitopaikkana houkuttaa.

Kirjoittamisen aineessa verkko mahdollistaa asiantuntijapalautteen ja vertaispalautteen.

Etenkin vuorovaikutteisissa tehtävissä verkosta voi olla apua...

Etäcafé-kohtauspaikan käyttö

Etäcafé'n säännöllisiä käyttäjiä on vastanneista 23 %, silloin tällöin käyviä 40 % ja kerran tai pari käyneitä 33 %. Vastanneista 5 % (yksi vastaaja) ei ole käynyt Etäcaféssa. Opettajien mukaan oma aikapula on usein este Etäcaféssa käymiselle:

Olen ollut kiireinen, en ehdi roikkua erilaisissa ympäristöissä, jos asia ei suoraan kosketa minua.

Aikapula vaivaa, en silti kävisi paria kertaa enemmän viikossa.

Innostun kyllä näistä uusista verkkotoiminnoista ja suunnitelmista, mutta en aina pysty sitoutumaan kaikkeen.

En osaa sanoa. Elämäntilanteeni takia minulla ei ole ollut aikaa seikkailla Etäcaféssa: Elämäntarinat vievät päiväni kokonaisvaltaisesti...

Opettajanhuoneessa voisi olla erilaisia etäpedagogisia keskusteluja, mutta se vaatii aikaa.

Minun pitäisi ensin perehtyä siihen osatakseni vastata.

Ajanpuutteen vuoksi en ole siihen perehtynyt. Suuri tekijä on myös, etten ole halunnut hankkia kotiin tietokonetta, koska en halua harmea, joita olen kuullut siihen liittyvän.

Etäcafélaisten vertaistuki koetaan kannustajaksi verkon opetuskäyttöön ”jossain määrin” (48 %) tai ”melko usein” (24 %). Vastanneista 29 % kokee, ettei vertaistuellalla ole vaikutusta heidän verkon opetuskäyttöön.

Avoimien vastausten perusteella voi sanoa, että etäopettaja ei ehkä koe tarvitsevansa juuri Etäcaféltä tukea opettajuudelleen, kohtauspaikka ei muuten kiinnosta häntä tai oma etäopetusala ei opettajan kokemuksen mukaan mitenkään liity Etäcaféeseen.

Etäcafé voikin opettajien kokemuksen mukaan parhaiten tukea heitä opettajina tarjoamalla yhteisöllisyyttä. Käytännössä yhteisöllisyyttä voisivat tarjota eri alojen opettajien nurkkaukset, virtuaalinen opettajainhuone, etäopettajien chatit, etäopettajan ”työkalupakki”. Tärkeää olisi ideoiden jakaminen, keskustelujen seuraileminen, opettajien keskinäinen vertaistuki ja kommunikointi oman alan opiskelijoiden kanssa. Yhteisöllisyys voisi tukeas suurempienkin opiskelukokonaisuuksien työstämistä, esimerkiksi virtuaaliyrityksen tai harjoitusyrityksen muodossa. Opettajat puhuvat Etäcafé'n käyttäjiksi ryhtymisestään tähän tapaan:

..uskon, että Etäcafésta olisi apua, jos ainettani ryhdyttäisiin opettamaan verkossa.

Jos minulle tulevaisuudessa sattuu jäämään enemmän aikaa, perehdyn Etäcafé'n toimintaan mielelläni.

Sen jälkeen uskoisin opettajien vertaistuen olevan yksi, ehkä vähän käytetty mutta tärkeä asia. Toinen olisi kommunikointi opiskelijoiden kanssa, sellainen keskustelevaisuus mikä paperipostilla ei onnistu.

Jos vetäisin ryhmää, joka toimii tuolla tai olisin mukana projektissa, niin sitten.

Ensinnä minun tulisi motivoitua kunnolla tutustumaan siihen, jotta se arkipäiväistyisi tutuksi ja helpoksi.

Se etäopettajien chat on hyvä idea, me vain taidamme olla hyvin harvoin samaan aikaan tavattavissa. Useimmilla kun on opetusta satunnaisesti lähes ympäri vuorokauden.

4.3 Yhteenveto kyselystä etäopettajille

4.3.1 Kadon syyt

Tämän työn aiheena olevaan etäopettajakyselyyn osallistui ne, joille Etäcafé oli ennestään tuttu. Kahvilaan tutustuneille sähköisen kyselyn täyttäminen ei ollut erityinen kynnyks kuten joillekin opettajille. Mahdollisesti kysely kiinnosti enemmän niitä, joille kahvilakin oli tuttu.

Ketkä jättivät vastaamatta kyselyyn? Monille kyselyyn vastaamatta jättäneille Etäcafé-kohtauspaikkakaan ei ollut tuttu. Paperilomakkeen tosin saivat sitä tarvitsevat. Tekniset aineet eivät kuulu Etäopiston perinteisiin opetusaloihin, joten uuteen teknologiaan liittyvä tutkimusaihe on voinut tuntua opettajista niin vieraalta, etteivät he ole lähteneet vastamaan kyselyyn. Suhtautuminen näkyy osin vastauksistakin ("Ei voisi vähempää kiinnostaa").

Vastaamattomuuden taustalla voi olla vierauden ja uutuuden pelko, tietotekniikan käyttökynnyks ja ennakkoluulot. Jos aiemmat kokemukset asiasta puuttuvat, puuttuu myös käsitys siitä, minne asiat tulevat menemään ja miten pitkäksi aikaa joutuu "kiinni" ja siksi ihmiset ovat vastentahtoisia uuden edessä. Ei haluta ottaa verkkoa osaksi elämää, sillä se tuntuu vievän kaiken. Myös huonot kokemukset teknologian toimimisesta ja kuulopuheet koneiden häiriöistä ja siten epäilyt omasta selviämisestä verkkomaailmassa hillitsevät intoa päästä verkkomaailman kansalaisiksi. Tietokoneen korjaaminen ja ohjelmistojen asentaminen on paitsi aikaavievää ja myös kallista, etenkin, kun sen joutuu teettämään ammattilaisella, mihin harvalla on varaa.

Kynsilehto (Marjomaa & Marttunen 2009) on huolissaan tietotekniikkapelon vaikutuksista. Pelko voi olla tietotekniikan käytön välttelyä, vastentahtoisuutta, vihamielisyyttä, ahdistuneisuutta, jota esiintyy myös paljon tietokonetta käyttävillä. Pelko voi olla keskeyttämisen tai huonon opintomenestyksen taustalla. Koska pelolla voi olla taloudellisia ja sukupuolten tasa-arvoa vinouttavia vaikutuksia, se on tärkeätä huomioida myös verkkopedagogiikassa. Jos halutaan, että kaikenlaiset opiskelijat osallistuvat tietoyhteiskuntaan, tulisi suunnitella pelokkaat huomioivia verkkokursseja tai vaihtoehtoisia tapoja opiskella. (Marjomaa & Marttunen 2009, 169–178.)

Toisaalta kyselyyn vastaamattomuus ei välttämättä liity tutkittavien teknologiataitojen puutteisiin: Etäopetus on monelle kokopäiväisen lähiopetustyön lisäksi tehtävä sivutyö, johon liittyville kyselyille ei ehkä riittänyt aikaa.

4.3.3 Tiivistelmä, tulosten pohdintaa ja toimenpide-ehdotuksia

Kyselyllä selvitettiin etäopettajien suhdetta verkkoon ammatillisena välineenä. Kyselyyn vastasi 22/50 eli 44 % kyselyn saaneista etäopettajista: 73 % miehiä ja 27 % naisia. Palautusprosentin alhaisuuden vuoksi aineistoa tarkasteltiin lähinnä laadullisesti.

Etäopettajille ovat *tuttuja* ja myös *opetuskäytössä* ovat yleisimmät verkkotoiminnot (sähköposti, internetin hakukone ja asiointipalvelut) ja verkkoympäristöt (verkko-opetus ja -opiskelu erilaisissa ympäristöissä). *Yhteydenpitoon* opettajat käyttävät Skypeä, Messengeriä, Connect Prota ja Facebookia, *sisällöntuottamiseen* blogeja, wikejä. Virtuaalimaailmat ovat osalle tuttuja, mutta eivät juuri opetuskäytössä.

Etäopettajista *myönteistä* verkkokäytössä on riippumattomuus ajasta ja paikasta ja yhteyksien ja ohjelmien toimiminen oikealla hetkellä. Silloin. Verkkokäyttöön innostaa selkeä ammatillinen hyöty ja konkreettiset esimerkit käyttötavoista, harrastuksista ja muista töistä opitut verkkotaidot sekä opiskelijoiden verkko-opetustarpeet. Vastanneista vain harvalla on huonoja tai koukuttavia kokemuksia verkosta tai ongelmana sopivien laitteiden puuttuminen.

Kielteistä on riippuvuus koneesta ja etenkin ajan kuluminen moninaiisiin teknisiin ongelmiin. Verkon opetuskäyttöä hillitsee ajanpuute ja se, ettei opetettava asia tai opiskelijat tunnu vielä vaativan verkko-opetusta.

Järkevää verkon opetuskäyttöä onkin opiskelijoiden verkkotarpeet ja -välineet huomioivat opetus. Kurssikokonaisuuden verkko- ja lähijaksojen tarvetta on mietittävä erikseen. Kaikki kyselyyn osallistuneet opettajat eivät usko verkon avulla oppimiseen.

*Etäcafé*n käytön vaikutuksesta opettajat uskovat verkonkäyttönsä lisääntyvän, kun heidän oma opetuksensa siirtyy verkkoon. Nyt käytön esteenä on aikapula. Se, mitä Etäcafé voi tarjota jatkossa opettajille, on yhteisöllisyys.

Kyselyyn vastanneet etäopettajat voi varovasti arvioiden tyypitellä ensinnäkin niihin, joilla on vaatimattomat verkkotaidot eikä hankala tietokone vedä puoleensa, toiseksi niihin, jotka siirtyvät verkko-opetukseen, kun Etäopisto niin päättää, mitä ennen nettiyhteisöissä roikuminen tuntuu epäluontevalta ja aikaa vievältä. Kolmas etäopettajatyyppi omaa paljon kokemusta verkko-opetuksesta, on innostunut ja kriittinen. Havaintojen perusteella voisi ajatella, että Haaparannan (2007, 28–33.) kuvaama opettajien ja koulujen eri leireihin jakautuminen on totta siinä vaiheessa, kun opettajan toimeentulo on nykyistä selkeämmin kiinni opettajien tietoteknisten taitojen tasosta.

Tekniset ongelmat ovat edessä lähes jokaisella kotikoneeltaan käsin työskentelevällä ”humanistilla”. Etäopettajan kipeästi kaipaamat tietotekniset taidot eivät kaikilta osin vastaa edellä kuvattuja yleisiä verkko-opettajan valmiuksia höystettynä sopivan uteliaalla asenteella vaan kyse on kokonaan erialan ammattilaisen, tietokoneasentajan, taidoista. Kirjoittamisen, kuvataiteen, kielet, musiikin, psykologian tai kasvatuksen ammattialakseen valinneet ihmiset ovat luultavasti ajatelleet, ettei työpaikan tietoteknisten välineiden ylläpito kuulu heille yhteiskunnallisessa työnjaossa. Harvalla on varaa maksaa asentajapalveluista, mikäli kotipiirissä ei ole it-asioista innostunutta perheenjäsentä.

Kallialan (2002, 124–137) kuvaama vuorovaikutteinen etäopettajuus on etäopettajille tuttua ilman verkkoakin. Etäopetus on aina ollut vuorovaikutteista, sillä opiskelu etenee henkilökohtaisten palautteiden avulla ja edellyttää opettajalta toisen tyyppistä kontaktin luomista ja oma-aloitteisuutta kuin lähiopetus. Kyselyyn osallistuneet etäopettajat eivät niin-

kään valittaneet verkko-opetuksen työläyttä kuten Vainionpään (2006, 154–163) tutkimat opettajat. Pikemminkin ongelma on se, että kaikilla opiskelijoilla ei ole verkko-opetukseen vielä tarvetta eivätkä he ole ”löytäneet” verkkokursseja. Tärkeintä etäopettajille tuntuu olevan keskustelu ja keskusteleva yhteydenpito, tapahtuu se millä välineellä hyvänsä.

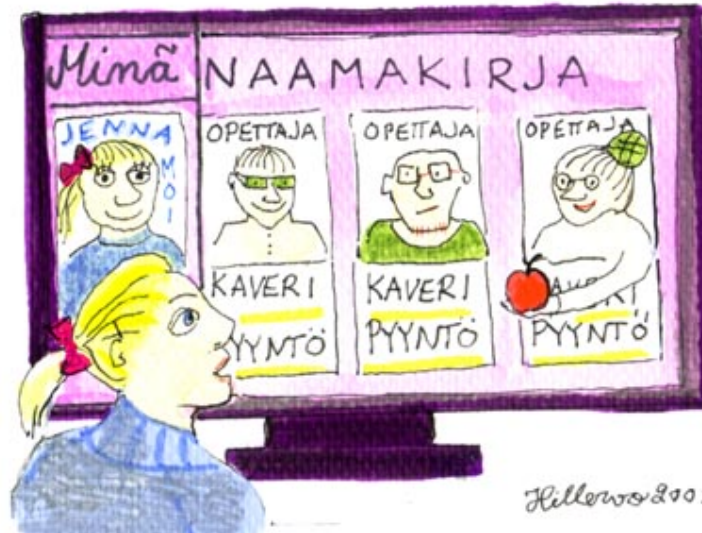
Kyselyn verkko-opetukseen perehtyneet etäopettajat miettivät verkko-opetuksen lähi- ja verkkojaksojen muodostamaa kokonaisuutta ja siihen liittyvää oppimisen problematiikkaa samaan tapaan kuin Joutsenvirta ja Kukkonen (2009, 9–16) sulautuvaa opetusta. Muuten etäopettajat suhtautuvat verkkoon funktionaalisesti: Verkko on tarpeellinen, jos se palvelee opiskelijan tarpeita ja oppimista.

Haaparannan (2007, 28–33) mukaan osa opettajista ei tiedä, miten käyttää teknologiaa opetuksen tukena. Kyselyyn osallistuneiden etäopettajien kokemuksen mukaan oma tietämättömyys verkon opetuskäyttömahdollisuuksista ei hillitse verkon opetuskäyttöä.

Sosiaalinen media tarjoaa valtavat mahdollisuudet kehittää uusia toimintatapoja koulutusjärjestelmän eri tasoilla. Sovellukset ovat maksuttomia, nopeasti opittavissa ja niitä voi soveltaa joustavasti eri käyttötarkoituksiin. Niitä voi käyttää ilman lisensointimaksuja ja asentamista ja niitä voi käyttää siellä, missä on internet-yhteys. Sosiaalisen median etu on myös se, että se tukee ryhmätyön sekä informaation jaksamisen merkitystä nyky-yhteiskunnassa. Se ei välttämättä tuo ajallista säästöä, mutta lisää sosiaalista pääomaa. Se on kerroksellista, koska sitä voi käyttää monella tavalla. (Hintikka 2009, 3–4.)

Etäcafé on toimintansa alkuvuosina onnistunut parhaiten vastaamaan juuri opiskelijoiden sosiaalisiin tarpeisiin, mutta ei niinkään opettajien yhteisöllisiin ja ammatillisiin tarpeisiin. Se, että etäopettajat eivät koe erityisesti Etäcafé:n kannustavan heitä verkon opetuskäyttöön, voi johtua siitä, että kohtauspaikan luonne on ollut enemmän opintososiaalinen kuin pedagoginen tai ammatillinen. Moodle-pohjaista kohtauspaikkaa on kuitenkin mahdollista käyttää kohtauspaikkana ja lähtöalustana verkon monien mahdollisuuksien hyödyntämiseen. Osa Etäopiston opettajista on jo tutustunut sosiaalisen median välineisiin ja käyttää niitä opetuksensa tukena. Samojen välineiden käyttöä voisivat kokeilla yhdessä kokeneempien opettajien kanssa myös verkko-opetukseen vähemmän perehtyneet opettajat. Sopivana foorumina voisi toimia Etäcafé.

5. SELVITYS AMMATTIKORKEAKOULUN OPISKELIJOIDEN VALMIUKSISTA

Kuva: Hillervo Pohjavirta 2009

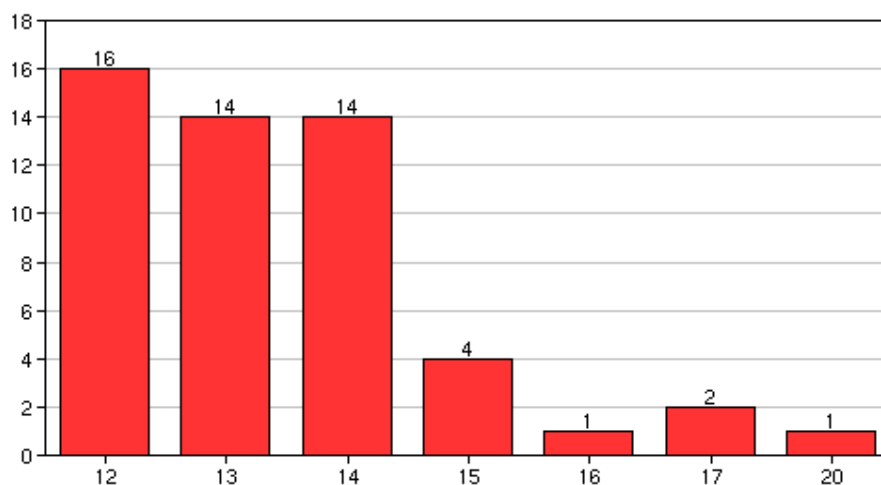
5.1 Kyselyn toteutus ja vastaukset

Pirkanmaan ammattikorkeakoulussa Ikaalisten yksikössä toteutettiin syyskuussa 2009 opiskelijoiden sosiaalisen median käytön aktiivisuutta kartoittava kysely. Kysely toteutettiin eLomake ohjelmiston versiolla 3, siten, että ensimmäisen, toisen ja kolmannen vuosikurssin tradenomiopiskelijoille, kaikissa koulutusohjelmissa opiskeleville (liiketalous, matkailu ja tietojenkäsittely), lähetettiin sähköposti, jossa saatteen yhteydessä kerrottiin kyselyn tarkoituksesta, ja annettiin linkki, josta opiskelija pääsi suoraan vastaamaan kyselyyn. Saatekirje ja kyselylomake ovat liitteessä 4.

Kysely avattiin lauantaina 12.9.2009 kello 15.00, vastausaikaa annettiin 23.9. 2009 asti eli noin 12 vuorokautta – kysely jätettiin olemaan auki vielä senkin jälkeen, mutta vastauksia ei enää tullut sunnuntain 20.9.2009 jälkeen. (ks. Kuvio 4).

Vastausmäärät päivittäin

Viikopäivät:	Vastauksia kpl:
12 lauantai	16
13 sunnuntai	14
14 maanantai	14
15 tiistai	4
16 keskiviikko	1
17 torstai	2
18 perjantai	0
19 lauantai	0
20 sunnuntai	1

Kuvio 4. Kyselyyn vastanneiden määrän kertyminen päivittäin.

Kysely lähetettiin kaikkiaan 515:lle opiskelijalle, ja vastauksia saatiin 52 kappaletta.

Kyselyn kokonaisvastausprosentti oli 10,1, jota voidaan pitää melko pienenä vastausprosenttina.

Taustatiedoissa kysyttiin, minkä vuosikurssin opiskelija vastaaja oli, mitä koulutusohjelmaa hän edusti ja oliko hänellä käytössään oma tietokone kotiloissa. Kaikilla kyselyyn vastanneilla oli tietokone internet-yhteyksillä käytössä. Kukaan sellainen ei vastannut, jolla ei olisi ollut tietokonetta itsellään kotona, internet-yhteydellä tai ilman.

Tietojenkäsittelyn koulutusohjelman opiskelijat olivat kaikkein innokkaimpia vastaajia, vastausprosentti lähes 20. Liiketalouden opiskelijoista vastasi 8 %, ja matkailun koulutusohjelmasta 7 %. Useimmat vastaajat olivat ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita. Voisi

tietysti olettaa, että heillä olisi eniten intressejä vastata kyselyyn, jossa kerrottiin, että vastaamalla voisi vaikuttaa virtuaaliopintojen tarjonnan mahdolliseen laajentamiseen. Silti kyselyyn oli vastannut muutama neljännekin vuosikurssin (2006 tai sitä aiemmin) aloittanut opiskelija. Vastauksia tuli kaikkiaan niin vähäinen määrä, että vastauksia ei ryhmitelty enää sen tarkemmin vuosikursseittain tai koulutusohjelmittain. Erilaisten sosiaalisen median käyttäjien määriä tarkasteltiin sellaisenaan.

Kaikista vastaajista (52) 43:lla oli Facebook-profiili (83 %). Aktiivisia käyttäjiä ilmoitti olevansa kuitenkin vain 15. Seuraavaksi eniten tunnuksia oli IRCGalleriassa (20 vastaajalla), joista myös kaikilla paitsi yhdellä oli myös Facebook-tunnus. Kenelläkään näistä ei ollut SecondLife-profiilia. Kukaan ei myöskään ilmoittautunut aktiivikäyttäjäksi, vaan vain satunnaisesti (6) tai ei juuri koskaan (5) Facebook-käyttäjiksi.

Kolmanneksi eniten tunnuksia oli Youtubessa (16), tosin kysymyksen on voinut ymmärtää siten, että käy vain katsomassa Youtube-esityksiä tarvitsematta omata omaa tunnusta. 12:lla näistä YouTube-profiilin omaavista oli myös Facebookissa, ja yksi SecondLifessa. Kaiken kaikkiaan SecondLifessa oli vain 3 profiilia. MySpace-tunnuksia oli 9:llä, joilla kaikilla oli myös Facebook-tunnus.

LinkedIn:ssä oli yksi profiili, ja odotetusti HabboHotellissa ei ollut ketään (ikä!), ei myöskään Delicious-linkkipalvelussa. Flickr:ssä oli yksi profiili, ja tällä samalla vastaajalla oli myös tunnus Facebookissa, MySpacessa ja IRCGalleriassa.

Muita mainittuja yhteisöjä olivat (kukin mainittu vain kerran) Twitter, Klubitus.org, pings-tate.nu, mikseri.net, pakkotoisto.com, ning, Confluence, StumbleUpon, Livejournal, devianART, WorldOfWarCraft, keskustelufoorumit, blogilistat (nimeämättömiä), autofoorumit (Volvolandia), pankkipalvelut, kirjastopalvelut, oman työpaikan intranet, PIRAMK.

Chattia tai meseä ilmoitti käyttävänsä 22 vastaajaa 52:sta (42 %), siten, että 9 ilmoitti pitävänsä sitä aina auki tietokoneella ollessaan, tai käyttävänsä usein (4). Harvoin ilmoitti käyttävänsä 9 vastaajaa, ja 6 ilmoitti, että ei käytä chatia tai meseä lainkaan. Loput jättivät vastaamatta, oletuksena tällöin, että eivät käytä niitä.

Kellään vastaajista ei oman ilmoituksensa mukaan ollut omaa blogia, eikä kukaan ilmoittanut myöskään kommentoivansa toisten blogeja. 9 vastaajaa ilmoitti kuitenkin seuraavansa joitakin blogeja, kun taas 17 ilmoitti suoraan, että ei seuraa mitään blogeja. Vapaassa vastauskentässä yksi ilmoitti suunnittelevansa oman blogin perustamista.

5.2 Yhteenveto kyselystä ammattikorkeakoulun opiskelijoille

Tehdystä kyselystä voisi päätellä, että PIRAMK Ikaalisten opiskelijoista suurin osa ei ole vielä tutustunut sosiaalisen median käyttöön tai ei ainakaan ole kovin aktiivisia sosiaalisen median käyttäjiä. Kukaan sellainen opiskelija, jolla ei ollut kotikäytössä omaa, internetillä varustettua tietokonetta, ei edes vastannut kyselyyn. Tästä voisi päätellä, että kun opiskelija on jollakin esim. koulun tietokoneella, hän tekee siinä yhteydessä vain 'oikeita' töitä, eikä ala vastailemaan mihinkään ylimääräisiin kyselyihin koskien aihetta, joka mahdollisesti on hänelle vieras tai yhdentekevä. Jos sosiaalisen median käytön lisäämisen opetuksessa ajateltaisiin siis lisäävään oppilaiden välistä yhteistä tiedonrakentelua, jos opiskelijat jo valmiiksi tunsivat työvälineet, ei tämä oletus tässä välttämättä toteudu. Pitäisikö oppilailta lähtökohtaisesti olla kotona oma internetillä varustettu tietokone, ennen kuin voitaisiin ajatella, että työvälineenä aletaan käyttämään sosiaalisen median välineitä, joille yksi ominaisimmista piirteistä on reaaliaikaisuus ja yhtäaikainen virtuaalitekeminen?

Tietojenkäsittelyn opiskelijat olivat vastanneet suhteellisesti eniten. Oletuksena voisi olla, että tietojenkäsittelyn opiskelijat ovat jo oppisuuntansa perusteella valmiuksiltaan muita kypsempiä ja kiinnostuneempia sosiaalisen median käytöstä. Kynnys vastata nettikyselyyn voi olla heille matalampi kuin muille opiskelijoille.

Facebook oli tunnetuin sosiaalisen median väline. Sitä vastoin blogien käyttö oli vielä olematonta. Toisaalta vastaajat käyttäytyivät kyselyyn vastatessaan kuten blogien käyttäjät: heti kun kysely lähetettiin, vastaaminen oli aktiivisinta, kuten blogien kommentointikin, kun taas päivien kuluessa ja kyselyn 'vanhetessa' vastaamisen innokkuus hiipui. Samoinhan käy blogikommentoinnin, että yleinen käytäntö on, että 'vanhoihin' blogikirjoituksiin ei enää kommentteja lähetellä, vaan niiden keskusteluissa pysytään yleensä 'päivän' aiheissa.

Blogien käyttöä on kokeiltu opetuksessa. Sen käytön helppous asioista tiedottamiseen, kyselyihin ja vastaamisiin on todettu olevan toimiva ratkaisu joissakin tapauksissa.

Tämän kyselyn perusteella voisi johtopäätöksenä pitää, että sosiaalisen median käyttöönottoon opetuksessa ei kohdistu mitään suurta painetta ammattikorkeakouluopiskelijoiden taholta. Myöskään avoimissa kommentteissa ei tullut juuri mitään varsinaisia toiveita sosiaalisen median käytöstä, vaan lähinnä ihmeteltiin, miten sitä voisi ylipäättään käyttää opetuksessa. Lähinnä toivottiin, että 'koulumaailma' ja yksityiselämä pysyisivät erillään! Seuraavassa vielä muutama vapaamuotoinen kommentti, joista ilmenee opiskelijoiden epäilyjä sosiaalisen median käytön laajentamisesta yksityiselämän puolelta opiskeluympäristöön:

En usko että ne sosisivat hyvin opetustarkoitukseen.

Korkeintaan joihinkin vapaavalintaisiin kursseihin...

En pidä ajatuksesta, että Facebook sotketaan kouluun. Mielestäni se kuuluu vapaa-aikaan.

En oikein tiedä, miten koulujutut voisi tulla Facebookiin esimerkiksi, tai kuka haluaisi Facebookiin koulujuttuja, kun siellä ollaan yhteydessä kavereihin ja vietetään vapaa-aikaa...

Mielestäni opiskelua ei tule siirtää nettiin. Kaikilla ei välttämättä ole esim. mikrofonia tai tarpeeksi nopeata nettiyhteyttä. Itse en osaa käyttää kovin hyvin näitä kaikkia hienouksia, joten siinä menee lähinnä vain hermot jos pitäisi opiskella netin kautta.

Vähän vaikeaa kuvitella esimerkiksi Facebookia oppimisympäristönä...

Miten facebook ym liittyvät virtuaalikursseihin? Ei kai niiden käyttöä aleta koulussa opettaa. Aivan turhaa ajankulua kaikki edellä mainitut yhteisöt.

Seuraavassa myös muutama vapaamuotoinen kommentti, joista ilmenee opiskelijoiden kannustava ja innostunut asenne sosiaalisen median käyttöönotosta opiskelussa:

Youtuben tarjoamat palvelut sopivat mitä mainioimmin erinäisten tutoriaalien ja opetusmateriaalin jakamiseen muiden käyttäjien kanssa.

...joillakin kursseilla on käytetty mm.YouTubesta löytyvää materiaalia, kun aiheena on ollut semantiikka tms. Opiskelijathan tietty keskenään pitävät yhteyttä esim. Facebookissa sekä ryhmäkokoontumisia Messengerissä, mutta enpä tiedä opetuksellisesti muuten...

Messenger ja blogit voisivat sopia.

Messengeriä ja Skypeä on käytetty aikaisemmilla kursseillani ja sopivat hyvin verkko-opetukseen. LinkedIn:n käyttöönotto sopisi hyvin jollekin työelämään valmistavalle kurssille. Mielestäni opiskelijoita kannattaa blogien käyttöön. Blogissaan voisi tuoda esim. omaa ammattitaitoaan esille ja se voi auttaa työnhaussa koulun jälkeen. Se olisi sellainen portfolio 2.0. Itsekin suunnittelen avaavani lähiaikoina oman blogini...

...Mikroblogipalvelu Twitter voisi sopia hyvin joillekin kursseille. Siellä voisi tuoda lyhyillä viesteillä esille mielenkiintoisia linkkejä ja kommentteja, jos esimerkiksi ryhmä yhdessä pohdii ratkaisua johonkin ongelmaan. Linkkejä voisi toki jakaa myös Deliciousin tai Stumble Uponin kautta.

...Sellaisille kursseille, jossa tehdään ryhmässä tai pareittain töitä, mutta ryhmän jäsenten ei ole mahdollista kokoontua säännöllisesti.

...mm. videokuvaus/editointikurssien sisältö voitaisiin laittaa YouTubeen ja monissa kouluissa on suomessa käytössä Confluence omana yhteisötoteutuksena ja opetusmateriaalin ylläpitovälineenä.

...Kaikki sellaiset kurssit, joissa tieto löytyy pääsääntöisesti netistä ja joissa ei välttämättä tarvita erityisempiä atk-ohjelmistoja.

Facebook tai vastaava voisi ehkä toimia opinnäytetyön oppimisympäristönä tai ehkä paremmin koulun omat Connect-pro istunnot...

... Yksityiskohtaiset ohjeet kaikissa ovat olennainen asia oppimisen kannalta. Ne motivoivat yrittämään, kun voi ohjeista tarkistaa asian. Jos on ihan 'pihalla' heti alkuun, oppimista ei tapahdu. Hyvät ohjeet ovat todella tarpeellisia.

Lopuksi kysyttiin vielä, mitä vastaaja olisi halunnut kyselyssä kysyttävän, ja näissä vapaamuotoisissa kommentteissa keskityttiin sekä teknisen puolen kartoitukseen (välineet, mikrofonit, kuulokkeet yms.) sekä kurssitarjontatarpeeseen ja virtuaaliopiskelun sisällölliseen puoleen.

6. KOKEMUKSIA WIKISTÄ SULJETUSSA VERKKOYMPÄRISTÖSSÄ YHDELLÄ OPINTOJAKSOLLA

Kuva: Hillervo Pohjavirta 2009

Syksyllä 2009 Sastamalan koulutuskuntayhtymän (SASKY) aikuiskoulutusosaston työjohtokoulutuksessa käynnistynyt Kustannuslaskenta ja kannattavuus -opintojakso on tähdätty syventämään tulevan esimiehen näkemystä yrityksestä taloudellisena yksikkönä ja tuotannollisen työntekijän roolia kustannusrakenteeseen vaikuttavana tekijänä. Johdatteluna aiheeseen pidettiin luento, jossa käytiin teoriasolla läpi kustannuslaskennan yhteys yrityksen kannattavuuteen sekä kustannuslaskennan peruskäsitteet.

Teoriaosuuden jälkeen opiskelijat saivat muodostaa vapaasti 3–4 hengen pienryhmiä. Ryhmille jaettiin kaksi yritysten kannattavuutta käsittelevää artikkelia, joihin tutustuttuaan ryhmät valitsivat aiheeseen liittyvän tutkimusongelman, jota lähtisivät työstämään. Opettaja kävi jokaisen ryhmän kanssa lyhyen keskustelun tutkimusongelmasta. Ryhmille oli tarjolla kustannuslaskentaa käsittelevää kirjallisuutta, johon he saivat tutustua. Kiinnostavista kohdista otettiin valokopioita tutkimustyön tueksi. Pienryhmät ohjeistettiin ja aikataulut käytiin läpi. Tutkimuksen työstämiseen oli aikaa koko kurssin pituus, eli neljä viikkoa. Lähitapaamisen jälkeen ryhmät jatkoivat aiheen täsmentämistä Moodlella, kurssin omalla keskustelualueella. Opettaja avasi kullekin ryhmälle oman keskustelun, jonka alussa vielä kerrattiin ohjeet tutkimuksen tekemiseksi sekä aikataulut. Oheismateriaaliksi Moodleen

luotiin linkki OPH:n materiaalipankkiin, kannattavuutta ja kustannuslaskentaa käsittelevään materiaaliin.

Opettaja seurasi Moodlessa keskustelua päivittäin ja kommentoi tarvittaessa. Seuraavassa lähitapaamisessa viikon kuluttua pienryhmät esittelivät tutkimusaiheensa koko ryhmälle. Pienryhmille oli varattu aikaa käsitellä tutkimustaan yhdessä. Myös kirjallisuuslähteet olivat jälleen pienryhmien käytettävissä. Opettaja kiersi ryhmissä ohjaamassa. Toisessa tapaamisessa pienryhmille esiteltiin Moodlen wiki, jossa tuotokset tehtäisiin pienryhmän yhteistyönä. Kullekin pienryhmälle oli avattu oma wiki, lisäksi avattiin harjoituswiki, jossa saisi opetella wikin käytön perusteita. Seuraava lähitapaaminen olisi vasta kahden viikon kuluttua, mutta tuotosten tulisi olla valmiina wikissä jo viikon kuluttua, joten opettaja lupasi olla aktiivisesti Moodlessa kommentoimassa, vastaamassa kysymyksiin sekä ohjaamassa.

Tilanne kärjistyi heti lähitapaamisen jälkeen, kun ilmeni, että kaikki opiskelijat eivät päässeetkään muokkaamaan oman pienryhmänsä wikiä, osa ei päässyt edes osallistumaan keskustelufoorumiin. Opettajan sähköposti alkoi täytyä opiskelijoiden hätääntyneistä ja ärtyneistä viesteistä. Opettaja yritti saada kotoa käsin sähköpostitse apua oppilaitoksen Moodle-tuelta, joka osoittautui varsin neuvottomaksi. Lopulta opettaja onnistui samaan asetukset kuntoon yrityksen ja erehdyksen kautta, lukuisien asiaan uhrattujen tuntien jälkeen. Opettaja ei kuitenkaan voinut todentaa, pääsevätkö kaikki opiskelijat todella ylläpitämään wikiä, joten hän yritti ottaa yhteyttä opiskelijoihin useilla tavoilla, kuten Moodlen chatilla, henkilökohtaisilla viesteillä sekä ”huhuilemalla” opiskelijoita muiden foorumien kautta. Myös näihin toimiin kului runsaasti opettajan omaa aikaa. Opiskelijoiden keskinäiseksi viestintävälineeksi avattiin chat-huone, joka aukeaa joka päivä klo 18, ja jota opiskelijat voivat käyttää myös muiden opintojaksojen yhteydessä.

Teknisten ongelmien johdosta pienryhmätuotosten valmistumisajankohtaa siirrettiin kolmella päivällä eteenpäin. Kolmannessa lähitapaamisessa kukin pienryhmä esitteli tuotoksensa ja toiset pienryhmät kommentoivat. Opiskelijat suorittivat myös itsereflektoinnin keskustelufoorumissa ja arvioivat opintojaksoa palautelomakkeella.

Kokeiluun osallistuneiden opiskelijoiden (N=11) keski-ikä oli 32 vuotta, eli kysymyksessä eivät olleet edellä määritellyn Y-sukupolven oppijat. Kenelläkään ryhmästä ei ollut aikai-

sempia kokemuksia yhteisöllisestä opiskelusta verkossa, ja vain neljällä opiskelijalla oli profiili Facebookissa, mikä kuvastaa sosiaalisen median käytön vähäisyyttä kohderyhmässä.

Kokeiluun osallistuneesta ryhmästä vain kaksi henkilöä koki kokeillon kaltaisen opiskelun edesauttavan oppimistaan, suurimman osan katsoessa tarvitsevansa vielä lisää kokemusta ja koulutusta sosiaalisen median välineistä. Kaksi henkilöä ilmoitti, että tämäntyyppinen opiskelu ei ole heitä varten.

Sosiaalisen median kokeiluja tullaan jatkamaan työnjohtokoulutuskokeilun puitteissa tulevaisuudessa ainakin verkko-oppimateriaaliin liittyen. Sosiaalisen median taitojen ennustetaan enenevässä määrin tulevan osaksi työelämätaitoja, myös tuotannollisessa teollisuudessa. (Vadén 2008.)

7. JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Kuva: Hillervo Pohjavirta 2009

Kehittämishanke lähti liikkeelle siitä, että työryhmän jäseniä kiinnosti sosiaalisen median välineiden käyttäminen opettajan ammatillisena välineenä. Työssä etsittiin vastauksia seuraaviin sosiaalisen median opetuskäyttöön liittyviin kysymyksiin: 1. Mitä sosiaalinen media pitää sisällään syksyllä 2009? 2. Millaiset valmiudet opettajilla ja opiskelijoilla on käyttää sosiaalisen median välineitä? 3. Miten hyödyntää sosiaalista mediaa opetuksessa?

Luvussa 2 selvitettiin, mitä sosiaalinen media pitää sisällään. Sosiaalinen media on luonteeltaan prosessiluonteista yhteisöllistä sisällöntuottamista teknologian avulla. Sosiaalinen media lisää ihmisten välistä kanssakäymistä ja tarjoaa ”yhteisöllistä tiedon kulttuuria”. Sosiaalinen media on parhaimmillaan demokraattinen väline: Kaikenlaisilla käyttäjillä on, ainakin periaatteessa, yhtäläinen mahdollisuus toimia uusien asioiden ja ajatusten ajajina. Voidaan myös ajatella, että tavallaan sosiaalinen media on vain uusi väline, joka ei välttämättä tarjoa sisällöllisesti mitään uutta.

Luvussa 3 paneuduttiin sosiaalisen median opetus- ja opiskelukäyttöön. Sosiaalinen media tarjoaa työntekoa helpottavia työkaluja ja toimintatapoja kuten tiedon jakamisen ja verkko-yhteisöllisyyden. Julkaisujen henki on osin sosiaalista mediaa ihannoiva. Kaikki eivät halua jakaa oppimateriaalejaan toisille tai luopua toimivista lähityöskentelyrutiineistaan. Verkko-opetus tuo opettajalle aikaa, mutta se myös vie sitä. Sosiaalisen median suuri suo-

sio voi johtua siitäkin, että sosiaalisen median kokeilujen rahoitus näyttää olevan myönteisessä.

Luvussa 4 kuvailtiin Kansanvalistusseuran Etäopiston etäopettajien suhdetta internetiin ja sosiaalisen median välineisiin. Osalla opettajista ei ole internet-yhteyttä eikä tietokonetta kotona, osa tutustuu sosiaalisen median välineisiin parhaillaan ja osa on tottunut opettamaan verkossa erilaisilla oppimislustoilla. Etäopettajien suhtautuminen verkkoon enimmäkseen myönteistä ja kokeilevaa. Stressiä aiheutuu oman tietokoneen ylläpidosta ja ohjelmien käytön opettelusta. Opettajat kaipaavat selkeää ammatillista hyötyä ja konkreettisia esimerkkejä sosiaalisen median opetuskäytöstä. Osa opettajista opettaa jo verkossa, mutta kaikki etäopiskelijat eivät ole vielä sinne löytäneet. Osa opettajista siirtyy verkkoon opetuksen ja opiskelijoiden jäljessä.

Luvussa 5 esitellyt selvitys Pirkanmaan ammattikorkeakoulun Ikaalisten yksilön opiskeilijoiden antoi kuvan, että suurin osa opiskelijoista ei ole tutustunut sosiaalisen median käyttöön. Kyselyn perusteella opiskelijat erityisesti odota opettajien hyödyntävän sosiaalisen median välineitä opetuksessaan. Päin vastoin, opiskelijoita hämmentää ajatus, että heidän sosiaalisen median välineissä kuten Facebookissa käyttämänsä yksityisminänsä sekaantuisi opiskelunsa. Huomionarvoista on myös se, että kyselyyn osallistuivat etenkin ne opiskelijat, joilla on kone ja verkkoyhteys kotonaan.

Luvussa 6 kuvailtiin Sastamalan koulutuskuntayhtymän työnjohtokoulutukseen liittyvää verkko-opiskelukokeilua. Kokeilussa vahvistui käsitys verkko-opetuksen työläydestä opettajalle. Prosessin sujuminen edellyttää tekniikan toimimista. Jos opiskelijat eivät pääse tekemään verkkotehtäviä, he hätäntyvät. Opettaja joutuu puolestaan pyytämään apua tekniseltä tuelta. Jos apua ei saa, opettaja joutuu pitämään yhteyttä jokaiseen oppilaaseen erikseen eri välineillä. Tässä valossa verkko-opetus vie opettajalta paljon aikaa, kun sitä vertaakaan perinteiseen lähiopetukseen.

Sosiaalinen media koulutuksellisenä välineenä on ajankohtaisempi kuin koskaan. Etäopiskelumahdollisuuksien ja -palvelujen kehittäminen on tärkeä osa tietoyhteiskuntaa, sillä se tukee osaltaan elinikäistä oppimista ja koulutuksellista demokratiaa. Suomalainen tietoyhteiskunta kehittyi niin merkittävästi viime vuosikymmenellä, että voidaan puhua kansallisesti elintärkeästä hankkeesta, jonka kehitys on taloudellisen laskusuhdanteen vuoksi vauhdilla. Laman vuoksi verkko-opetus on jäämässä vaille sitä koulutuspoliittista ohjausta

ja rahoitusta, jota kansainvälisesti korkeatasoisen tietoyhteiskunnan kehittäminen ja ylläpitäminen edellyttävät. (Hänninen 2009.)

Sosiaalisen median opetuskäyttö nostattaa ristiriitaisia tunteita. Tämä kävi ilmi sosiaalista mediaa koskevissa tilaisuuksissa, joissa opettajat esittivät kirpeitä puheenvuoroja netin liikakäytön vuorovaikutustaitoja näivettävästä vaikutuksesta nuoriin. Opettaja voi kokea toisten opettajien leikkivän sosiaalisella medialla sillä välin, kun toiset opettajat tekevät oikeat työt. Onko kyse muutosvastarinnasta? Mahdollisesti opettajat kokevat, että heidän pitäisi kyselemättä ja omalla ajallaan omaksua asia, joka muuttaa tutut rutiinit sekä opettajan ja opiskelijan välisen vuorovaikutuksen luonteen ja jonka opetuksellisesta palvelevuudesta he eivät ole varmoja.

Sosiaalisen median käyttö opetuksen tukena ei välttämättä uudista pedagoista ajattelua tai poista opetuksen ongelmia. Välineestä ei voi suoraan päätellä, mitä opetusmenetelmää tulisi käyttää. Opetus on tilannesidonnaista verkossakin. Sosiaalinen media tarjoaa uudenlaisen mahdollisuuden ymmärtää oppiminen aiempaa monipuolisemmin ja kehittää mielenkiintoisia tapoja oppia.

Kehittämishankkeen aikana selvisi opettajien ja opiskelijoiden verkkotaitojen heterogeenisuus. Tämä liittyy siihen, minkä verran työ- ja opiskelupaikoilla hyödynnetään uutta tietoa ja viestintäteknologiaa. Uusia välineitä, kuten sosiaalista mediaa, kokeilevat ja käyttävät oppilaitokset ovat ennen pitkää paremmassa asemassa kuin verkkoa vähän opetuksen tukena käyttävät. Opettajankoulutusohjelmiin ja oppilaitoksiin pitäisikin luoda runsaasti luontevia tilaisuuksia opiskella sosiaalisen median käyttöä.

LÄHTEET

- Anttila, Pirkko 2009. Tutkimusaineistot tietämyksen lähteinä. Mitä tutkimusaineistolla tarkoitetaan? Mitä informaatiota aineistot välittävät? Powerpoint-esitys. [Viitattu: 10.9.2009] Saatavilla: http://www.ulapland.fi/includes/file_download.asp?deptid=17678&fileid=8134&file=20060307130545.ppt
- Assola-Virta, Eija 2009. Etäopettaja yksin (t)yössään. Millainen on sivutoimisen etäopettajan kokema työhyvinvointi? Työyhteisön ja henkilöstön osaamisen PD-koulutusohjelma. PD-työ. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Julkaisematon käsikirjoitus.
- EduFinland 2009. Virtuaalimaailma Second Lifessa. [Viitattu:29.10.2009] Saatavilla: <http://slurl.com/secondlife/EduFinland/118/136/24>
- Erkkola, Jussi-Pekka 2008. Sosiaalisen median käsitteestä. Taideteollinen korkeakoulu, Medialaboratorio. [Viitattu: 26.10.2009] Saatavilla: http://erkkola.net/sosmed_kasite_erkkola.pdf
- Etäcafé 2009. Kansanvalistusseuran Etäopiston opistolaisten kohtaupaikka internetissä. [Viitattu: 30.10.2009] Saatavilla: <http://kvs.moodle.fi/>
- Haaparanta, Heikki 2007. Tietokoneistako virtaa perusopetuksen opettajille. Raportti opettajista ja teknologian käytöstä nyt ja tulevaisuudessa. Tampereen teknillinen yliopisto. Porin yksikkö. Hankeraportti. [Viitattu: 13.5.2009] Saatavilla: <http://amc.pori.tut.fi/ope/raportti4.pdf>
- Hakkarainen, Kai, Lonka, Kirsti & Lipponen, Lasse 1999. Tutkiva oppiminen –Älykkään toiminnan rajat ja niiden ylittäminen. Helsinki: WSOY.
- Hakkarainen, Kai, Lonka, Kirsti & Lipponen, Lasse 2004. Tutkiva oppiminen. Järki, tunteet ja kulttuuri oppimisen sytyttäjinä. Helsinki: WSOY.
- Hannula, Petri & Mattheiszen, Mirkka 2007. Etäcafé –Asiakastutkimus. Kansanvalistusseuran Etäopisto. Orivesi: Kansanvalistusseura. [Viitattu 23.10.2009] Saatavilla: http://etaopit.pp.fi/etacafe/asiakastutkimus_web.pdf
- Heinonen, Sirkka 2009. Sosiaalinen media. Avauksia nettiyhteisöjen maailmaan ja vuorovaikutuksen uusiin muotoihin. TUTUeJULKAISUJA 1/2009. Helsinki: Tulevaisuuden tutkimuskeskus.
- Helmi 2009. Virtuaalinen koululaisten reissuvihko. [Viitattu 23.10.2009] Saatavilla: www.helmi.fi
- Hintikka, Kari 2007. Web 2.0 -johdatus internetin uusiin liiketoimintamahdollisuuksiin Helsinki: TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry:n julkaisusarja (pdf) [Viitattu 23.10.2009] Saatavilla: http://www.tieke.fi/mp/db/file_library/x/IMG/20815/file/julkaisu_28.pdf

- Hintikka, Kari 2009. Sosiaalinen media aktivoivan oppimisen välineenä –hankeraportti 2008. Jyväskylän yliopisto. [Viitattu: 26.10.2009] Saatavilla: <http://kans.jyu.fi/aineistot/raportit/JY-Sosiaalinen-media-2008-loppuraportti.pdf>
- Hänninen, Tuomo 2009. Tietoverkkojen käyttö opiskelussa ja opiskelupaikan valinnassa. Keskustan välikysymys eduskunnan puhemiehelle 22.10.2009. [Viitattu: 27.10.2009] Saatavilla: http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/kk_868_2009_p.shtml
- Ihanainen, Pekka 2002. Aikuisopettaja ja verkko-opiskelun vaatimukset. Artikkeliteoksessa Pekka Sallila & Anita Malinen (toim.) Opettajuus muutoksessa. Aikuiskasvatuksen 43. vuosikirja. Helsinki: Kansanvalistuseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura, 152–186.
- Joutsenvirta, Taina & Kukkonen, Arja (toim.) 2009. Sulautuva opetus -uusi tapa opiskella ja opettaa. Palmenia-sarja 2009/55. Helsinki: Gaudeamus.
- Joutsenvirta, Taina 2006. Vuorovaikutteinen opetus ja oppiminen verkossa. Blogi-kirjoitus. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. [Viitattu: 25.10.2009] Saatavilla: <http://www.valt.helsinki.fi/blogs/ovtl/index.htm>
- Junttila, Jaana & Karjalainen, Anna-Liisa 2009. Tampereen ammatillinen opettajakorkeakoulu TAOKK. Second Life opetus- ja oppimisympäristönä opiskelijoiden kokemana. Kehittämisyhteistyön raportti. [Viitattu 23.10.2009] Saatavilla: [http://www.piramk.fi/cms/mm.nsf/lupgraphics/Second%20Life%20opetuksessa_Karjalainen_Junttila.pdf/\\$file/Second%20Life%20opetuksessa_Karjalainen_Junttila.pdf](http://www.piramk.fi/cms/mm.nsf/lupgraphics/Second%20Life%20opetuksessa_Karjalainen_Junttila.pdf/$file/Second%20Life%20opetuksessa_Karjalainen_Junttila.pdf)
- Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2005. Oppimisen taidot. [Viitattu:24.9.2008] Saatavilla: <http://www.vte.fi/opiskelu/merkitys.htm>
- Kalliala, Eija & Toikkanen, Tarmo 2009. Sosiaalinen media opetuksessa. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.
- Kalliala, Eija 2002. Verkko-opettamisen käsikirja. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.
- Kallioniemi, Marja 2009. Lehtorin haastattelu 16.9.2009. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu (PIRAMK). Ikaalinen.
- Kansanen, P. 2003. Opetuksen ja opiskelun tuki. Opetusprosessin osat. Opettajan Tehosalkku vuodesta 2003. Pohjautuu esitykseen: Yliopisto-opetuksen suunnittelu. YOOP-lähipäivillä 7.1. TTK. Dipoli. [Viitattu: 26.10.2009] Saatavilla: http://opetuki.tkk.fi/p/tehosalkku/mina_opettajana/opettajana_kehittyminen/opetusprosessin_osat.htm
- Kasvi, Jyrki J. 2007. Poliitikkojen blogi-intro. Helsingin sanomat 12.8.2007.
- Koli, Hanne 2008. Verkko-ohjauksen käsikirja. Saarijärvi: Finn Lectura.
- KOTE 2009. Koulutus ja työelämä kohtaavat -hanke 2008–2011. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu (PIRAMK).

Kynsilehto, Minna 2005. Tietotekniikan pelko opetuksessa. Artikkeliteoksessa Marjomaa, Esko & Marttunen, Miika 3.11.2009. Kognitiivisen verkkopedagogiikan erityiskysymyksiä. Joensuun Yliopistopaino, 168–182.

Laitinen, Kirsi & Rissanen, Marko 2007. Virtuaalisia yhteisöjä, ajatuksia ja avoimuutta. Sosiaalinen media oppimisen ja opetuksen tukena (SMOOT-hanke). Kuopion yliopisto. Oppimiskeskus.

Lietsala, Katri & Sirkkunen, Esa 2008. Social Media: Introduction to the tools and processes of participatory economy. Painettu kirja ja wiki. Hypermedialaboratorio. Tampereen yliopisto.

Lietsala, Katri 2008 A. Luento Tietopäivillä 29.9. Helsinki. Ravintola Sipuli. [Viitattu 1.11.2009] Saatavilla:
<http://www.tietoasiantuntijat.fi/tietopaivat/fi/cfmldocs/index.cfm?CFID=26583571&CFTOKEN=79493584>

Lietsala, Katri 2008 B. Pedagogisia verkkoja kokemassa. Luento 10.10.2008. Turku. [Viitattu 23.7.2009] Saatavilla:
http://www.tkk.utu.fi/taydennyskoulutus/kasvatus/pedagogisia_verkkoja_kokemassa/Materiaalit2008.html

Mattheiszen, Mirkka 2006. Etäcafé 3. Jatkohankkeen raportti. Kansanvalistusseuran Etäopisto. Orivesi. [Viitattu 23.10.2009] Saatavilla:
http://etaopit.pp.fi/etacafe/asiakastutkimus_web.pdf

Mattheiszen, Mirkka 2009. Etäcafé 4. Jatkohankkeen raportti. Kansanvalistusseuran Etäopisto. Orivesi. [Viitattu 23.10.2009] Saatavilla:
http://etaopit.pp.fi/etacafe/asiakastutkimus_web.pdf

Melakoski, Cai, Sirkesalo, Sohvi & Tirronen, Helena 2007. "Himottaa, mutta pelottaa?" - Suomalaisen sisältötuotantoalan näkemyksiä osallistumistaloudesta ja sosiaalisesta mediasta (pdf) Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Parteco-hankkeen osaraportti. [Viitattu 23.10.2009] Saatavilla:
http://www.tamk.fi/kirjasto/b_raportteja_attchmt/Parteco_selvitys2007_MelSirTir.pdf

Multisilta, Jari 2008. eProSAMK. Blogikirjoitus 26.3.2008. [Viitattu 23.10.2009] Saatavilla:
<http://hui01.bh.spt.fi/samk/epro.nsf/blogsnew/F46CEE3995E0B509C22573D90028E4B0>

O'Reilly, Tim 2005. What is Web 2.0? Artikkeliteoksessa. [Viitattu 4.10.2009] Saatavilla:
<http://oreilly.com/web2/archive/what-is-web-20.html>

OPH 2005. Opetushallitus. Verkko-opetuksen kehittäminen ja vakiinnuttaminen lukiokoulutuksessa, ammatillisessa peruskoulutuksessa ja aikuiskoulutuksessa sekä vapaassa sivistystyössä. Työryhmän raportti 21.4.2005 [Viitattu 23.10.2009] Saatavilla:
<http://209.85.135.132/search?q=cache:CIaYiriIkJAJ:www.edu.fi/julkaisut/verkkooetus.pdf>

Opetushallitus 2009. Edu.fi Vapaan sivistystyön oppimisympäristöjen kehittäminen. [Viitattu 9.9.2009] Saatavilla: <http://www.edu.fi/page.asp?path=498,49890,86449,86918>

OPM 2006. Opetusministeriö. Euroopan unioni kannustaa nuoria aktiiviseen kansalaisuuteen. [Viitattu 23.10.2009] Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/EU-asiat/Finnish_EU_Presidency_2006/Ajankohtaista/nuoriso.html?lang=fi

Otala, Leena & Pöysti, Kaija 2008. Wikimaniaa yrityksiin. Porvoo: WSOY.

Pedró, Francesc 2006. The New Millennium Learners. EU eLearning Conference. Espoo. July 2006 [Viitattu 4.9.2009] Saatavilla: http://www.oecd.org/document/10/0,3343,en_2649_35845581_37171914_1_1_1_1,00.html

Punie, Yves & Carneiro, Roberto (toim.) 2009. eLearning Papers no.16 [viitattu 4.9.2009] Saatavilla <http://www.elearningpapers.eu/index.php?page=home&lng=fi>

Sektori. Reuters. MySpace to cut two-thirds of global workforce. MySpace sanoo irti 2/3 työntekijöistään. Uutinen 24.6.2009. [Viitattu 22.7.2009] Saatavilla: http://sektori.com/uutinen/myspace-irtisanoo-2_3-ty%C3%B6ntekij%C3%B6ist%C3%A4n/8893_sektori.com,

SMOOT 2007. Sosiaalinen media opetuksen ja oppimisen tukena (Smoot) -hanke. Hankkeen kotisivut. [Viitattu 26.10.2009] Saatavilla: <http://www.smoot.fi/>

Sometu 2009. Sosiaalinen media oppimisen tukena –yhteisö. [Viitattu:30.10.2009] Saatavilla: <http://sometu.ning.com/>

Tella, Seppo, Vahtivuori, Sanna, Vuorento, Anu, Wager, Petra & Oksanen, Ulla 2001. Verkko opetuksessa – opettaja verkossa. Helsinki: Edita Oy.

Vadén, Tere 2008. ”Wikit Yritys Oy:ssä” SeOppi 2/2008, 12-13.

Vainionpää, Jorma 2006. Erilaiset oppijat ja oppimateriaalit verkko-opiskelussa. Acta Universitatis Tamperensis 1133. Tampereen yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Väitöskirja. [Viitattu: 13.5.2009] Saatavilla: <http://acta.uta.fi/pdf/951-44-6553-9.pdf>

Viteli, Jarmo 2009. Luento 9.6.2009. Hypermedialaboratorio. Tampereen yliopisto.

LIITTEET

Kuva: Hillervo Pohjavirta 2007

LIITE 1: SOSIAALISEN MEDIAN SANASTOA

Add-on	liitännäisohjelma
Atom	XML-kieleen pohjaava standardi verkkosyötteille ja ohjelmointirajapinnan kuvaava standardi blogien päivittämiselle.
Avatar	Käyttäjän valitsema visuaalinen hahmo, jonka voi muotoilla ja vaatettaa halumallaan tavalla; enemmän kuin pelkkä käyttäjätunnus
Blogger	www.blogger.com ; maailman ehkä ensimmäinen blogipalvelu (1999)
Blogi	sisällön tuottamisen ja julkaisemisen väline
Blogilista	www.blogilista.fi ; suomalaisten blogien hakemisto
Blogosfääri	useita blogeja linkitetty toisiinsa
Edublogs	edublogs.org; wordpress-pohjainen blogipalvelu, joka on tarkoitettu opetuksen kanssa tekemisissä oleville
Edufinland	edufinland.fi; vuokraa SecondLifessa ostamiaan maa-alueita opetus- ja tutkimustarkoitukseen
Eduspaces	opettajien sosiaalinen yhteisö

- Elgg elgg.org; avoimen lähdekoodin ohjelmisto, jonka avulla voi itse perustaa oman yhteisöpalvelunsa (opettajien yhteisö Eduspaces on toteutettu tällä)
- Facebook www.facebook.com; yhteisöpalvelu, perustettu 2004
- Flickr flickr.com; ilmainen valokuvien säilytys- ja jakopalvelu
- Folksonomia yhteisöllisesti tuotettu, avoin luokittelujärjestelmä, jonka avulla käyttäjät luokittelevat sisältöjä (kuvia, linkkejä yms.), käyttäjäperäinen luokittelujärjestelmä
- Friendster www.friendster.com; ”ensimmäinen” yhteisöpalvelu, aloitti 2002
- FriendsForSale esim. Facebookiin liitettävä liitännäissovellus, parasiitti chat chatti eli reaaliaikainen verkkokäyttö, päätekeskustelu, tapahtuu verkkosivulla pikaviestinohjelman tai IRCin kautta
- Delicious www.delicious.com; linkkien jakopalvelu, perustettu 2003
- didgijan natiivi luonnehdinta uudesta sukupolvesta, joka siirtyy tuttipullostaan suoraan kaukosäätimeen ja kännykkään; sukupolven edustajilla on syntyään taito hyödyntää tietoverkkoja monipuolisesti
- Digg digg.com; sosiaalinen uutisten suodatuspalvelu, perustettu 2004
- Diigo www.diigo.com; linkkien jakopalvelu, perustettu 2006
- Google hakupalvelu
- GoogleCalendar jaettu kalenteripalvelu
- GoogleDocs kollektiivinen toimisto-ohjelmistosovellus (dokumentit, ppt)
- GoogleEarth karttapalvelu (satelliittikuvien)
- GoogleMaps karttapalvelu (koko maailman kartat, yrityshakemistot, ajo-ohjeet)
- GoogleSites sites.google.com; kotisivujen laatimispalvelu
- Habbo www.habbo.fi, www.habbo.com; yli 13-vuotiaiden 3D-virtuaalihuone- ja chat-ympäristö, jonne voi perustaa oman huoneen, kalustuksen voi ostaa Habbo-kolikoilla, joita ostetaan esim. R-kioskilta.
- Internet Archive www.archive.org; video-, ääni-, kuvapalvelu, arkisto, tallentaa kaiken julkisesti webissä näkyvän tiedon kuukausittain. Sisältää ns. Wayback Machine-palvelun, jonka avulla voi mitä tahansa web-sivustoa katsella sellaisenaan, kuin se oli joskus menneisyydessä.
- iPod Applen suunnittelema ja markkinoima kiintolevyllinen tai flash-muistillinen musiikkisoitin, voidaan käyttää ulkoisena kiintolevynä
- IRC Internet Relay Chat; suomalaisen Jarkko Oikarisen kehittämä hajautettu pikaviestijärjestelmä (1988)
- IRCGalleria irc-galleria.net; yhteisö, kuvapalvelu, yli 12-vuotiaille (2000)
- iTunes www.apple.com/itunes; Applen julkaisema mediatoistin ja siihen liittyvä multimedialinen verkkokauppa
- Jaiku jaiku.com; mikroblogauspalvelu (suomalaisten kehittämä), jaiku-viesti on korkeintaan 160 merkkiä, suosii kännykkää alustana; kts. mikroblogaus, Twitter
- Kollektiivituotanto, joukkotuotanto, esim. SecondLife, Habbo, Star Wreck
- Last www.last.fm; musiikin kuuntelun yhteisöpalvelu
- LeMill lemilla.net; oppimateriaalivaranto, yhteisö opettajille, kaikki materiaali on Creative Commons BY-SA -lisenssin alaisena, suomenkielinen, myös suomenkielistä materiaalia
- LindenDollar rahayksikkö SecondLife virtuaalimaailmassa, ostetaan luottokortilla
- LindenLabs SecondLifen perustajayhtiö; myy maata SecondLifeen ja toimii pankkina
- LinkedIn www.linkedin.com; bisneskontaktien sosiaalinen yhteisöpalvelu, verkosto

Parasiitti	kolmannen osapuolen tarjoama liitännäisohjelma, joka tuo käyttäjien haluja lisäominaisuuksia itse pääsovelluspalveluun, esim. Facebookissa on paljon tällaisia
Mash-Up	sisältövirta; useiden palvelujen tietoja ja tietokantoja yhteishauulla tuloksena antava palvelu (myös musiikkien yhdistelyä ja muuntelua)
Messenger, MSN Messenger (Windows Live Messenger), ”mese”	webmessenger.msn.com; Microsoftin pikaviestin (1999)
Mikroblogaus	päätelaitteena tietokoneen selain tai kännykkä, lyhyet viestit (l. ”tweetit”), kuten Jaiku, Twitter
MySpace	www.myspace.com ; yhteisöpalvelu, kuten Facebook
Ning	www.ning.com ; pieniyhteisöpalvelu, jossa kuka tahansa saa perustaa oman julkisen tai yksityisen yhteisön
omasana	omasana.fi; Sanoman tarjoama blogi- ja yhteisöpalvelu
pbwiki	pbwiki.com; PeanutButterWiki, tarjoaa ilmaiseksi wikipalvelua yksityishenkilöille, yrityksille sekä opetuskäyttöön, ei mainoksia, muokkausoikeudet määriteltävissä käyttäjille tarkoin (varmistaa siis tiettyjen osien editoimattomuuden esim. opetuskäytössä)
Photobucket	photobucket.com; kuvienjakopalvelu (2003)
Podcast, Podcasting, tulee sanoista iPod ja broadcasting	tilauspohjaista äänitiedostojen julkaisua verkossa Podcastin pitäjä julkaisee RSS- tai Atom-syötettä, jossa on tiedot julkaistuista äänitiedostoista. Kuuntelijalla on ohjelma, joka seuraa syötteen päivittymistä ja automaattisesti lataa sen perusteella tiedostot myöhemmin kuunneltavaksi. Kuuntelu voi tapahtua tietokoneella, MP3-soittimella tai muulla mobiililaitteella
RockYou	parasiittiohjelma
RSS	Really Simple Syndication - joukko verkkosyötemuotoja, joita käytetään usein päivittyvän digitaalisen sisällön julkaisemiseen. Tällaista sisältöä ovat esimerkiksi blogit, uutiset ja podcastit.
AmazonGrapewine	parasiittiohjelma
SecondLife	www.secondlife.com ; virtuaalimaailma (2003) K-18
SlideShare	www.slideshare.net ; diaesitysten jakopalvelu, voi käyttää oman esityksen pitämiseen tai jo pidetyn esityksen katsomiseen jälkeensä (tallenne max.50Mt)
Skype	skype.com; pikaviestintä, voip-puhelu, audioneuvottelu, videopuhelu, kaikki samassa; nettipuhelin (virolaista alkuperää)
Syöte	Käyttäjä tilaa syötteen antamalla lukijalleen linkin syötteeseen, jonka lukija-ohjelma voi tarkistaa uuden sisällön varalta (blogia tms. päivitetty)
Sisältövirta	mashup; aiemmin uutissivua, blogia tai muuta säännöllisesti päivitettävää verkkosivua seuraavan piti käydä kyseisellä sivulla kurkistamassa, onko uusia juttuja ilmestynyt. Nyt otsikkosyötteen avulla tieto uusista merkinnöistä tulee lukijan haluamaan paikkaan aivan kuin tilattu lehti omaan postilaatikoon. (http://sosiaalinenmedia.googlepages.com/sivu11)
Tag,Tägi	avainsana, kirjanmerkki
Twitter	twitter.com; mikroblogauspalvelu, yhteisö; kts. Jaiku, mikroblogaus
UGC	user-generated content – käyttäjän tuottama sisältö
UCC	user-created content – käyttäjän luoma sisältö
UDC	user-driven content – käyttäjä kopioi sisällön (kuvan, tekstin tms.) jostakin verkkopalvelusta ja siirtää sen johonkin toiseen palveluun

URL	Uniform Resource Locator, merkkijono, jolla kerrotaan tietyn tiedon paikka www-sivustolla internetissä (vrt.URI, uniform resource identifier, merkkijono, jolla kerrotaan tietyn tiedon paikka)
web 1.0 ja web 2.0	eroavat toisistaan (O'Reillyn mukaan, Melakoski yms. 2007), tässä muutamia piirteitä:
web 1.0	ensimmäisen sukupolven web oli sovelluskeskeinen, palvelut olivat vielä kahdenkeskisiä. Tietokantakeskeisyys. Ohjelmistoversioiden julkaiseminen ja ohjelmiston päivittäminen oli ohjelmistotalon elinehto.
web 2.0	toisen polven webille ominaista palvelukeskeisyys, resurssien hajauttaminen (tiedoston jakaminen vertaisverkossa), Web 2.0:n erityispiirre on, että palvelut paranevat mitä enemmän käyttäjiä palvelulla on. Wikit yleisesti valjastavat kollektiivisen älyn, tyypillistä myös käyttäjäperäinen luokittelu, folksonomia. Web 2.0:ssa kysymys tietokantojen yhdistämisestä, kuka omistaa tiedot? Ei ohjelmistoversioita, vaan jatkuva beta-version kehittäminen, käyttäjien haluamia ominaisuuksia kehitetään, 'turhat' ominaisuudet karsitaan pois.
Verkkosyöte	web feed – päivittyvän tiedon välitystapa, käyttäjä voi tilata tiedon siitä
Wetpaint	www.wetpaint.com ; wikipalvelu, minne kuka tahansa voi perustaa oman wikin
Wiki	sisällön tuottamisen ja julkaisemisen väline
Wikibooks	en.wikibooks.org (2003); fi.wikibooks.org(suom.versio 2004); Wikikirjasto, oppimateriaalivaranto; tarkoituksena koota kattava monikielinen kokoelma oppi- ja ohjekirjoja
Wikimedia Commons	commons.wikimedia.org; wiki, kuvapalvelu, audiopalvelu, videopalvelu; wikimediasäätiön ylläpitämä; Commons on hyvä lähde esim. opetusmateriaalin kuvittamiseen ja elävöittämiseen, sillä aineisto on perusteellisesti tarkastettua ja turvallista käyttää Aineisto on julkaistu joko julkiseen käyttöön (public domain) GFDL:llä (GNU Free Documentation License) CC BY (Creative Commons By Attribution) tai CC BY-SA (Creative Commons By Attribution-Share Alike)-lisensseillä. Materiaalin alkuperäinen tekijä on manittava.
Wikipedia	en.wikipedia.org; fi.wikipedia.org; wiki, yksityishenkilöiden vapaaehtoisesti tuottama sanakirja, englanniksi jo yli 2,5 miljoonaa artikkelia, suomeksi lähes 200.000 artikkelia.
wikispaces	www.wikispaces.com ; wikipalvelu, jonne voi perustaa oman wikin (max. 2Gt), on hyvin suosittu opetuskäytössä: alle 12-vuotiaiden opetuskäytössä yli 100.000 wikiympäristöä, mainoksettomia
wikiversity	en.wikiversity.org; fi.wikiversity.org; Wikiopisto; Wikimediasäätiön opetuksen keskittämä wikipalvelu; sisältää oppimateriaalia ja projektikuvauksia, opintopiirejä, kursseja, itseopiskelukursseja (vrt.wikibooks, jossa oppikirjoja wikimuodossa)
Virtuaalimaailma	3D-mallinnettu ympäristö, jossa voi toimia ja tehdä kaikkea samaa kuin oikeassa elämässä; esim. SecondLife, Habbo. Virtuaalitodellisuuteen perustuva ympäristö, jossa ympäristön jäsenet tai asukkaat ovat virtuaalisesti läsnä. Virtuaaliympäristön omistaja ei kuitenkaan tuota kaikkea sisältöä, vaan se tehtävä on annettu virtuaalimaailman asukkaille; virtual world, tai MUVE, multi-user virtual environment
Wordpress	wordpress.com; wordpress.org; blogipalvelu, blogiohjelmisto

WoW	World of Warcraft, www.worldofwarcraft.com ; monipelattava nettiroolipeli (2004), eng. MMORPG, massively multiplayer online role-playing game
Vuodatus	vuodatus.net; suomalainen blogipalvelu (Tuomas Rinta 2004)
Yahoo!Messenger	messenger.yahoo.com; pikaviestintä, voip-puhelu, toimii yhdessä MSN-verkoston kanssa
YouTube	www.youtube.com ; videopalvelu, yhteisö (2005); videoita voi katsella ilmaiseksi, mutta videoiden kopiointi sivustolta on kielletty
XML	eXtensible Markup Language, rakenteellinen merkintä- eli kuvauskieli

LIITE 2: Kysely toisen asteen oppilaitoksen opettajille

Saate

Hyvä etäopettajakollega!

Olen kiitollinen, jos sinulla on hetki aikaa vastata kyselyyn, joka on osa lopputyötäni Tampereen ammatilliseen opettajakorkeakouluun. Työn aiheena on verkon opetuskäyttö. Teen työtä opettajaopiskelija Tiina Wickman-Viitalan ja Marja Sundström-Pullisen kanssa. Käsittelemme vastaukset luottamuksellisesti ja nimettömänä.

Vastaa kysymyksiin sen kokemuksen ja näkemyksen perusteella, mikä sinulla on. Kysymyksiin ei ole oikeita tai vääriä vastauksia. Avoimiin kysymyksiin toivoisin pitkiä vastauksia!

Jos linkki ei aukea, laita minulle viesti osoitteeseen hillervo.pohjavirta@etaopisto.fi, niin lähetän sinulle kyselyn kirjepostina.

Vastaa kyselyyn viimeistään perjantaina 29.5.2009.

Kiitos vaivannäöstäsi!

Ystävällisin terveisin etäopettaja Hillervo Pohjavirta

PS: Kyselyssä esiintyy sana *sosiaalinen media*. Tässä on yksi määritelmä sille: Sosiaalinen media toimii internetissä. Sen sisällöt ovat usein käyttäjien itsensä tuottamia. Se koostuu tehtävistä, yhteisöistä ja verkko-tekniologioista ja sisällöistä. Olennaista on käyttäjien osallistuminen, avoimuus, keskustelu, yhteisöt ja verkottuminen. (Soveltaen: Pirjo Näkki, VTT:n sosiaalisen median ja käyttäjäkeskeisen suunnittelun tutkija)

Tausta

1. Sukupuoli: 1 Nainen 2 Mies

2. Ikä: _____ vuotta

3. Ala jolla toimit etäopettajana

- 1 Kirjoittaminen
- 2 Kasvatus ja psykologia
- 3 Kielet
- 4 Kuvataide
- 5 Yritys- ja yhdistystoiminta
- 6 Musiikki

4. Opetuskokemusta: noin _____ vuotta

5. Kokemusta verkko-opetuksesta _____ vuotta

Verkon käyttö

Ole ystävällinen ja vastaa seuraaviin tietotekniikan käyttöäsi koskeviin kysymyksiin **sen kokemuksen ja näkemyksen perusteella**, mikä sinulla on.

1. Kuinka **tuttu** ”verkko” eli internet ja seuraavat sosiaalisen median välineet on sinulle?

Valitse tilannettasi parhaiten kuvaava vaihtoehto.

	Ei tuttu enkä käytä	Jotenkin tuttu, mutta en käytä	Tuttu, käytän silloin tällöin	Hyvin tuttu, käytän säännölli- sesti
	1	2	3	4
a) Sähköposti				
b) Internetin hakupalvelut (esim. Google)				
c) Asioimispalvelut (esim. pankki, viranomaiset, kirjasto)				
d) Ohjelmien ja/tai musiikin lataaminen verkosta				
e) Verkkokurssin tekeminen ja/tai kurssilla opettaminen				
f) Verkkokurssilla opiskeleminen				
g) Oppimisympäristöt (esim. WebCT, Optima, Moodle)				
h) Etäopistolaisten kohtauspaikka Etäcafé				
i) Sisällöntuottamis- ja julkaisuvälineet (esim. blogit, wikit ja podcastit)				
j) Sisältöjen jakamisvälineet (esim. YouTube, del.icio.us, kuva-albumit)				
k) Sosiaaliset verkostoitumispalvelut (esim. Facebook, IRC-Galleria, MySpace)				
l) Virtuaalimaailmat (esim. Second Life, Habbo Hotel)				
m) Liitännäiset (esim. GoogleMaps, Amazon)				
n) Yhteydenpitovälineet (esim. Skype, Messenger, Connect Pro)				

Verkon käyttö opetuksen tukena

2. Miten paljon käytät ”verkkoa” eli internetiä ja seuraavia sosiaalisen median välineitä **opetuksesi tukena**?

Mieti kaikkea opetustasi valmisteluineen.

	En käytä lainkaan	Olen joskus kokeillut	Käytän silloin tällöin	Käytän säännölli- sesti
	1	2	3	4
a) Sähköposti				
b) Internetin hakupalvelut (esim. Google)				
c) Asioimispalvelut (esim. pankki, viranomaiset, kirjasto)				
d) Ohjelmien ja/tai musiikin lataaminen verkosta				
e) Verkkokurssin tekeminen ja/tai kurssilla opettaminen				
f) Verkkokurssilla opiskeleminen				
g) Oppimisympäristöt (esim. WebCT, Optima, Moodle)				
h) Etäopistolaisten kohtauspaikka Etäcafé				
i) Sisällöntuottamis- ja julkaisuvälineet (esim. blogit, wikit ja podcastit)				
j) Sisältöjen jakamisvälineet (esim. YouTube, del.icio.us, kuva-albumit)				
k) Sosiaaliset verkostoitumispalvelut (esim. Facebook, IRC-Galleria, MySpace)				
l) Virtuaalimaailmat (esim. Second Life, Habbo Hotel)				
m) Liitännäiset (esim. GoogleMaps, Amazon)				
n) Yhteydenpitovälineet (esim. Skype , Messenger, Connect Pro)				

3. Mikä asiat **hillitsevät** tai **estävät** sinua käyttämästä verkkoa oman opetuksesi tukena?

	Ei lain- kaan 1	Jossain määrin 2	Melko usein 3	Hyvin usein 4
a) Pelkään työmääräni kasvavan				
b) Atk-taitoni ovat riittämättömät				
c) Tietosuojan puutteet Internetissä				
d) Pelkään jääväni ”koukkuun”				
e) Minulta puuttuu käyttökokemusta				
f) Olen jo nyt liikaa verkossa				
g) Opettamani asia ei vaadi sitä				
h) Opiskelijani eivät vaadi sitä				
i) En näe, miten verkkoa voisi käyttää opetuksessa				
j) Minulla on huonoja kokemuksia verkon käytöstä				
k) Minulla ei ole aikaa tutustua asiaan				
l) Minulla ei sopivia laitteita				

4. Mitkä asiat ovat tai olisivat omiaan **innostamaan** sinua käyttämään verkkoa opetuksesi tukena?

	Ei lain- kaan 1	Jossain mää- rarin 2	Melko usein 3	Hyvin usein 4
a) Etäopiston kannustus				
b) Etäcafélaisten vertaistuki				
c) Ammattijärjestön tuki				
d) Palkan saaminen verkonkäytön opettelusta				
e) Opiskelijoitteni tarpeiden muuttuminen				
f) Omien atk-taitojeni paraneminen				
g) Toisten opettajien tuki				
h) Yhteisprojektit työssä				
i) Harrastuksista ja muista töistä oppimani taidot				
j) Selkeä ammatillinen hyöty käytöstä				
k) Konkreettiset esimerkit käyttötavoista				
l) Kurssien käyminen				

5. Miten käytät verkkoa apuna opetuksessasi? Kerro myös, mitä välineitä käytät.

6. Miten verkkoa olisi järkevää käyttää opetuksen tukena?

Kokemukset tietokoneen käytöstä

Seuraavassa voit halutessasi purkaa sydäntäsi kertomalla kokemuksiasi tietokoneen, internetin ja sosiaalisen median käytöstä.

7. Mitkä ovat **parhaat** kokemuksesi tietokoneen käytöstä?

8. Mitkä ovat **huonoimmat** kokemuksesi tietokoneen käytöstä?

Etäcafé

9. Etäcaféen, etäopistolaisten internetissä toimivan kohtaustilan käyttö

- 1 En ole käynyt Etäcaféssa
- 2 Olen käynyt kerran tai pari Etäcaféssa
- 3 Käyn Etäcaféssa silloin tällöin
- 4 Käyn Etäcaféssa säännöllisesti tai lähes säännöllisesti

10. Miten Etäcafé voisi parhaiten tukea sinua opettajana?

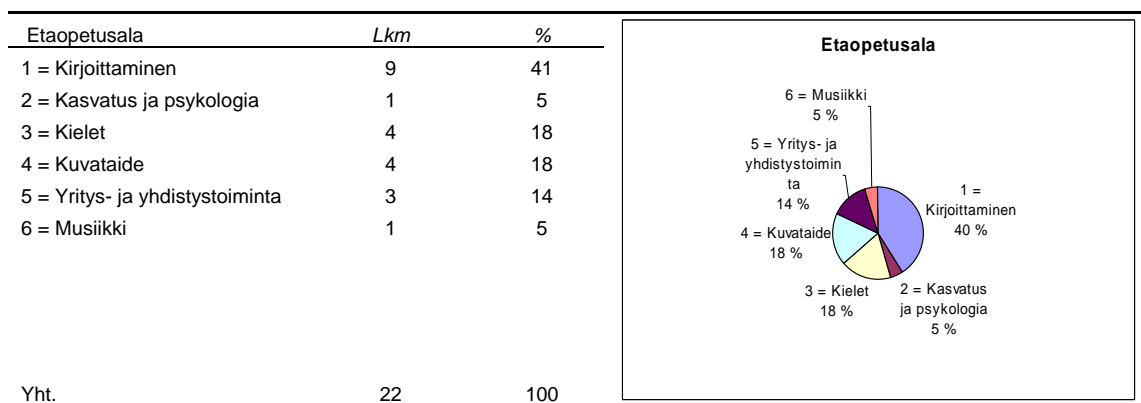
Lämmin kiitos vaivannäöstäsi!

LIITE 3: Toisen oppilaitoksen opettajille tehdyn kyselyn tulokset

Kyselyyn vastasi 44 %, 22/50:stä Etäopiston opettajasta. Kyselyyn osallistuneiden etäopettajien määrä ei oikeuta tekemään tilastollisia johtopäätöksiä, joten aineistoa on syytä tarkastella laadullisesti.

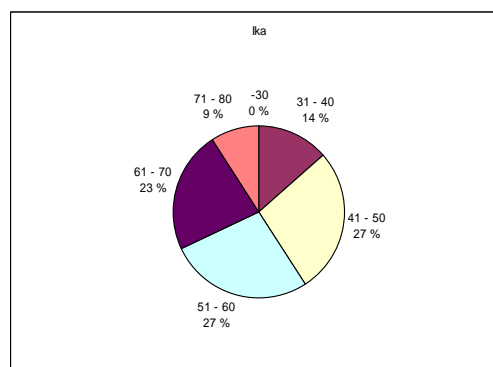
1. Vastanneiden tausta

Etäopetusala

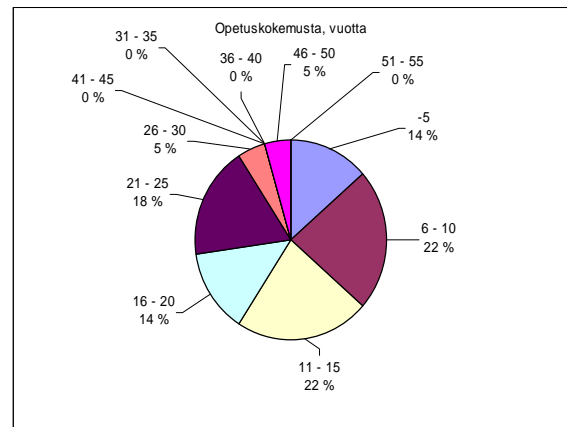
Ikä

Ikä luokittain	Lkm	%
-30	0	0
31 - 40	3	14
41 - 50	6	27
51 - 60	6	27
61 - 70	5	23
71 - 80	2	9
Yht.	22	100
Keskiarvo	53.55	

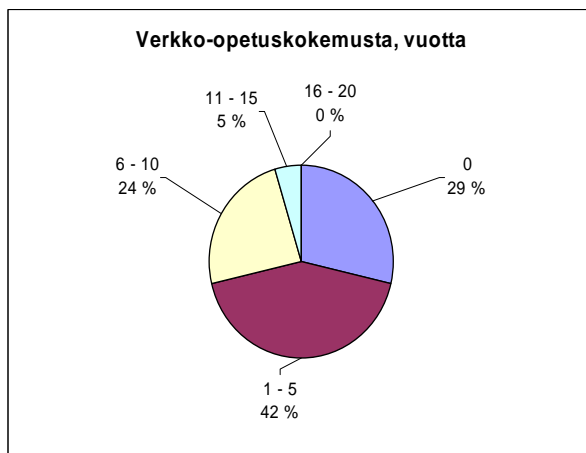
Opetuskokemus vuosina

Opetuskokemusta, vuotta	Lkm	%
-5	3	14
6 - 10	5	23
11 - 15	5	23
16 - 20	3	14
21 - 25	4	18
26 - 30	1	5
31 - 35	0	0
36 - 40	0	0
41 - 45	0	0
46 - 50	1	5
51 - 55	0	0
Yht.	22	100
Keskiarvo	16.23	

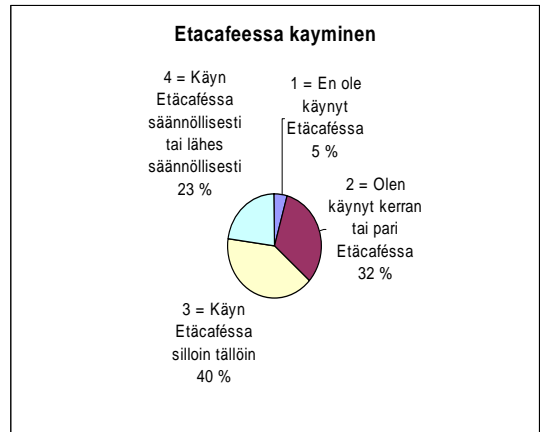
Verkko-opetuskokemus

Verkko-opetuskokemusta, vuotta		Lkm
0	0	6
1 - 5	1 - 5	9
6 - 10	6 - 10	5
11 - 15	11 - 15	1
16 - 20	16 - 20	0
Yht.	Yht.	21

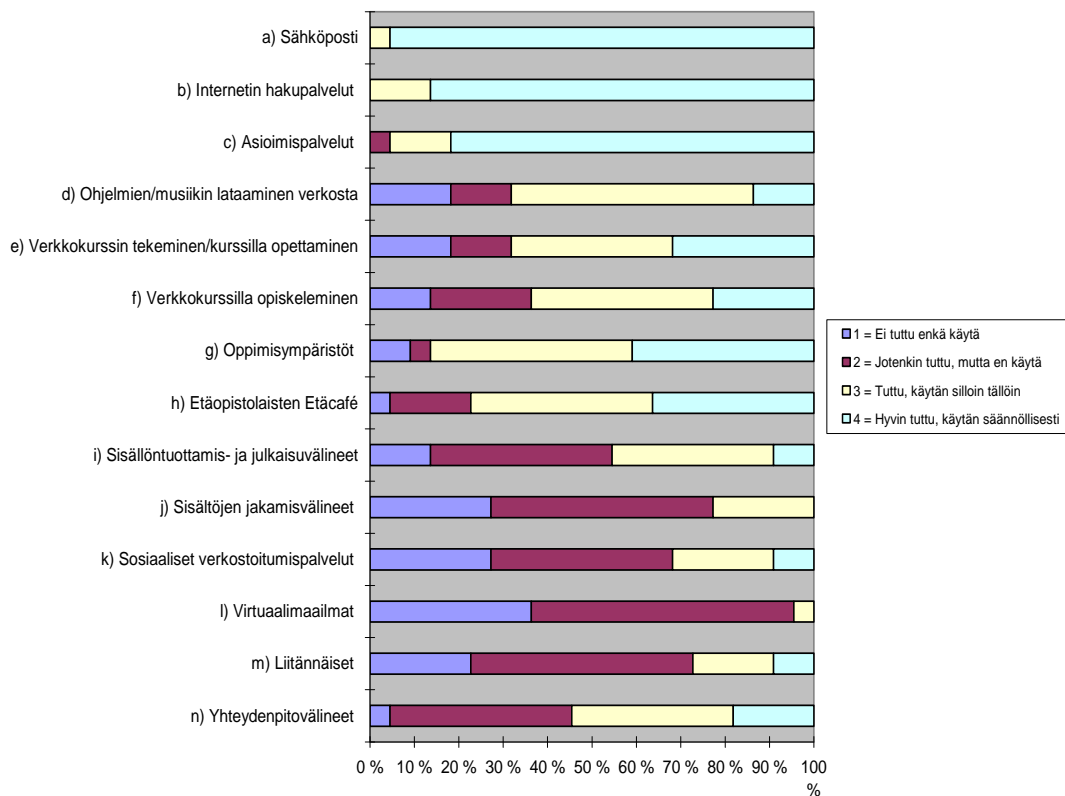
Etäcafessa käyminen

Etäopistolaisten Etäcafé- nettikohtauspaikalla käyminen	Lkm	%
1 = En ole käynyt Etäcafessa	1	5
2 = Olen käynyt kerran tai pari Etä- cafessa	7	32
3 = Käyn Etäcafessa silloin tällöin	9	41
4 = Käyn Etäcafessa säännöllisesti tai lähes säännöllisesti	5	23
Yht.	22	100

1. Etäopettajien verkkokäyttötottumukset

Kuinka tuttu "verkko" eli internet ja seuraavat sosiaalisen median välineet on sinulle?	1 = Ei tuttu enkä käytä	2 = Joten- kin tuttu, mutta en käytä	3 = Tuttu, käytän silloin tällöin	4 = Hyvin tuttu, käytän säännöllisesti	%
a) Sähköposti	0.0	0.0	4.5	95.5	100
b) Internetin hakupalvelut (esim. Google)	0.0	0.0	13.6	86.4	100
c) Asioimispalvelut (esim. pankki, viran- omaiset, kirjasto)	0.0	4.5	13.6	81.8	100
d) Ohjelmien ja/tai musiikin lataaminen verkosta	18.2	13.6	54.5	13.6	100
e) Verkkokurssin tekeminen ja/tai kursilla opettaminen	18.2	13.6	36.4	31.8	100
f) Verkkokurssilla opiskeleminen	13.6	22.7	40.9	22.7	100
g) Oppimisympäristöt (esim. WebCT, Opti- ma, Moodle)	9.1	4.5	45.5	40.9	100
h) Etäopistolaisten kohtaupaikka Etäcafé	4.5	18.2	40.9	36.4	100
i) Sisällöntuottamis- ja julkaisuvälineet (esim. blogit, wikit ja podcastit)	13.6	40.9	36.4	9.1	100
j) Sisältöjen jakamisvälineet	27.3	50.0	22.7	0.0	100
k) Sosiaaliset verkostoitumispalvelut (esim. Facebook, IRC-Galleria, MySpace)	27.3	40.9	22.7	9.1	100
l) Virtuaalimaailmat (esim. Second Life, Habbo Hotel)	36.4	59.1	4.5	0.0	100
m) Liitännäiset (esim. GoogleMaps, Amazon)	22.7	50.0	18.2	9.1	100
n) Yhteydenpitovälineet (Skype, Messenger, Connect Pro)	4.5	40.9	36.4	18.2	100

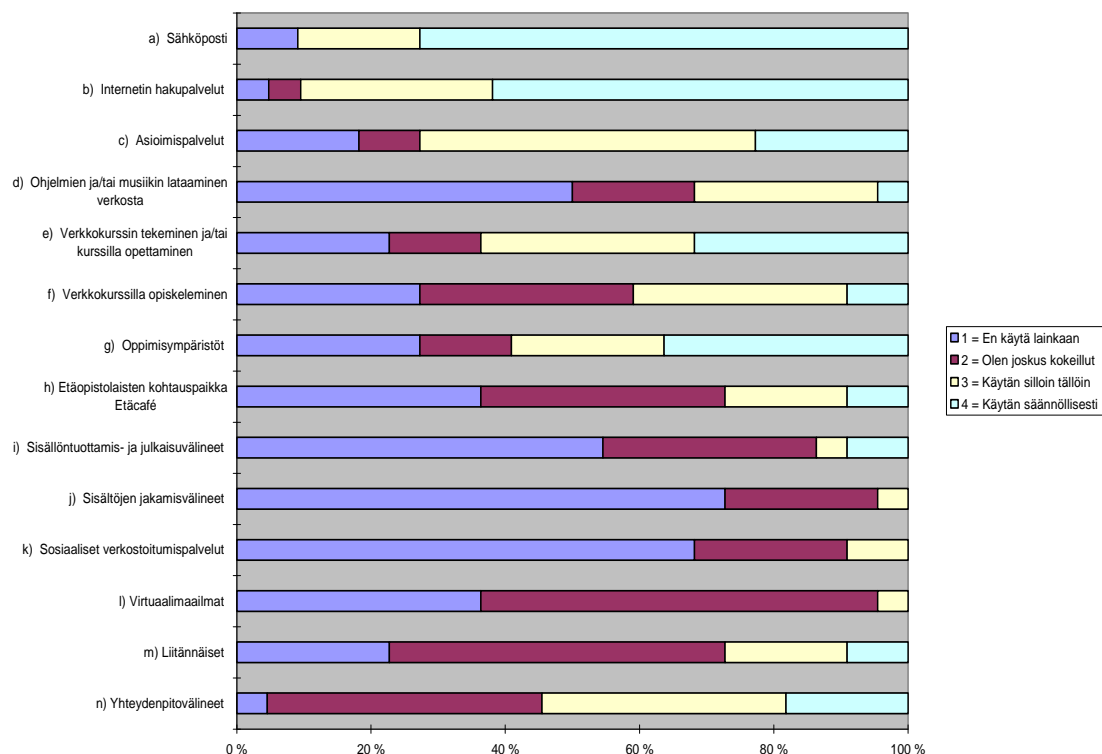
Muuttuja	Lkm	Keskiarvo	Mediaani	Keskihajonta	Minimi	Maksimi
a) Sähköposti	22	3.95	4.00	0.21	3.00	4.00
b) Internetin hakupalvelut	22	3.86	4.00	0.35	3.00	4.00
c) Asioimispalvelut	22	3.77	4.00	0.53	2.00	4.00
d) Ohjelmien/musiikin lataaminen verkosta	22	2.64	3.00	0.95	1.00	4.00
e) Verkkokurssin tekeminen/kurssilla opettaminen	22	2.82	3.00	1.10	1.00	4.00
f) Verkkokurssilla opiskeleminen	22	2.73	3.00	0.98	1.00	4.00
g) Oppimisympäristöt	22	3.18	3.00	0.91	1.00	4.00
h) Etäopistolaisten Etäcafé	22	3.09	3.00	0.87	1.00	4.00
i) Sisällöntuottamis- ja julkaisuvälineet	22	2.41	2.00	0.85	1.00	4.00
j) Sisältöjen jakamisvälineet	22	1.95	2.00	0.72	1.00	3.00
k) Sosiaaliset verkostoitumispalvelut	22	2.14	2.00	0.94	1.00	4.00
l) Virtuaalimaailmat	22	1.68	2.00	0.57	1.00	3.00
m) Liitännäiset	22	2.14	2.00	0.89	1.00	4.00
n) Yhteydenpitovälineet	22	2.68	3.00	0.84	1.00	4.00

2. Etäopettajien verkon käyttö oman opetuksen tukena

2. Miten paljon käytät "verkkoa" eli internetiä ja seuraavia sosiaalisen median välineitä opetuksesi tukena? Mieti kaikkea opetustasi valmisteluineen.

	1 = En käytä lainkaan	2 = Olen joskus kokeillut	3 = Käytän silloin tällöin	4 = Käytän säännöllisesti	%
a) Sähköposti	9.1	0.0	18.2	72.7	100
b) Internetin hakupalvelut (esim. Google)	4.8	4.8	28.6	61.9	100
c) Asioimispalvelut (esim. pankki, viranomaiset, kirjasto)	18.2	9.1	50.0	22.7	100
d) Ohjelmien ja/tai musiikin lataaminen verkosta	50.0	18.2	27.3	4.5	100
e) Verkkokurssin tekeminen ja/tai kurssilla opettaminen	22.7	13.6	31.8	31.8	100
f) Verkkokurssilla opiskeleminen	27.3	31.8	31.8	9.1	100
g) Oppimisympäristöt (esim. WebCT, Optima, Moodle)	27.3	13.6	22.7	36.4	100
h) Etäopistolaisten kohtauspaikka Etäcafé	36.4	36.4	18.2	9.1	100
i) Sisällöntuottamis- ja julkaisuvälineet (esim. blogit, wikit ja podcastit)	54.5	31.8	4.5	9.1	100
j) Sisältöjen jakamisvälineet	72.7	22.7	4.5	0.0	100
k) Sosiaaliset verkostoitumispalvelut (esim. Facebook, IRC-Galleria, MySpace)	68.2	22.7	9.1	0.0	100
l) Virtuaalimaailmat (esim. Second Life, Habbo Hotel)	36.4	59.1	4.5	0.0	100
m) Liitännäiset (esim. GoogleMaps, Amazon)	22.7	50.0	18.2	9.1	100
n) Yhteydenpitovälineet (Skype, Messenger, Connect Pro)	4.5	40.9	36.4	18.2	100

2. Miten paljon käytät ”verkkoa” eli internetiä ja seuraavia sosiaalisen median välineitä opetuksesi tukena? Mieti kaikkea opetustasi valmisteluineen.

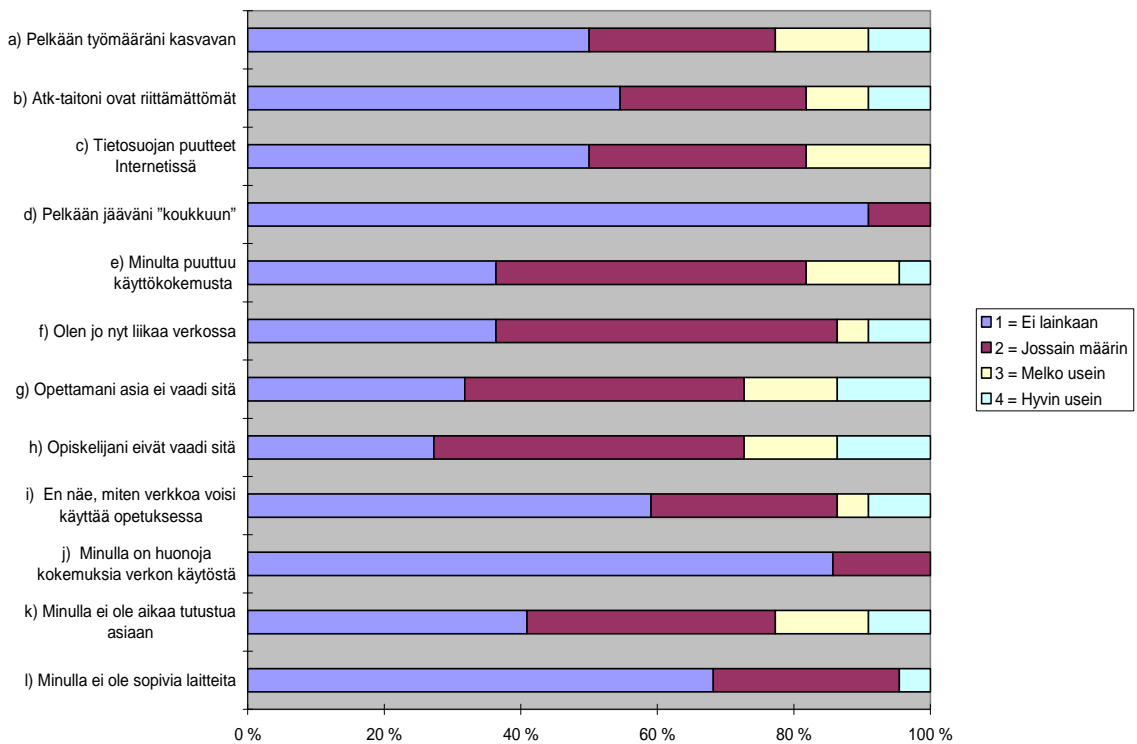

Muuttuja	Lkm	Keskiarvo	Mediaani	Keskihajonta	Minimi	Maksimi
a) Sähköposti	22	3.55	4.00	0.91	1.00	4.00
b) Internetin hakupalvelut (esim. Google)	22	3.32	4.00	1.09	0.00	4.00
c) Asioimispalvelut (esim. pankki, viranomaiset, kirjasto)	22	2.77	3.00	1.02	1.00	4.00
d) Ohjelmien ja/tai musiikin lataaminen verkosta	22	1.86	1.50	0.99	1.00	4.00
e) Verkkokurssin tekeminen ja/tai kurssilla opettaminen	22	2.73	3.00	1.16	1.00	4.00
f) Verkkokurssilla opiskeleminen	22	2.23	2.00	0.97	1.00	4.00
g) Oppimisympäristöt (esim. WebCT, Optima, Moodle)	22	2.68	3.00	1.25	1.00	4.00
h) Etäopistolaisten kohtauspaikka Etäcafé	22	2.00	2.00	0.98	1.00	4.00
i) Sisällöntuottamis- ja julkaisuvälineet (esim. blogit, wikit ja podcastit)	22	1.68	1.00	0.95	1.00	4.00
j) Sisältöjen jakamisvälineet (esim. YouTube, del.icio.us, kuva-albumit)	22	1.32	1.00	0.57	1.00	3.00
k) Sosiaaliset verkostoitumispalvelut (esim. Facebook, IRC-Galleria, MySpace)	22	1.41	1.00	0.67	1.00	3.00
l) Virtuaalimaailmat (esim. Second Life, Habbo Hotel)	22	1.14	1.00	0.35	1.00	2.00
m) Liitännäiset (esim. GoogleMaps, Amazon)	22	1.23	1.00	0.75	0.00	4.00
n) Yhteydenpitovälineet (esim. Skype , Messenger, Connect Pro)	22	1.68	1.00	0.99	1.00	4.00

3. Etäopettajien verkon opetuskäytön esteet

3. Mitkä asiat hillitsevät tai estävät sinua käyttämästä verkkoa oman opetuksesi tukena?	1 = Ei lainkaan	2 = Jossain määrin	3 = Melko usein	4 = Hyvin usein	%
a) Pelkään työmääräni kasvavan	50.0	27.3	13.6	9.1	100
b) Atk-taitoni ovat riittämättömät	54.5	27.3	9.1	9.1	100
c) Tietosuojaan puutteet Internetissä	50.0	31.8	18.2	0.0	100
d) Pelkään jääväni "koukkuun"	90.9	9.1	0.0	0.0	100
e) Minulta puuttuu käyttökokemusta	36.4	45.5	13.6	4.5	100
f) Olen jo nyt liikaa verkossa	36.4	50.0	4.5	9.1	100
g) Opettamani asia ei vaadi sitä	31.8	40.9	13.6	13.6	100
h) Opiskelijani eivät vaadi sitä	27.3	45.5	13.6	13.6	100
i) En näe, miten verkkoa voisi käyttää opetuksessa	59.1	27.3	4.5	9.1	100
j) Minulla on huonoja kokemuksia verkon käytöstä	85.7	14.3	0.0	0.0	100
k) Minulla ei ole aikaa tutustua asiaan	40.9	36.4	13.6	9.1	100
l) Minulla ei ole sopivia laitteita	68.2	27.3	0.0	4.5	100

3. Mitkä asiat hillitsevät tai estävät sinua käyttämästä verkkoa oman opetuksesi tukena?

3. Mitkä asiat hillitsevät tai estävät sinua käyttämästä verkkoa oman opetuksesi tukena?

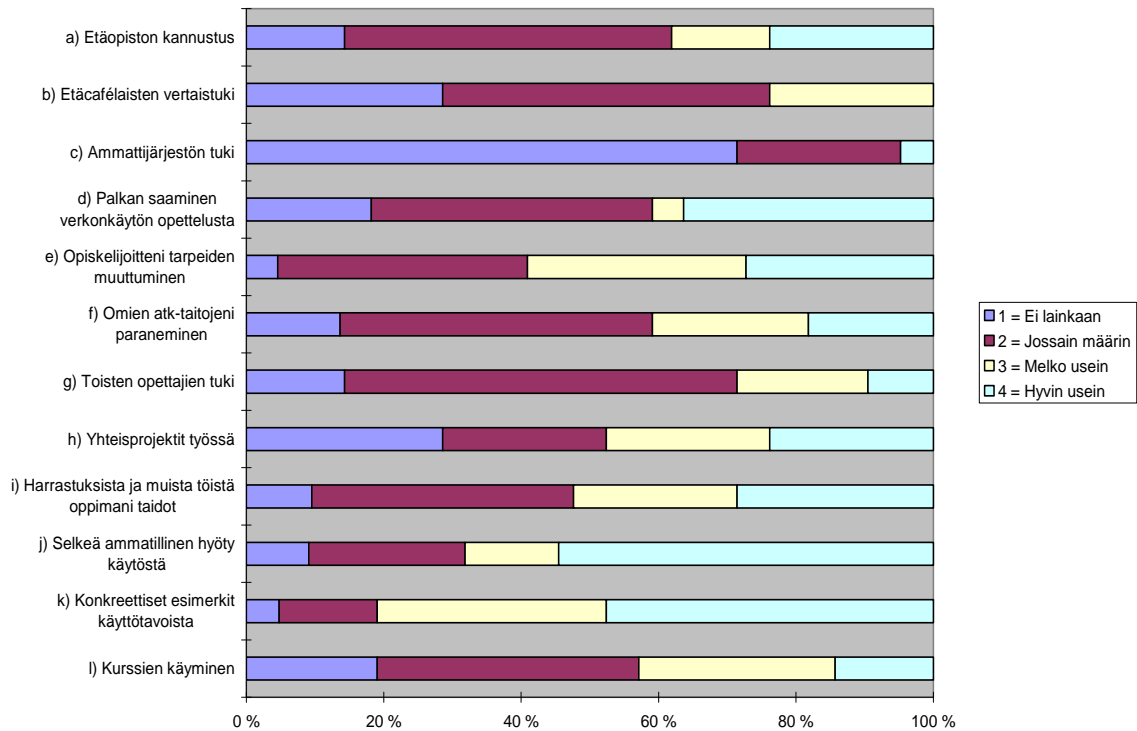
<i>Muuttuja</i>	<i>Lkm</i>	<i>Keskiarvo</i>	<i>Mediaani</i>	<i>Keskihajonta</i>	<i>Minimi</i>	<i>Maksimi</i>
a) Pelkään työmääräni kasvavan	22	1.82	1.50	1.01	1.00	4.00
b) Atk-taitoni ovat riittämättömät	22	1.73	1.00	0.98	1.00	4.00
c) Tietosuojaan puutteet Internetissä	22	1.68	1.50	0.78	1.00	3.00
d) Pelkään jääväni "koukkuun"	22	1.09	1.00	0.29	1.00	2.00
e) Minulta puuttuu käyttökokemusta	22	1.86	2.00	0.83	1.00	4.00
f) Olen jo nyt liikaa verkossa	22	1.86	2.00	0.89	1.00	4.00
g) Opettamani asia ei vaadi sitä	22	2.09	2.00	1.02	1.00	4.00
h) Opiskelijani eivät vaadi sitä	22	2.14	2.00	0.99	1.00	4.00
i) En näe, miten verkkoa voisi käyttää opetuksessa	22	1.64	1.00	0.95	1.00	4.00
j) Minulla on huonoja kokemuksia verkon käytöstä	22	1.09	1.00	0.43	0.00	2.00
k) Minulla ei ole aikaa tutustua asiaan	22	1.91	2.00	0.97	1.00	4.00
l) Minulla ei ole sopivia laitteita	22	1.41	1.00	0.73	1.00	4.00

4. Verkon opetuskäyttöä lisääviä tai edistäviä tekijöitä

4. Mitkä asiat ovat tai olisivat omiaan innostamaan sinua käyttämään verkkoa opetuksesi tukena?

	1 = Ei lainkaan	2 = Jossain määrin	3 = Melko usein	4 = Hyvin usein	%
a) Etäopiston kannustus	14.3	47.6	14.3	23.8	100
b) Etäcafelaisten vertaistuki	28.6	47.6	23.8	0.0	100
c) Ammattijärjestön tuki	71.4	23.8	0.0	4.8	100
d) Palkan saaminen verkonkäytön opettelusta	18.2	40.9	4.5	36.4	100
e) Opiskelijoitteni tarpeiden muuttuminen	4.5	36.4	31.8	27.3	100
f) Omien atk-taitojeni paraneminen	13.6	45.5	22.7	18.2	100
g) Toisten opettajien tuki	14.3	57.1	19.0	9.5	100
h) Yhteisprojektit työssä	28.6	23.8	23.8	23.8	100
i) Harrastuksista ja muista töistä oppimani taidot	9.5	38.1	23.8	28.6	100
j) Selkeä ammatillinen hyöty käytöstä	9.1	22.7	13.6	54.5	100
k) Konkreettiset esimerkit käyttötavoista	4.8	14.3	33.3	47.6	100
l) Kurssien käyminen	19.0	38.1	28.6	14.3	100

4. Mitkä asiat ovat tai olisivat omiaan innostamaan sinua käyttämään verkkoa opetuksesi tukena?

4. Mitkä asiat ovat tai olisivat omiaan innostamaan sinua käyttämään verkkoa opetuksesi tukena?

Muuttuja	Lkm	Keskiarvo	Mediaani	Keskihajonta	Minimi	Maksimi
a) Etäopiston kannustus	21	2.48	2.00	1.03	1.00	4.00
b) Etäcafélaisten vertaistuki	21	1.95	2.00	0.74	1.00	3.00
c) Ammattijärjestön tuki	21	1.38	1.00	0.74	1.00	4.00
d) Palkan saaminen verkkokäytön opettelusta	22	2.59	2.00	1.18	1.00	4.00
e) Opiskelijoitten tarpeiden muuttuminen	22	2.82	3.00	0.91	1.00	4.00
f) Omien atk-taitojeni paraneminen	22	2.45	2.00	0.96	1.00	4.00
g) Toisten opettajien tuki	21	2.24	2.00	0.83	1.00	4.00
h) Yhteisprojektit työssä	21	2.43	2.00	1.16	1.00	4.00
i) Harrastuksista ja muista töistä oppimani taidot	21	2.71	3.00	1.01	1.00	4.00
j) Selkeä ammatillinen hyöty käytöstä	22	3.14	4.00	1.08	1.00	4.00
k) Konkreettiset esimerkit käyttötavoista	21	3.24	3.00	0.89	1.00	4.00
l) Kurssien käyminen	21	2.38	2.00	0.97	1.00	4.00

LIITE 4: KYSELY AMMATTIKORKEAKOULUN OPISKELIJOILLE

Saate-email

Vastaa kyselyyn ja vaikuta virtuaaliopiskelumahdollisuuksien lisääntymiseen - Windows Internet Explorer

http://pirmail.piramk.fi/mail/WICKMTI.nsf/(\$Sent)/68E9F2807675D394C225762F00416DC1/?OpenDocument&PresetFie

From: Tiina Wickman-Viitala/Liiketalous ja matkailupalvelut/Koulutus/Henkilöstö/PIRAMK
To: B09N, B08N, B07N, B06N, B09NC, B08NC, B07NC, B06NC, B09NT, B08NT, B07NT, B06NT
bcc: Tiina Wickman-Viitala/Liiketalous ja matkailupalvelut/Koulutus/Henkilöstö/PIRAMK@PIRAMK

Date: Saturday, September 12, 2009 02:54PM
Subject: Vastaa kyselyyn ja vaikuta virtuaaliopiskelumahdollisuuksien lisääntymiseen

Vastaa kyselyyn ja **vaikuta virtuaaliopiskelumahdollisuuksien lisääntymiseen** PIRAMK Ikaalisten liiketalouden, matkailun ja tietojenkäsittelyn koulutusohjelmissa. Haluamme selvittää, mitkä ns. sosiaalisen median välineet ovat opiskelijoilla arkikäytössä muutenkin, jolloin näitä samoja, jo tuttuja viestintävälineitä voisi käyttää eri kurssien oppimisympäristöinä, viestinnässä, yhteisessä tiedonrakentelussa jne. Ehdota lisää käyttötapoja! Vastaa heti, vastausaikaa vain 23.9. asti.

Linkki kyselyyn: <https://elomake.piramk.fi/lomakkeet/3596/lomake.html>

Kyselyn toteuttaa Tiina Wickman-Viitala osana TAOKK-opintojaan. Ole yhteyksissä, jos mieleesi tulee mitä tahansa muita opetuksen kehitysehdotuksia virtuaali/verkko-opetukseen liittyen myöhemminkin.

Syysterveisin, opiskeluintoa toivottaa
 Tiina Wickman-Viitala
 PIRAMK/Ikaalinen Liiketalous
 Taloushallinnon sv-vastaava

Kyselylomake

Läsnäolosi verkossa

PIRAMK Ikaalinen haluaa tarjota opiskelijoille jatkossa lisää virtuaaliopiskelumahdollisuuksia. Nyt kartoitamme opiskelijoiden valmiutta siirtyä käyttämään avoimia verkkoja, ns. sosiaalisen median välineitä. Kaikki kyselyyn liittyvät tiedustelut tiina.wickman-viitala@piramk.fi. Vastaamalla kyselyyn voit vaikuttaa siihen aikatauluun, missä uusia oppimisympäristöjä otetaan kurssillamme käyttöön.

Taustatiedot

Opiskelusi aloitusvuosi ?

Koulutusohjelmasi ?

Internet-yhteyden käyttämahdollisuus kotonasi ?

Tietokone internet-yhteydellä käytössä
 Tietokone ilman internet-yhteyttä käytössä
 Ei omaa tietokonetta käytössä

Profiilit

Yhteisöt, joissa sinulla on käyttäjätunnus ?

- Facebook
- LinkedIn
- MySpace
- SecondLife
- HabboHotelli
- IRCGalleria
- Flickr
- YouTube
- Delicious
- Ei missään tai en osaa sanoa
- Joku muu, mikä? Vastaa alla olevaan vapaaseen tilaan, kiitos!

JOKU MUU yhteisö, johon sinulla on käyttäjätunnus ?

Jos sinulla on käyttäjätunnus jossakin tai joissakin edellämainituista yhteisöistä, kerro seuraavassa, kuinka aktiivisesti olet yhteisön toiminnassa mukana.

Kuinka aktiivisesti olet mukana Facebookissa? ?

- En enää käy tai en käy juuri koskaan
- Käyn satunnaisesti
- Olen aktiivisesti Facebookissa mukana

Kuinka aktiivisesti olet mukana LinkedIn:ssä? ?

- En enää käy tai en käy juuri koskaan
- Käyn satunnaisesti
- Olen aktiivisesti LinkedIn:ssä mukana

Kuinka aktiivisesti olet mukana MySpace:ssä? ?

- En enää käy tai en käy juuri koskaan
- Käyn satunnaisesti
- Olen aktiivisesti MySpace:ssä mukana

Kuinka aktiivisesti käyt SecondLifessä? ?

- En enää käy tai en käy juuri koskaan
- Käyn satunnaisesti
- Käyn usein SecondLifessä

Kuinka aktiivisesti käyt HabboHotellissa? ?

- En käy enää tai en käy juuri koskaan
- Käyn satunnaisesti
- Olen vielä aktiivisesti yhteisössä mukana

Kuinka aktiivisesti olet mukana IRCGalleriassa? ?

- En enää käy tai en käy juuri koskaan
- Käyn satunnaisesti
- Olen aktiivisesti yhteisössä mukana

Kuinka aktiivisesti käyt Flickr-yhteisössä? ?

- En enää käy tai en käy juuri koskaan
- Käyn satunnaisesti
- Olen aktiivisesti yhteisössä mukana

Kuinka aktiivisesti käyt YouTubeessa? ?

- Minulla ei ole tunnusta YouTubeen, mutta käyn katsomassa muiden materiaaleja
- En enää käy tai en käy juuri koskaan
- Käyn satunnaisesti jakamassa materiaalia
- Olen aktiivisesti mukana YouTubeessa ja laitan sinne usein omia juttuja

Kuinka aktiivisesti käytät Delicious-palvelua? ?

- En enää käytä tai en käytä juuri koskaan
- Käytän satunnaisesti, minulla joitakin linkkejä
- Käytän aktiivisesti, kerään omia linkkejä

Muut yhteisöpalvelut

Mitkä muut virtuaaliyhteisöt ovat sinulle tuttuja? ?

Chattien ja messenger-sovellusten käyttö ?

- En käytä chattia/meseä
- Käytän chattia/meseä harvoin
- Käytän chattia/meseä usein
- Minulla on chat/mese auki koko ajan, kun olen koneella

Blogien käyttö ?

- En seuraa blogikirjoittelua
- Seuraan jotakin blogia/blogeja, mutta en osallistu tai osallistun harvoin keskusteluun
- Kirjoitan ja kommentoin muiden blogeja
- Ylläpidän omaa blogia

Suosituksia ja vapaita kommentteja

Mihin kursseille tai opetukseen edellä mainitut tai jotkut muut tuntemasi yhteisöpalvelut sopisivat? Onko sinulla kokemusta jonkin yhteisöpalvelun käytöstä jollakin kurssilla muissa kouluissa tms. ?

VAPAA SANA: mitä olisit halunnut, että kysytään? ?

Tietojen lähetykset

Kiitos osallistumisestasi! Loppuraportin tulokset julkaistaan viimeistään vuoden vaihteessa!

Järjestelmänä Edux E-lomake 3.1, www.e-lomake.fi